

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะนำเสนอตามลำดับของวัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ 1. ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมเกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์ เนื่องจากขาดการนำหลักธรรมคำสอนของศาสนานั้น ๆ มาใช้ในชีวิตประจำวัน และ 2. แนวทางการนำหลักธรรมคำสอนของศาสนามาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อส่งเสริมให้เกิดความมั่นคงของมนุษย์ โดยการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 8 ตอน ตามลำดับ ดังนี้

1. ด้านศาสนากับความมั่นคงทางเศรษฐกิจ
2. ด้านศาสนากับความมั่นคงทางอาหาร
3. ด้านศาสนากับความมั่นคงด้านสุขภาพ
4. ด้านศาสนากับความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อม
5. ด้านศาสนากับความมั่นคงของบุคคล
6. ด้านศาสนากับความมั่นคงของชุมชน
7. ด้านศาสนากับความมั่นคงทางการเมือง
8. แนวทางการนำหลักธรรมคำสอนมาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อส่งเสริมให้เกิดความมั่นคงของมนุษย์

ด้านศาสนากับความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

ปัญหาความมั่นคงของมนุษย์ทางเศรษฐกิจ

ผู้วิจัยได้แบ่งนำเสนอตามความคิดเห็นจากเอกสารและการสัมภาษณ์ ของศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม และศาสนาพุทธตามลำดับ ที่จะช่วยสร้างความมั่นคงของมนุษย์ทางเศรษฐกิจ คือ ความมั่นคงทางรายได้ รายได้ของประชาชนบางส่วนอาจได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาล ความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจวัดได้จากอัตราการว่างงาน ความไม่มั่นคงด้านเศรษฐกิจเห็นได้ จากการไร้ที่ทำกิน หรือมีที่ทำกินไม่เพียงพอ การไร้ที่อยู่อาศัย ต้องเช่าที่อยู่อาศัยรวมกันอยู่แออัดหรือกลายเป็นผู้ร่อนเร่ อาศัยสวนสาธารณะเป็นที่หลับนอน รวมทั้งไม่สามารถเข้าถึงแหล่งทุนภายในระบบที่จะนำมาลงทุนในภาคของการผลิตโดยเฉพาะภาคการเกษตรได้

ความเจริญมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยสำคัญบ่งชี้ถึงพลังอำนาจของชาติ นอกจากนี้ เศรษฐกิจของประเทศทำให้สถานภาพบทบาทของประเทศ ดำเนินไปด้วยดีในสายตาของ

ต่างประเทศด้วย ปัจจุบันประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงโครงสร้างจากสังคมเกษตรกรรมมาสู่โครงสร้างแบบเกษตรกรรมกึ่งอุตสาหกรรม อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะเวลาที่ผ่านมามีความเจริญเติบโตขยายตัวทางด้านอุตสาหกรรม และอุตสาหกรรมบริการเพิ่มขึ้น เศรษฐกิจโลกภายใต้กระบวนการโลกาภิวัตน์ที่กลุ่มประเทศทุนนิยมโลกเป็นผู้ผูกขาดการค้าการลงทุน โดยมีกติกการค้าเสรีเป็นอาวุธ เป็นผู้ผลักดันสร้างกระแสโลกาภิวัตน์ขึ้น เพื่อผลประโยชน์ในการแสวงหากำไรจากการตลาดการค้าในประเทศต่าง ๆ โดยการเคลื่อนย้ายเงินทุน ทุนการประกอบการผ่านพรมแดนและอธิปไตยของรัฐต่าง ๆ ได้อย่างเสรีเกินกว่ารัฐบาลจะควบคุมได้ และด้วยความเหนือกว่าทางด้านเทคโนโลยีการผลิตเงินทุน ทำให้อุตสาหกรรมภายในของประเทศเสียหาย ดังนั้น รัฐจะต้องสร้างฐานการผลิตสินค้าที่มีความชำนาญออกไปค้าขาย เพื่อสร้างรายได้รวมทั้งกระตุ้นการสร้างค่านิยมไม่นำเข้าและสร้างการออมควบคู่กันไป นโยบายการสร้างงานและอาชีพแก่ชุมชน เช่น โอท็อป นโยบายส่งเสริมการผลิตในระดับย่อยและปานกลาง และการส่งเสริมการค้าการลงทุนในระดับใหญ่ มีเงินทุนสำรองระหว่างประเทศสูง ทำให้เศรษฐกิจของประเทศดี สร้างความเชื่อมั่นจากการลงทุนต่างประเทศสูง แต่ในขณะเดียวกัน ทำให้หนี้ครัวเรือนมีสูงขึ้นด้วย

ปัญหาคนยากจน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กำหนดเกณฑ์ความยากจน คือ มีรายได้ไม่เกินคนละ 922 บาท/คน/เดือน และตามเกณฑ์รายงานข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) รายได้ไม่เกิน 20,000 บาท/คน/ปี ตามหลักเกณฑ์พบว่า

1. พ.ศ. 2541 มีคนยากจน 7.9 ล้านคน (ร้อยละ 13.0 ของประชากรทั้งประเทศ)
2. พ.ศ. 2542 มีคนยากจน 9.9 ล้านคน (ร้อยละ 15.9 ของประชากรทั้งประเทศ)
3. พ.ศ. 2543 มีคนยากจน 8.9 ล้านคน (ร้อยละ 14.2 ของประชากรทั้งประเทศ)
4. พ.ศ. 2544 มีคนยากจน 8.1 ล้านคน (ร้อยละ 12.5 ของประชากรทั้งประเทศ)

สาเหตุความยากจนมาจากหลายสาเหตุ เช่น ไม่มีที่ดินทำกิน ขาดแคลนทรัพยากรสินสภาพความเป็นอยู่แร้นแค้น การศึกษาดำ ขาดความรู้ที่จะนำมาใช้ในการประกอบอาชีพ ปัจจุบันรัฐบาลได้มีนโยบายแก้ไขปัญหาดังกล่าวและความยากจนเชิงบูรณาการ โดยมีการจัดทำทะเบียน คนจนใน 7 กลุ่มปัญหา คือ ที่ดินทำกิน คนเร่ร่อน ผู้ประกอบอาชีพผิดกฎหมาย การหลอกลวงประชาชน การประกอบอาชีพไม่เหมาะสม การปรับโครงสร้างหนี้ภาคประชาชน/ที่อยู่อาศัย

ปัญหาเด็กเร่ร่อน กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการได้สำรวจเด็กเร่ร่อน พ.ศ. 2542 พบจำนวน 1,602 คน และปัญหาชุมชนเร่ร่อน คือ ผู้ด้อยโอกาสกลุ่มผู้ไร้บ้าน บุคคลหรือครอบครัวที่ย้ายถิ่นมาอาศัยอยู่ที่สาธารณะ หรือบุกรุกที่ดินของรัฐ/เอกชน เป็นที่อยู่หรือนอน อยู่กันอย่างแออัด หรือร่อนเร่สัญจรอาศัยที่สาธารณะ หรือบุกรุกสถานที่ว่างเปล่า ตามแหล่งต่าง ๆ ใน กทม. ข้อมูลชุมชนของ กทม. ทั้ง 50 เขต ใน พ.ศ. 2546 พบว่า มีชุมชนกลุ่มคนไร้บ้าน 9 เขต 16 ชุมชน รวม

2,532 ครัวเรือน ประชากรรวม 9,550 คน

ปัญหาการว่างงาน ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติไตรมาสที่ 2 ช่วงเดือนเมษายนถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2549 มีผู้ว่างงาน 6.06 แสนคน หรือ ร้อยละ 1.67 และผู้รอฤดูกาล 2.91 แสนคน หรือร้อยละ 0.8 โดยภาคอีสานจะมีจำนวนผู้ว่างงานมากที่สุด ภูมิภาคที่มีอัตรา การว่างงานสูงสุด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร รองลงมา คือ ตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และภาคกลาง ภาคเหนือมีอัตรา การว่างงานน้อยที่สุด พบว่า ผู้ที่จบระดับอุดมศึกษามีผู้ว่างงานสูงสุด แต่ที่น่าสนใจคือ ผู้ว่างงาน ที่ไม่มีการศึกษา และต่ำกว่าระดับประถมมีจำนวนน้อยที่สุด แนวโน้มต่อไปการว่างงานจะเพิ่ม มากขึ้น แต่ตำแหน่งงานก็จะว่างมากขึ้นเช่นกัน

แนวทางการนำหลักธรรมคำสอนของศาสนามาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อส่งเสริมให้เกิด ความมั่นคงของมนุษย์ทางเศรษฐกิจ

ศาสนาคริสต์

ศาสนาคริสต์สอนให้รักพระเจ้ารักแบบเทิดทูนปฏิบัติเหมือนพระองค์อันเป็นตัวอย่างที่ดี พระองค์ทรงรักเพื่อนบ้านเหมือนรักตัวเอง ไม่เอาเปรียบผู้อื่น ทำให้จิตใจเราดี ไม่เบียดเบียนคนอื่น ทำให้เราเป็นคนมีคุณค่าในสังคม ปัญหาหลายอย่างแก้ไขได้เมื่อเรามอบความไว้วางใจให้พระเจ้า โดยการอธิษฐาน พระเจ้าอาจไม่ช่วยเหลือทันทีแต่จะช่วยให้จิตใจเราดีขึ้น สาเหตุที่เกิดความวุ่นวาย และปัญหาในสังคม เนื่องมาจากคนมองทางด้านวัตถุมากเกินไป จนลืมมองถึงด้านจิตใจ คิดถึงแต่ สิ่งที่เป็นวัตถุภายนอก มีความไม่รู้จักพอ หัวใจของการดำรงชีวิตคือการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เมื่อคนอื่นมาขอเราก็ก่อให้เขาอย่างเต็มที่ ถ้าเรามีกำลังทรัพย์ที่จะช่วยเหลือได้ รวมถึงการให้ความรู้ และแนวทางแก้ไขปัญหา ศาสนาจะสอนให้เป็นคนดีไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่เอาเปรียบผู้อื่น เมื่อเรา ช่วยเหลือผู้อื่น ผู้อื่นก็จะพ้นจากความไม่มั่นคงด้านเศรษฐกิจ มีรายได้ มีที่อยู่อาศัย ย่อมจะสร้าง ความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจแก่ผู้อื่น แก่สังคมโดยรวม และสุดท้ายจะส่งผลกลับคืนสู่ผู้ช่วยเหลือ ให้มีความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจเช่นเดียวกัน

ศาสนาคริสต์มีแนวคิดให้คนไม่ตกอยู่ใต้อำนาจของวัตถุนิยม การดำเนินชีวิตในแต่ละวันมีสิ่งของซึ่งเราต้องการมาก เราก็กิดว่าสิ่งนั้นเป็นพระเจ้าของตน บางคนก็ให้ความสำคัญกับ ชื่อเสียงเกียรติยศ ทรัพย์สิน สิ่งของมีค่าโดยไม่คิดถึงใจคนอื่น ไม่คิดถึงคำสอนในพันธะของพระเจ้า ชีวิตของเขาปฏิเสธพระเจ้ายกเท่ากับว่าเขาไม่รักพระเจ้า ไม่ปฏิบัติตามธรรมะของพระเจ้า ไม่มีที่ยึดเหนี่ยวในจิตใจ ไม่ถูกปลูกฝังให้ตัดสินใจตามจิตวิญญาณอันชอบ เพราะว่าสื่อได้มีอิทธิพลครอบงำ ต่อความคิดและความรู้สึก ทำให้อยากได้ อยากทำสิ่งใดก็ได้ทำตามใจ ตกอยู่ใต้อำนาจของวัตถุนิยม บริโภคนิยม นับว่าเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของมนุษย์ทางด้านเศรษฐกิจอย่างมาก จึงต้องปลูกฝัง เรื่องธรรมะ เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ให้ยึดถือพระเจ้ายิ่งกว่าสิ่งใดมากกว่าวัตถุมิค่า ไม่มี

ความโลภ ความฟุ้งเฟ้อ ย่อมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจแก่ผู้ปฏิบัติได้

ศาสนาคริสต์สอนให้คนเป็นนักธุรกิจที่มีคุณธรรม และขยัน ธุรกิจเป็นแบบไหน เศรษฐกิจก็จะเป็นไปในรูปแบบนั้น ถ้าเราได้นักธุรกิจที่มีความรัก มีคุณธรรม มีความเป็นธรรม เศรษฐกิจก็จะไม่ตกอยู่ในมือผู้ใดผู้หนึ่ง ทำให้ทุกคนอยู่อย่างเป็นสุขได้ แต่ถ้านักธุรกิจเป็นผู้ไม่นับถือศาสนา ไร้ความรัก มุ่งหวังแต่ประโยชน์ของตน เศรษฐกิจก็จะถูกครอบงำ เป็นเศรษฐกิจแห่งการเอารัดเอาเปรียบ ทำให้คนจนจนลง ตนเองร่ำรวยขึ้น ศาสนาสอนให้เราเป็นคนขยัน ไม่เกียจคร้าน พระองค์ตรัสว่าการทำงานของมดว่ามันขยันอย่างไร สอนให้รู้ว่าต้องขยัน ไม่เกียจคร้าน มีผลต่อเศรษฐกิจ ถ้าเรามีความขยันเราก็จะไม่ยากจน ไม่ว่างงาน

ศาสนาอิสลาม

ด้านความมั่นคงของมนุษย์ทางด้านการธุรกิจนี้ ศาสนาอิสลามให้ความสำคัญมากในด้านรายได้ของประชาชน ปัญหาความยากจน ศาสนาอิสลามจึงให้มีการบริจาคทาน ซึ่งการบริจาคทาน มีอยู่ 2 ประเภท ได้แก่ ทานซัคกาตคือทานบังคับ ผู้ที่มีรายได้ถึงพิกัดที่กำหนดไว้ผู้ใดรายได้ไม่ถึงไม่ต้องจ่าย เมื่อถึงกำหนดสิ้นปีต้องจ่ายซะกาตร้อยละ 2.5 บาท รวมถึงการบริจาคในรูปแบบสุสัดัว อาหาร และผลิตผลเกษตรด้วย ทานอาสาคือ ซอดากอซเป็นการบริจาคตามจิตศรัทธาไม่กำหนดโอกาสและจำนวน ทำให้ช่วยลดปัญหาความยากจน และลดช่องว่างของคนรวยและคนจนซึ่ง ศาสดาได้กล่าวไว้ว่า การบริจาคทานนี้เพื่อมอบให้แก่คน 8 จำพวกที่คัมภีร์อัลกุรอานกำหนดไว้ เป็นการช่วยเหลือสังคม และคนยากจน โดยมีคณะกรรมการจัดการซะกาตอย่างเหมาะสม หลักการคือนำทรัพย์สินจากคนที่มั่งมีแจกจ่ายแก่คนยากจน ลดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนในสังคม

หลักของศาสนาอิสลาม สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นอย่างมาก ศาสดาบัญญัติห้ามสอนว่าใช้สรรพสิ่งอย่างสมดุลเหมาะสมกัน การผลิตกับการบริโภคต้องสมดุลเหมาะสมกัน หากผลิตได้น้อยก็ต้องกินน้อยอย่างเหมาะสม การบริโภคต้องคำนึงถึงผลผลิตที่มีอยู่ สิ่งแวดล้อมที่จำกัด ในคัมภีร์อัลกุรอานระบุไว้ว่า เจ้าอย่าสุรุ่ยสุร่าย ฟุ้งเฟ้อ แท้จริงแล้วความสุรุ่ยสุร่ายเป็นพี่น้องของชานตานมารร้าย เจ้าจงอย่าใช้สองมือของเจ้า คล่องไวที่คอหรือแผ่กระจายมือไปทั้งหมด หากเจ้ากระทำเช่นนั้นจะเกิดความวิบัติ ผู้ที่ใช้สองมือของเจ้าคล่องไวที่คอ หมายถึง คนที่ตระหนี่ไม่ยอมจับจ่าย ผู้ที่แผ่กระจายมือไปทั้งหมด หมายถึง ผู้ใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่ายฟุ้งเฟ้อ จงเดินอยู่ในสายกลาง คือ ไม่ตึงเกินไปไม่หย่อนเกินไปตามเจตนารมณ์แห่งชารีอะห์ ระดับที่ 2 หลักประกันความต้องการเป็นระดับที่พัฒนามาจากหลักประกันพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้มนุษย์ดำรงอยู่ได้ในสังคมอย่างพอเพียง เช่น การอนุญาตการล่าสัตว์ การรับประทานอาหารทะเล การพักอาศัยทุกอย่างจะต้องมีความพอเพียงต่อการใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ไม่ให้มีมากเกินไปจนกลายเป็นความโลภ

ศาสนาพุทธ

ศาสนาพุทธมีหลักธรรมสำคัญที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของมนุษย์ทางด้านเศรษฐกิจ พระพุทธเจ้าทรงสอนให้คนรู้จักสัปปะมาชีวะ การเลี้ยงชีพที่ถูกต้อง ที่ควร การพึงหลักธรรมของศาสนา ดึงเอามาช่วยยึดสังคมให้ดีขึ้น สังคมไทยปัจจุบันมุ่งความเจริญทางเศรษฐกิจ เอาเงินและความร่ำรวยเป็นที่ตั้ง คนส่วนใหญ่มักเห็นว่าถ้ามีเงินน่าจะมีความสุข แต่สุดท้ายก็ไม่ใช่เช่นนั้น บางคนมีกิจการใหญ่มีเงินทองมากมาย ไม่ได้แสดงถึงการเป็นคนมีคุณภาพ คนที่มีคุณภาพอย่างแท้จริงในทางศาสนา คือ คนที่มีความรัก ความเมตตาแก่เพื่อนมนุษย์ด้วยกัน รักธรรมชาติ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ถ้าปฏิบัติตามก็จะเกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

ศาสนาพุทธสอนว่าความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจคือความพอเพียง ความสุขที่แท้จริงคือความรู้สึกละพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ เพราะฉะนั้นหลักศาสนาที่สอดคล้องกับหลักความพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ หากเราปฏิบัติตามหลักของศาสนาแล้วก็จะมีความสุขในใจ ถ้าทุกคนอยู่อย่างพอเพียงไม่จำเป็นต้องมีรั้ว เศรษฐีบางคนสร้างบ้านใหญ่โตทำรั้วกำแพงเสมือนลูก เพราะต้องมีกำแพงข้างตัวเอง ไว้ข้างในเหมือนนกไทย หากพอเพียงแล้วมนุษย์ทุกคนรักเราและเรารักเขา ทุกคนเป็นกำแพงให้กันและกัน ศาสนามีหน้าที่เตือนว่าถ้าเราจะมุ่งทางเศรษฐกิจและวัตถุนานจนเกินไป คุณภาพของความเป็นคนหรือคุณภาพของชีวิตจะด้อยลงเพราะเราจะวิ่งตามว่าจะได้เงินเท่าไร จะมีบ้านใหญ่โตขนาดไหน มีรถกี่คัน มีอะไรซึ่งไม่มีสิ้นสุด จนหาความสุขไม่ได้

ศาสนาพุทธให้ความสำคัญเรื่องการเป็นหนี้ คติทางพุทธศาสนากล่าวว่า ความสุขของคฤหัสถ์เกิดแก่การมีทรัพย์ การบริโภควัตถุใช้ทรัพย์ การไม่เป็นหนี้ การประกอบอาชีพไม่เป็นโทษ และถือว่าความยากจนเป็นทุกข์ในโลก แต่ทุกข์จากความยากจน ก็ไม่เท่าทุกข์จากการเป็นหนี้ คนที่เกิดมาในครอบครัวฐานะปานกลาง หรือค่อนข้างยากจนกว่าจะสามารถสร้างตัวให้กลายเป็นคนร่ำรวยได้ต้องประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการเป็นอย่างน้อย ได้แก่ เก่ง ขยัน ประหยัด ส่วนต้นตอของโรคจน คือ รายจ่ายมากกว่ารายรับ เพื่อซื้อหาสิ่งของเครื่องใช้มาเป็นเฟอร์นิเจอร์ตกแต่งให้ตัวเองมีค่ามีราคา ซื้อหาเพื่อนพ้องบริวารมากอยห้อมล้อมยกยอปอขึ้นตัวเอง ประนเปรอตัวเอง คนจนประเภทนี้ให้ความรู้สึกน่าสงสารเวทนา มีเงินเท่าไรใช้จนหมด ทำให้เกิดเหตุการณ์ดังที่มีคนกล่าวว่า ทำไมคนทำงานธนาคารจึงเป็นหนี้แจกยามหรือทำไมภารโรงจึงมีเงินให้ครูผู้กินดอก เนื่องจากแรงจูงใจให้ใช้จ่ายสูงกว่า ความอดทนต่อความอยากได้ อยากเป็น อยากมี ผลก็คือ ยากจนกว่าทำให้สุขภาพจิตเสียมากก็ใช้จ่ายมาก ง่ายมากก็จนมาก หากคนเป็นหนี้มากจะไม่ทำให้เกิดความมั่นคงของมนุษย์ทางด้านเศรษฐกิจ

พระพุทธเจ้าทรงสอนทิวฐัมมิกัตถประโยชน์ 4 คือ ธรรมที่ทำให้มีฐานะมั่นคง พระพุทธเจ้าทรงเป็นนักเศรษฐศาสตร์ ไม่ได้มองเฉพาะสังคมอินเดีย พระองค์ทรงรู้แจ้งเห็นจริง

เห็นกว้าง เรื่อง ความมั่นคงทางเศรษฐกิจศาสนาพุทธสอนให้มนุษย์มีความขยันหมั่นเพียร ตามหลักธรรมทฤษฎีธรรมมีกัตถประโยชน์ 4 ธรรมที่ทำให้มีฐานะมั่งคั่ง เจริญก้าวหน้าหรือหัวใจเศรษฐกิจ ได้แก่ 1. อุฏฐานสัมปทา คนเราจะต้องขยัน อดทน 2. อารักขสัมปทา รู้จักรักษาเงิน 3. กัลยาณมิตตตา การคบเพื่อนเป็นสิ่งที่สำคัญต้องคบคนดี หากคบคนไม่ดีก็จะพาไปสู่หายนะ พาไปเล่นการพนัน ไปเที่ยวดูการละเล่น เอาเงินไปสูญเส้อย่างรวดเร็วทำให้เป็นหนี้ 4. สมชีวิตา เป็นคนที่เลี้ยงชีพพอควร เหมาะสม เช่น มีเงินพันใช้สี่ห้าร้อย มีหมื่นใช้สี่ห้าพัน ไม่ได้เป็นสูตรสำเร็จว่าจะต้องใช้จ่ายเท่าไร เพราะฐานะคนเราต่างกันจึงต้องยอมใช้จ่ายพอควร หากไม่ปฏิบัติก็จะเป็นคนเกียจคร้าน ถูกไล่ออก หรือทำงานไม่ได้เงินได้ทองมาก เมื่อมีเงินแล้วไม่เก็บรักษาให้ดี ก็จะถูกลักขโมยไป หลงลืม ละทิ้ง สูญเสียไปง่าย เงินทองไม่เหลือเก็บ

ศาสนาพุทธสอนความมั่นคงของมนุษย์ทางด้านเศรษฐกิจในทางที่ถูกต้อง คนที่ทรัพย์สินมากมายแต่ประพฤติดนไม่ดีทำให้สังคมไม่ยอมรับ คนเห็นแก่ตัว ทำลายคนจำนวนมาก อาจจะรวยเพียงคนเดียว แต่ไม่สร้างความมั่นคงทางสังคม ในทางกลับกันกลับทำลายความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศชาติ ทำลายเศรษฐกิจในภาพรวม เช่น ผู้ค้ายาเสพติดทำลายอนาคตคนอื่น ทำลายชีวิต ความเจริญก้าวหน้า คนที่รวยบนความทุกข์ของผู้อื่นเป็นความมั่นคงทางเศรษฐกิจที่ไม่ยั่งยืน ไม่สง่างาม ไร้ศักดิ์ศรี อาจถูกยึดทรัพย์หรือถูกจับดำเนินคดีในอนาคตอาจถูกตามฆ่า ปองร้าย ไม่มีความสุข มีเวรมียกต้องหลบซ่อนเปรียบดั่งมนุษย์อสูรกาย เป็นมนุษย์ฝอยใยในที่แจ้งไม่ได้ เนื่องจากความไม่โปร่งใส ทุจริต การค้ายาเสพติด ค้ามนุษย์ ค้าของเถื่อน เป็นผู้ที่ไม่มี ความมั่นคง เพราะไม่มั่นใจ กลัวคนอื่นจะรู้ถึงความผิดของตน

จากการศึกษาพระไตรปิฎกและการศึกษาที่มีเนื้อหาสอดคล้องกันกับพระไตรปิฎกพบว่า ปัญหาชีวิตของมนุษย์ในแง่เศรษฐกิจมีสาเหตุมาจากการสร้างระบบโดยความคิด และการกระทำของมนุษย์เอง เพราะขาดความรู้ความเข้าใจอริยสัจ คือ ชีวิตร่างกายและจิตใจของตนที่เป็นตัวผลักดันให้กระทำการเป็นปัญหาแก่มนุษย์เอง แต่การศึกษาตามแนวพระไตรปิฎกยังมีอีกมุมมองหนึ่งที่ยอมรับความสามารถของมนุษย์ที่สามารถพัฒนาไปสู่เป้าหมายในการแก้ปัญหาของมนุษย์และสังคมที่มีอยู่ ด้วยการศึกษาค้นคว้าชีวิตจิตใจตนเองและสิ่งแวดล้อมอย่างถ่องแท้ และอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ซึ่งจะทำให้จัดการกับปัญหาทางเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ จุดกำเนิดความคิดหลักของเศรษฐศาสตร์ตามแนวพระไตรปิฎกเกิดจากความว่าง จากการมีตัวตนที่มีผลมาจากการฝึกฝนตนเพื่อยังรู้ธรรมชาติที่แท้จริง ได้รู้วามมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติการดำเนินกิจกรรมจึงควรให้สอดคล้องกับธรรมชาติ กิจกรรมใด ๆ ควรเป็นไปเพื่อความว่าง

ด้านศาสนากับความมั่นคงทางอาหาร

ปัญหาความมั่นคงของมนุษย์ทางอาหาร

ผู้วิจัยได้แบ่งนำเสนอตามความคิดเห็นจากเอกสารและการสัมภาษณ์ของศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม และศาสนาพุทธตามลำดับ ที่จะช่วยสร้างความมั่นคงของมนุษย์ทางอาหาร คือ ภาวะที่ประชาชนทุกคนมีสิทธิ และสามารถเข้าถึงแหล่งอาหารพื้นฐานได้ การเข้าถึงแหล่งอาหารมาจากแหล่งหลัก ๆ 3 แหล่งด้วยกัน คือ การเพาะปลูกด้วยตนเอง การซื้อหา และการได้รับการแจกจ่ายจากรัฐหรือเอกชน

ความมั่นคงของมนุษย์ทางอาหาร เป็นปัญหาสำคัญจากโลก จากข้อมูลขององค์การอนามัยโลกพบว่า ประชากร โลกมากกว่า 840 ล้านคนขาดแคลนอาหาร 799 ล้านคนอยู่ในประเทศกำลังพัฒนา 153 ล้านคนอายุน้อยกว่า 5 ปี พบว่าเด็กอายุน้อยกว่า 5 ปี เสียชีวิตประมาณ 6 ล้านคน/ปี เนื่องจากความหิวโหย มี 54 ประเทศที่ผลิตอาหารไม่พอเลี้ยงประชากร ส่วนใหญ่อยู่ในแอฟริกากลางและคนเสียชีวิตเพราะขาดน้ำปีละ 12 ล้านคน

ประเทศไทยมีความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรที่ใช้เป็นอาหารทั้งบนบกและในน้ำ ไม่เคยปรากฏเป็นข่าวว่ามีคนไทยต้องอดอยากอาหารตายเหมือนบางประเทศ เช่น ประเทศเอธิโอเปีย เป็นต้น แต่ในระยะ 20 ปีที่ผ่านมา ภาคอีสานเคยประสบปัญหาการขาดสารอาหารคือธาตุไอโอดีนทำให้เกิดโรคคอพอก เนื่องจากขาดการบริโภคอาหารทะเล แต่ในปัจจุบันสามารถแก้ปัญหาดังกล่าวโดยรัฐบาล ได้แจกจ่ายเกลือไอโอดีน ทำให้อัตราการเกิด โรคลดลง ปัญหาที่คนไทยเผชิญอยู่ในด้านอาหารคือ เรื่องคุณภาพของอาหารที่บริโภค เนื่องจากการได้มีการตรวจพบจากกระทรวงสาธารณสุข โดยสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา พบว่ามีสารปนเปื้อน สารเคมีตกค้างอยู่ในอาหารทั้งเนื้อสัตว์ ผัก และผลไม้ที่ประชาชนบริโภค เช่น สารตะกั่ว บอแรกซ์ สารเร่งสี สารกันบูด สี ดีดีที รวมทั้งสารเคมีในการปลูกพืช จากกระแสความต้องการผักที่เพิ่มสูงขึ้น ผู้ปลูกผักต้องประสบกับปัญหาเกี่ยวกับการระบาดของโรคและแมลงมาก ทำให้เกษตรกรต้องใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างแพร่หลาย ในปริมาณที่เกินความจำเป็น ผลที่ตามมาคือเกษตรกรต้องเพิ่มต้นทุนในการปลูก ซึ่งทำให้เกิดผลเสียแก่เกษตรกรเองรวมทั้งเศรษฐกิจของประเทศ นอกจากนี้เกษตรกรยังมีความเสี่ยงในเรื่องของการใช้สารเคมี และสารเคมีดังกล่าวยังส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทั้งในดิน น้ำ อากาศ และการทำลายระบบนิเวศน์บริเวณพื้นที่ปลูกอีกด้วย และที่สำคัญที่สุดคือ ทำให้ผู้บริโภคผักต้องได้รับโทษจากสารเคมี เป็นการทำลายสุขภาพของผู้บริโภคอย่างสะสม ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นสารอันตรายต่อสุขภาพและชีวิต สารบางอย่างเป็นตัวเร่งให้ก่อให้เกิดโรคมะเร็ง ทำให้มีผู้ป่วยด้วยโรคดังกล่าวในอัตราสูงต่อไป แม้ว่าขณะนี้กระทรวงสาธารณสุขจะได้ดำเนินการตรวจสอบอย่างจริงจัง แต่ก็ยังไม่อาจครอบคลุมได้ทุกพื้นที่ดังนั้น ในมิติด้านอาหารประชาชน

ยังไม่มีความปลอดภัยในด้านการบริโภค

แนวทางการนำหลักธรรมคำสอนของศาสนามาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อส่งเสริมให้เกิดความมั่นคงของมนุษย์ด้านความมั่นคงทางอาหาร

ศาสนาคริสต์

ศาสนาคริสต์สอนให้รักเพื่อนบ้านเหมือนรักตัวเอง ไม่เอาเปรียบผู้อื่น ปัญหาหลายอย่างจะสามารถแก้ไขได้จะต้องทำให้จิตใจเราดี ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ทำให้เราเป็นคนมีคุณค่าในสังคม สาเหตุที่เกิดความวุ่นวาย และปัญหาในสังคม หัวใจของการดำรงชีวิต คือ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ให้สิ่งของ ทาน อาหารแก่ผู้อื่นอย่างเต็มใจตามพระประสงค์ของพระเจ้า หากปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาที่สอนให้เป็นคนดี ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่เอาเปรียบผู้อื่น ช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากการขาดแคลนอาหาร จากความหิวโหย จากการขาดน้ำ ผู้อื่นก็จะพ้นจากความไม่มั่นคงทางอาหาร โลกจะสามารถคงอยู่ได้ด้วยความรักที่มีให้แก่กัน ไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น เช่น ไม่ใช่สารเคมีที่เป็นอันตรายในอาหารให้ผู้อื่นบริโภค ทุกคนก็就会有ความมั่นคงทางด้านอาหารอย่างแน่นอน

ศาสนาอิสลาม

เนื่องจากศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่เกิดในแถบร้อนแห้งแล้ง พืช และอาหารมีน้อย ภาวะที่ประชาชนทุกคนมีสิทธิ และสามารถเข้าถึงแหล่งอาหารพื้นฐานได้ การเข้าถึงแหล่งอาหารมากจากแหล่งหลัก ๆ 3 แหล่งด้วยกัน คือ การเพาะปลูกด้วยตนเอง การซื้อหา และการได้รับการแจกจ่ายด้านความมั่นคงอาหารนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญ ศาสดานบีมุฮัมมัดทรงสอนให้ทำการเกษตรเลี้ยงสัตว์ ทรงกล่าวว่าผืนดินที่ปล่อยว่างเปล่านั้นถูกสาปแช่ง เจ้าของควรดูแลให้ผืนดินนั้นมีชีวิต ควรปลูกพืชผลอย่างน้อยเพื่อประโยชน์แก่สรรพสัตว์ นก กา เป็นต้น

ศาสดานบีมุฮัมมัด ให้ความสำคัญเรื่องพฤติกรรมของชาวมุสลิมที่มีต่อความมั่นคงทางอาหาร ตามหลักศาสนาอิสลามทุกคนต้องประกอบอาชีพ ต้องมีหน้าที่เพิ่มผลผลิต ทำมาหากิน มุสลิมห้ามการกักตุนสินค้า หากสิ่งเหล่านั้นขาดตลาด เกิดความขาดแคลน ไม่เกรงราคาให้ราคาสูงเกินไปเพื่อทำประโยชน์ สอนให้คนขยัน เพิ่มผลผลิต และไม่ฟุ่มเฟือย รู้จักเผื่อแผ่ แบ่งปันแก่ผู้อื่น และทรงเน้นย้ำห้ามการใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ไม่กินทิ้งกินขว้าง เพื่อให้ชีวิตของชาวมุสลิมมีความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ

ทั้งนี้จากแนวหลักธรรมคำสอนของศาสนาต่าง ๆ พบว่า สามารถแก้ไขปัญหาทางด้านอาหาร และสร้างความมั่นคงของมนุษย์ทางด้านอาหารได้อย่างชัดเจน

ศาสนาพุทธ

ศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งปัญญา รู้จักการวินิจฉัย พระพุทธเจ้าสอนให้รู้จัก ความพอดี รู้จักการใช้ทรัพยากรอย่างรู้ค่า หากเป็นนักบวชพระพุทธเจ้าให้ฉันท์ 2 มื้อ วิกาลโภชนาไม่ให้ฉันท์

หลังเที่ยง แท้จริงแล้วคนเราไม่ต้องกินอะไรมากก็อยู่ได้ แต่หลักโภชนาการสมัยใหม่คนเราต้องเลือกอาหารที่หลากหลายมารับประทานให้ครบทุกมื้อ รับประทานให้ครบทุกหมู่เพื่อจะได้มีพลังในการใช้กายและสมอง นำเอาความรู้สมัยใหม่มาประยุกต์ใช้กับศาสนา รู้จักใช้ปัญญาในการเลือกรับประทานอาหารตามหลักทางสายกลาง คือ มัชฌิมาปฏิปทา วัตถุประสงค์ของการรับประทานอาหารไม่ใช่เพื่อสนองกิเลสหรือเพื่อความอร่อย แต่ที่สำคัญคือมีความฉลาดที่จะรับประทานในปริมาณที่ไม่มากเกินไปหรือน้อยเกินไป ในบางพื้นที่มีอาหารกินอย่างเหลือเฟือ กินมากเกินไปทำให้เกิดโรค ดังนั้นจึงไม่ควรประมาท โลก หลง ในการกิน

การพึ่งตนเองเป็นการสร้างความมั่นคงทางอาหาร ในบางพื้นที่ขาดแคลนอาหาร ขาดกำลังซื้อ ไม่ได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนทางด้านอาหาร ศาสนาพุทธสอนให้มนุษย์อยู่ตามอัตภาพ พระพุทธเจ้าสอนให้พึ่งตนเอง พอมีพอกิน พอเพียง ไม่ต้องแสวงหาดิ้นรนเดือดร้อนมากเกินไปจนเกิดเหตุอาศัอาหารตามระบบนิเวศ พยายามสร้างอาหารด้วยตนเองตามวิถีเกษตรกรรม ไม่ต้องรอให้ผู้อื่นมาช่วย เราต้องช่วยเหลือตนเองให้ได้ เข้ากับหลักเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ สร้างบ้านให้เป็นแหล่งอาหาร ถ้าเหลือจึงนำออกไปขาย เมื่อทำตามหลักนี้ย่อมมีความมั่นคงทางด้านอาหารแน่นอน

ด้านศาสนากับความมั่นคงด้านสุขภาพ

ปัญหาความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพ

ผู้วิจัยได้แบ่งนำเสนอตามความคิดเห็นจากเอกสาร และการสัมภาษณ์ของศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม และศาสนาพุทธ ตามลำดับ สิ่งที่จะช่วยสร้างความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพ คือ ความมั่นคงจากอัตราป่วย และอัตราการตายของประชาชนที่มาจากโรคที่เกิดจากพฤติกรรมของตนเอง การบริการด้านสาธารณสุข สุขภาพกาย และสุขภาพใจ

มิติด้านสุขภาพ รวมถึงสุขภาพกายและสุขภาพจิต สำหรับปัญหาสุขภาพทางกาย ประชากรของประเทศไทยมีอัตราการเจ็บป่วยและการตายจากโรคติดเชื้อ และโรคระบาดที่นำห่วงใยในปัจจุบันเพิ่มขึ้น เช่น โรคเอดส์ วัณโรค มาลาเรีย โรคไข้หวัดนก โรคซาร์ส เป็นต้น ส่วนโรคที่ไม่ติดเชื้อ เช่น โรคมะเร็ง โรคหัวใจ และอื่น ๆ มีสาเหตุหลายประการ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สามารถป้องกันได้ทั้งสิ้น เช่น ขาดการออกกำลังกาย ความเครียด ภาวะทุพโภชนาการ เกี่ยวเนื่องกับมิติด้านอาหารด้วย ทั้งปัจจัยขาดสารอาหารและการกินอาหารเกินจำเป็นจนเกิดโรคอ้วน เป็นต้น นอกจากนี้ การสูบบุหรี่ การดื่มสุรา การใช้สารเสพติดต่าง ๆ นำไปสู่ปัญหาสุขภาพกายที่น่าห่วงใยด้วยเช่นกัน ในปัจจุบันสังคมคนเมืองมีผลกระทบอย่างยิ่งต่อสุขภาพจิตของประชากร มีผู้ป่วยเป็นโรคซึมเศร้า หดหู่ที่นำไปสู่แนวโน้มการทำร้ายผู้อื่น ทำร้ายตนเอง และการฆ่าตัวตายเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ประชากร

ในสังคมเมืองมีความเครียดสูง ทั้งจากปัญหาครอบครัว สังคม และเศรษฐกิจ เมื่อประสบปัญหา และไม่สามารถหาผู้ให้คำแนะนำปรึกษา หรือรับฟังปัญหาได้ จึงแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการดังกล่าว

โครงการโรคเอดส์แห่งสหประชาชาติ (UNAIDS) นับแต่การประชุมโรคเอดส์นานาชาติ พ.ศ. 2544 ที่กรุงบาร์เซโลนา มีรายงานว่า ประชากรมากกว่า 9 ล้านคนติดเชื้อ HIV และ 6 ล้านคน เสียชีวิตจากโรคเอดส์ สถานการณ์ผู้ติดเชื้อทั่วโลกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากเดิม 35 ล้านคนใน พ.ศ. 2544 เป็น 38 ล้านคน ใน พ.ศ. 2546 และมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นมากในทวีปเอเชีย ใน 1 ปีที่ผ่านมา ทวีปเอเชียมีประชากร 1.1 ล้านคน ที่ติดเชื้อ HIV การแพร่ระบาดของโรคเอดส์ในเอเชียเพิ่มขึ้น อย่างรวดเร็วจนเห็นได้ชัดในประเทศอินเดีย ซึ่งประมาณว่ามีผู้ติดเชื้อ HIV ประมาณ 5.1 ล้านคน ซึ่งนับเป็นจำนวน 1 ใน 7 ของผู้ติดเชื้อ HIV ทั้งหมดทั่วโลก ประเทศนอกทวีปแอฟริกาที่มีผู้ติดเชื้อ HIV มากที่สุด ส่วนในทวีปแอฟริกากลาง มีผู้ติดเชื้อ 25 ล้านคน แม้ระดับการแพร่ระบาดของโรคจะ ดูเหมือนคงที่ แต่การที่ระดับการแพร่เชื้อ ไม่เพิ่มขึ้นนั้น เป็นผลมาจากจำนวนผู้เสียชีวิตจากเชื้อ HIV ที่เพิ่มมากขึ้น ปัจจุบันมีเพียง 1 ใน 5 ของผู้ติดเชื้อทั่วโลกที่สามารถเข้าถึงการรักษา และการบริการ ป้องกันโรคเอดส์

การดื่มเหล้าจะส่งผลกระทบต่อทางด้านจิตใจโดยตรง คนที่ดื่มเหล้ามักจะเป็นคนที่ชอบโกหก ตัวเอง เพราะในระบบจิตใจมีแต่การใช้จิตปฏิเสธเท่านั้น คนที่ดื่มเหล้ามักจะหลง ๆ ลืม ๆ อาการ อย่างนี้เรียกว่า อาการที่ความจำขาดช่วง คนที่ดื่มเหล้าเมื่อดื่มเหล้าบ่อยมีแต่ผลเสียต่อร่างกายเป็น อย่างมาก

เหล้ามีผลกระทบต่อสังคมอยู่มากมีการวิจัยพบว่า เมื่อเกิดการฆาตกรรมแล้วผ่าศพพิสูจน์ จะพบว่าในร่างกายจะมีสารเหล้าอยู่เสมอ เพราะเกือบร้อยละ 60 ของกรณีฆาตกรรม เหล้าจะเป็น ตัวประกอบที่สำคัญอยู่ด้วย เหล้ามีผลกระทบต่อสมองส่วนหน้า ทำให้มีบทบาทต่อการก่อให้เกิด อุบัติเหตุ เพราะคนเมาเหล้าที่ขับรถก็เหมือนคนบ้าคนที่มืออาวุธอยู่ในมือ สามารถจะฆ่าชีวิต อื่นบริสุทธิ์ของผู้คนได้ง่าย เหล้าส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตในครอบครัว ให้เวลากับครอบครัว น้อยลง ความอบอุ่นในชีวิตครอบครัวก็จะไม่มี ศูนย์บังคับจิตใจอาจจะเสียไปจะทำให้เกิดความ ก้าวร้าวถึงกับทุบตีลูกเมียได้ พบว่าผู้ที่ฆ่าตัวตายนั้น ครึ่งต่อครึ่งฆ่าตัวตายไม่สำเร็จถ้าไม่ได้ดื่มเหล้า ให้เกิดความกล้า

แนวทางการนำหลักธรรมคำสอนของศาสนามาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อส่งเสริมให้เกิด ความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพ

ศาสนาคริสต์

ศาสนาคริสต์มีข้อบังคับเป็นบัญญัติ 10 ประการ ข้อบังคับข้อห้ามผิดประเวณี เป็นข้อ ห้ามสำคัญที่จะทำให้พ้นจากโรคที่ติดต่อทางเพศสัมพันธ์ทั่วไปจนถึงโรคเอดส์ ต้นเหตุของโรคนั้น

อาจเกิดจากนำโรคไปติดต่อกับบุคคลอื่นหรือผู้อื่นนำเชื้อมาสู่เรา ซึ่งเป็นโรคติดต่อร้ายแรงไม่สามารถรักษาได้ อีกทั้งยังเป็นปัญหาสำคัญของโลก วิธีป้องกันคือการปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระเจ้า หากไม่ปฏิบัติตามมีโอกาสเสี่ยงเป็นโรคร้าย ซึ่งถ้าหากปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา ความเสี่ยงนั้นก็จะลดลง ส่งผลให้มนุษย์เกิดความมั่นคงทางด้านสุขภาพ

การสร้างความสุขให้กับจิตใจสร้างความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพ สังคมที่เปลี่ยนแปลงไปกลายเป็นสังคมที่แก่งแย่งชิงดี และเป็นสังคมเสรีนิยมที่คนต่างมองข้ามกันและกัน และยังมีเงินทองมาก ส่วนใหญ่หมกมุ่นถึงความสุขสบาย การมีเงินทองมาก มีสิ่งอำนวยความสะดวกเหลือเฟือ มีอาชีพที่มั่นคง แต่แท้จริงแล้วมนุษย์ไม่ได้มีความสุขเฉพาะทรัพย์สินเงินทองเท่านั้น แต่ชีวิตของมนุษย์ควรจะมีความสุขไปพร้อมกับความสุขทางด้านจิตใจด้วย หากคนหันมาปฏิบัติตามหลักศาสนา หันเข้ามาสู่ภาวะของการหาความสุขทางด้านจิตใจว่าสังคมดีขึ้น ลด ละ เลิก ในสิ่งที่ป็นรูปธรรม เช่น พวกทรัพย์สินเงินทองทั้งหลาย ควรมีให้พอเหมาะ พอกับการดำรงชีวิต แล้วหันกลับมายึดหลักเบื้องต้นของคริสต์ศาสนาคือความรัก ความรัก คือ ความรักพระเจ้าด้วยความบริสุทธิ์ใจ และรักเพื่อนมนุษย์เหมือนรักตนเอง เราที่จะมีความสุขใจ สุขภาพจิตดี ร่างกายย่อมแข็งแรงห่างไกลโรค ทั้งโรคทางกายและโดยเฉพาะโรคทางจิตใจจะไม่เกิดขึ้นเลย หากละเลยจากหลักคำสอน จิตใจของคนนั้นก็จะไม่สงบ มีความเครียดกังวลในใจ อารมณ์ขุ่นมัว กดดัน เครียด มีผลเบื้องต้นทางกาย เช่น ปวดหัวเรื้อรัง โรคกระเพาะ นอนไม่หลับ หากร้ายแรงอาจเป็นโรคปวยทางจิตได้ ความคิดของคนปัจจุบันคิดว่าทำดีแล้วต้องได้ดี ทำชั่วต้องได้ชั่ว แต่ในขณะเดียวกันมันไม่ได้เป็นอย่างนั้น จึงทำให้คนทำดีหลายคนรู้สึกท้อแท้ แต่ในทัศนะคติของพระเจ้าถ้าเราทำดี ในตอนนี้ แม้ว่าจะได้รับความเจ็บปวด แต่ต้องโยงไปถึงเรื่องชีวิต หลังความตาย เพราะว่าเราเชื่อว่าเราทำดี ณ เบื้องสุดท้าย เมื่อวันที่พิพากษามาถึง ความดีและความชั่วของทุกคนจะปรากฏ ถ้าเราทำดี เราจะได้ขึ้นไปอยู่บนสวรรค์กับพระเจ้า แต่พบว่าขณะนี้มีคนที่ไม่ดีอาจจะได้ดี แต่เราไม่ควรท้อแท้ให้เราทำความดีเอาไว้ พื้นที่ที่ปฏิบัติความดีเราจะมีความสุขทางใจ อิ่มเอมใจ ชีวิตก็จะมีสันติสุข สันติสุขเกิดขึ้นได้แม้ว่าชีวิตของเราจะพบกับปัญหา เพราะว่าความทุกข์ที่เกิดขึ้นก็เหมือนการฝึกวินัยแห่งจิตวิญญาณ เหมือนพระเจ้าที่มีต่อลูกของพระองค์ พระองค์ทรงให้เข้มแข็งในเรื่องความเชื่อ เราจะมั่นคงและปลอดภัยเมื่อเราไปเจอกับเงาอุปสรรค เพราะพระเจ้าอยู่กับเราท่านจะช่วยชี้นำเรา สิ่งนี้จะทำให้จิตใจเป็นสุข ผ่องแผ้ว และสุขภาพจิตดี

ศาสนาอิสลาม

สิ่งที่จะช่วยสร้างความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพ คือ ความมั่นคงจากอัตราป่วย และอัตราการตายของประชาชนที่มาจากโรคที่เกิดจากพฤติกรรมของตนเอง การบริการด้านสาธารณสุข สุขภาพกาย และสุขภาพใจ โดยเฉพาะปัญหาโรคเอดส์ซึ่งสถานการณ์ผู้ติดเชื้อทั่วโลกเพิ่มขึ้นอย่าง

ต่อเนื่อง ในคัมภีร์อัลกุรอานระบุไว้เกี่ยวกับพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกิดโรคเอดส์ว่า เจ้าจงอย่าเข้าไปใกล้บ่อนเกิดแห่งการล่วงประเวณี ไม่ได้หมายถึงการห้ามล่วงประเวณี แต่หมายความว่าทุกสิ่งที่เป็นสื่อที่มีผลต่อการลักลอบประเวณีนั้นเป็นสิ่งต้องห้าม ฉะนั้นจึงไม่เกิดปัญหาขึ้น เช่น การดูภาพโป๊เปลือย อลาม การเข้าสถานที่ท่องเที่ยวโจจร การพูดจาเกี่ยวกับพราสีเพื่อให้เกิดการล่วงประเวณี เป็นการตัดไฟแต่ต้นลม เพื่อไม่ให้เหตุการณ์เกิดขึ้น หากเข้าใกล้ก็จะหักห้ามใจของตนไม่ได้จึงต้องป้องกันก่อน จึงจะพบว่าประเทศในกลุ่มมุสลิมไม่มีปัญหาเรื่องโรคเอดส์ เนื่องจากมุสลิมยึดถือเรื่องนี้เป็นสำคัญ

ข้อที่มุสลิมทุกคนไม่ควรปฏิบัติข้อหนึ่งซึ่งมีความสำคัญมากคือ คัมสุราเสฟของมีนเมา การดื่มเหล้าในสังคมมุสลิมจะไม่ยอมรับ ในชุมชนชาวมุสลิมจะไม่ดื่มเหล้าไม่ว่างานประเพณีใด ๆ จะไม่มีเหล้า และงดเว้นจากอบายมุขทั้งปวง ซึ่งเป็นเหตุผลอย่างหนึ่งที่นำมาสู่ความสันติในสังคม และก่อให้เกิดความมั่นคงทางด้านสุขภาพ

สิ่งเสพติดและสิ่งมีนเมา มีผลต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตอย่างยิ่ง เป็นสิ่งต้องห้ามของศาสนาอิสลาม ไม่เฉพาะเหล้า บุหรี่ ยาเสพติด แต่รวมถึงสิ่งใดที่ร่างกายได้รับเข้าไปแล้วทำให้จิตหรือกายเปลี่ยนแปลง ผิดปกติในทางที่ไม่ดี เกิดอาการมีนเมา ถือว่าเป็นสิ่งมีนเมาในศาสนาอิสลาม แม้กระทั่งสิ่งที่อิสลามอนุมัติให้ทานได้แล้วนั้นแต่เมื่อท่านรับประทานสิ่งนั้นแล้วทำให้เกิดอาการผิดปกติ เมอาเจียน สิ่งนั้นเป็นสิ่งต้องห้ามสำหรับท่านตามหลักศาสนาอิสลาม หากรับประทานจะเป็นบาป

ศาสนาอิสลามอนุญาตให้มีการคุมกำเนิดโดยใช้วิธี การหลั่งภายนอก และการคุมกำเนิดแบบถาวร ซึ่งครอบคลุมไปถึงกรณีการผูกท่อนำเชื้อ หรือผูกปีกมดลูก เหตุผลที่อนุญาตให้มีการคุมกำเนิดเพราะความกลัวว่าการตั้งครรภ์หรือการคลอดบุตรอาจจะเป็นอันตรายต่อชีวิตหรือสุขภาพของแม่ ประสบการณ์ในอดีตหรือความคิดเห็นของแพทย์ อีกเหตุผลหนึ่งก็คือการกลัวว่าภาระของเด็กอาจจะทำให้ครอบครัวต้องพบกับสภาวะบีบคั้นที่อาจทำให้ต้องไปกระทำการที่หะรอมหรือผิดหลักศาสนา เพื่อตอบสนองความต้องการของพวกเขา หรืออีกเหตุผลหนึ่ง คือความกลัวว่าสุขภาพของเด็กหรือการเลี้ยงดูเด็กจะไม่ดีนั้นก็อาจเป็นอีกเหตุผลซึ่งนำมาใช้ในการคุมกำเนิดตามหลักศาสนาได้ ซึ่งแนวทางของศาสนาให้ความสำคัญของสุขภาพบุตร และผู้เป็นมารดาด้วย

การถ่ายอวัยวะของคนหนึ่งและนำไปปลูกให้แก่อีกคนหนึ่งที่กำลังตกอยู่ในภาวะอันตราย สิ่งทีวชิการแพทย์สมัยใหม่สามารถทำเช่นนั้นได้ ในศาสนาอิสลามการถ่ายอวัยวะของคนที่มีชีวิต และนำไปปลูกในร่างกายของอีกคนหนึ่งที่ตกอยู่ในภาวะอันตราย ให้ฟื้นกลับทำหน้าที่หลักได้อีกครั้งหนึ่ง ถือเป็นการกระทำที่ศาสนาอนุญาตให้กระทำได้ซึ่ง ไม่ขัดกับเกียรติยศของความ เป็นมนุษย์ของผู้ที่บริจาคให้ และย่อมเกิดประโยชน์อย่างใหญ่หลวงแก่ผู้รับ การกระทำดังกล่าวถือ

ว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้องตามบัญญัติศาสนา และการกระทำที่ควรได้รับการยกย่องเมื่อครบเงื่อนไขดังต่อไปนี้ การถ่ายอวัยวะจากผู้บริจาคจะต้องไม่ก่อให้เกิดอันตรายที่มีผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตอันเป็นปกติของผู้บริจาค การบริจาคอวัยวะต้องเกิดขึ้นด้วยความสมัครใจ ไม่ใช่ด้วยการบีบบังคับ การปลูกถ่ายหรือเปลี่ยนอวัยวะเป็นหนทางเดียวในการรักษาผู้ป่วยที่ตกอยู่ในภาวะอันตราย การถ่ายอวัยวะจากผู้บริจาคและการปลูกให้แก่ผู้ป่วยต้องสำเร็จอย่างแน่นอน หรือโดยส่วนใหญ่

ศาสนาพุทธ

การฝึกกายและจิตทำให้เกิดความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพ สติ สมาธิ และปัญญา เป็นหัวใจสำคัญของศาสนา ศีลว่าด้วยข้อปฏิบัติข้อห้ามพุทธบริษัท อุบาสก อุบาสิกา ทั้งนักบวช ภิกษุ สมณะ ศีลมีประโยชน์เป็นสิ่งควบคุมกาย อีกระดับหนึ่งคือสมาธิ สมาธิเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะวัน ๆ หนึ่งเราคิดหลายร้อยพันเรื่อง ถ้าเราไม่มีสมาธิจิตเราจะไม่นิ่งคิดแก้ปัญหาไม่ตกเพราะจิตเราเร็วมาก การมีสมาธิไม่จำเป็นต้องนั่งสมาธิกำหนดลมหายใจเข้าออก แต่มีวิธีหลาย ๆ วิธี เช่น เมื่อเรตื่นนอนขึ้นมาเราจะคิดจะทำอะไรก็ต้องมีสติ เมื่อมีสติก็จะมีสมาธิ จิตใจก็จะนิ่งทำอะไรก็จะสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ระดับสุดท้ายคือปัญญา ปัญญาเป็นการฝึกความคิดตามหลักพุทธศาสนา คือ การฝึกคิดให้มีความสุขกับตนเองสามารถจะพัฒนาความคิดความอ่านไม่ให้มีความโกรธ ความอิจฉาริษยา ความหลงเข้ามาครอบงำ ฉะนั้นมนุษย์ต้องมีศีล มีสมาธิ และมีปัญญา หากใช้ชีวิตโดยขาดสติและสมาธิ จิตใจฟุ้งซ่าน วิตกกังวล เสวร้ายใจ ไม่ปล่อยวาง ย่อมส่งผลต่อโรคทางกายและจิตใจได้ แม้สิ่งของเครื่องอำนวยความสะดวกมีมากขึ้น แต่บุคคลนับถือศาสนาบ่อยลง หรือว่าคนปฏิบัติตามหลักคำสอนน้อย ก็จะทำให้สุขภาพใจแย่ ไม่ได้ดีขึ้นตามเทคโนโลยีภายนอก เปรียบได้กับคุณตา คุณยายสมัยก่อนทั้ง ๆ ที่ยังไม่มีเทคโนโลยีแต่ท่านก็มีความสุขในจิตใจ แต่พอมาถึงยุคปัจจุบันเราเรียนหนังสือมีความรู้มากขึ้น มีเทคโนโลยีที่ล้ำหน้า แต่ทำไมเราไม่มีความสุข เพราะเราไม่ได้นำเอาศาสนามาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ไม่นำหลักคำสอนมาปฏิบัติ พระองค์ปัจจุบันให้ศีลให้พรไม่ต่ำกว่าแสนครั้งต่อวัน แต่ยังมีปัญหาสุขภาพจิตและสุขภาพใจอยู่ เพราะว่าไม่ได้นำไปปฏิบัติจริง มีบางประเทศที่นำหลักความเชื่อไปใช้ในการปกครอง เช่น ประเทศมาเลเซีย ประเทศอินโดนีเซีย บางประเทศไม่มีกฎหมายมากแต่ใช้เพียงศีล 5 ใช้ในการปกครอง เช่น ประเทศภูฏาน ดังนั้นการที่จะแก้ปัญหาได้ก็ต้องให้พุทธบริษัทเราเห็นความสำคัญของการปฏิบัติมากขึ้นจะลดปัญหาในสังคม สุขภาพจิตของตนเองและคนในสังคมจะดีขึ้นมาก

พระพุทธศาสนาสอนให้งดเว้นสุรา ยาเสพติด และการประพฤติดนินทาส่อหลาวเป็นข้อพึงปฏิบัติ รวมทั้งสั่งสอนอบรมให้บุตรหลานได้ซึมซับเอาหลักธรรมคำสอนนี้ไปเป็นหลักปฏิบัติในชีวิต ตั้งแต่เริ่มรู้ความจะเป็นการสร้างเสริมนิสัยอันดี และทำให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีต่อไป

ในโลกปัจจุบันการนำเอาหลักคำสอนทางศาสนามาสั่งสอนให้บุคคลยึดถือปฏิบัติ มิใช่จะโน้มน้าวจิตใจของบุคคลนั้นได้โดยง่าย ผู้รู้ด้านศาสนาหลาย ๆ ท่านได้กล่าวไว้ว่า การจะให้บุคคลใดสร้างสมความดีต้องเริ่มต้นปลูกฝังตั้งแต่วัยเยาว์ รวมทั้งจะต้องมีแบบอย่างอันดีจากพ่อแม่ ญาติ พี่น้อง จึงจะช่วยให้เด็กเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความสมบูรณ์ ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ การไม่ดื่มสุรา เครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์ เป็นข้อห้ามเบื้องต้นของศาสนาพุทธ ส่งผลโดยตรงต่อสุขภาพ คือ เป็นพิษต่อร่างกายทำให้เกิดโรคตามมา เช่น ตับแข็ง มะเร็ง ปวดศีรษะ โรคกระเพาะ เป็นต้น โทษต่อสุขภาพทางอ้อม คือ การขาดสติมีแอลกอฮอล์ หกล้ม บาดเจ็บ เกิดอุบัติเหตุแก่ตนเองและคนอื่นในสังคม รวมถึงการไม่ประพฤติดีในการเป็น การแก้ปัญหาการแพร่กระจายโรคเอดส์ที่ดีที่สุด หากปฏิบัติตามหลักศาสนา ก็จะทำให้เกิดความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพต่อตนเองและสังคม

หลักฆราวาสธรรม 4 ช่วยสร้างเสริมสุขภาพจิต ศาสนาพุทธสามารถโน้มน้าวจิตใจของบุคคลได้ด้วยการใช้หลักฆราวาสธรรม 4 ประการ สัจจะ ทมะ ขันติ จาคะ ที่ประกอบด้วยความจริงใจ ต่อทุกคนและตนเอง การรู้จักข่มใจ ข่มความโกรธ และความไม่พอใจต่าง ๆ ความอดทน และการรู้จักทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น มนุษย์เรานั้นจะยืนหยัดอยู่ในโลกได้อย่างเป็นสุข ย่อมต้องมีสภาพร่างกายและจิตใจ เป็นพื้นฐานสำคัญ อาศัยเพียงทรัพย์สินเงินทอง ความสะดวกสบายจากสิ่งประดิดประดอยคิดค้น ไม่อาจสร้างคนให้เป็นคนที่สมบูรณ์ได้ ถ้าบุคคลนั้นไม่มีจิตใจที่ดีงาม ซึ่งสิ่งนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต้องอาศัยการขัดเกลาจิตใจ จงเชื่อในเรื่อง กรรม อันเป็นผลมาจากการกระทำของเราเอง การมีจิตใจดี คิดและกระทำในสิ่งที่ดี ย่อมให้ผลดี อย่าปล่อยให้ชีวิตล่องลอยไปตามยถากรรม จงใช้การกระทำของตนเองลิขิตชีวิตให้ก้าวไปบนเส้นทางที่ดีงาม เพื่อนำชีวิตไปสู่ความสุขที่แท้จริง ทั้งนี้ จากแนวหลักธรรมคำสอนของศาสนาต่าง ๆ พบว่า สามารถแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพ และสร้างความมั่นคงของมนุษย์ทางด้านสุขภาพได้อย่างชัดเจน

ด้านศาสนากับความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อม

ปัญหาความมั่นคงของมนุษย์ด้านสิ่งแวดล้อม

ผู้วิจัยได้แบ่งนำเสนอตามความคิดเห็นจากเอกสารและการสัมภาษณ์ของศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม และศาสนาพุทธตามลำดับที่จะช่วยสร้างความมั่นคงของมนุษย์ด้านสิ่งแวดล้อม คือ การไม่มีปัญหาคุกคามด้านสิ่งแวดล้อม ภาวะการขาดแคลน การสูญเสียพื้นที่ป่า มลภาวะทางอากาศ เป็นต้น

สถานการณ์สิ่งแวดล้อมโลกส่งผลกระทบต่อทุกประเทศ รวมถึงประเทศไทยการบุกรุกแผ้วถางป่า การทำอุตสาหกรรมหนัก ทำลายชั้นบรรยากาศของโลกและอื่น ๆ นำมาซึ่งปัญหาภัยธรรมชาติต่าง ๆ เช่น ปรากฏการณ์ภาวะเรือนกระจก ปรากฏการณ์เอลนีโญ และลานีญา

ความผันผวนของฤดูกาล เช่น อากาศร้อนจัดในทวีปยุโรป หรือหิมะตกในประเทศแอฟริกาใต้ แผ่นดินไหวต่อเนื่องในอินโดนีเซีย และคลื่นสึนามิ เป็นต้น ปัญหาภัยธรรมชาติเหล่านี้ทวี ความรุนแรงและเกิดบ่อยขึ้นกว่าในอดีตมาก ปัญหาที่ตามมาทั้งในด้านเศรษฐกิจ และสังคม คือ ประชากรโลกได้รับความเดือดร้อนแสนสาหัส ทั้งเสียชีวิตและบาดเจ็บ ขาดอาหารและที่อยู่อาศัย เกิดโรคระบาด ปัญหาเด็กกำพร้าต้องขอความช่วยเหลือจากประชาคมโลกสำหรับประเทศไทย เกิดปรากฏการณ์ฤดูกาลผันผวน ปริมาณน้ำฝนมาก น้ำท่วมและดินถล่มในหลายพื้นที่แนวทางการแก้ไขในระยะยาว คือ การสร้างนโยบายแห่งชาติในการรักษาธรรมชาติให้กลับคืนสู่สมดุล ให้ความรู้แก่ประชาชน รมรณรงค์ให้ช่วยกันรักษาป่าต้นน้ำ และสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยรวม ไปถึงที่ทำกินของตนเอง เป็นต้น

สถานะที่เป็นพิษและที่เป็นอันตรายต่อมนุษย์ ได้แก่ อากาศที่หายใจไม่บริสุทธิ์ มีเขม่าควันปะปนมาตลอดจนมีกลิ่นเหม็น และมีก๊าซที่เป็นอันตรายต่อระบบหายใจของมนุษย์น้ำท่วมไร่นา บ้านเรือน ถนน เสียหายโดยฉับพลัน น้ำแข็งที่ขั้วโลกละลายมากขึ้น ทำให้น้ำทะเลมีระดับที่สูงขึ้น และไหลเข้ามาปนกับน้ำจืดในแม่น้ำลำคลองมากขึ้น ซึ่งจะเป็นอันตรายต่อบ้านเรือนและพืชที่ปลูกไว้ริมน้ำ ฝนเป็นกรด ทำลายพืชพันธุ์ธัญญาหาร ทำลายดิน ทำให้ปลูกพืชไม่งอกงาม โลกจะร้อนขึ้น ฤดูกาลจะแปรปรวน ชื้นโอโซนถูกทำลายและไม่ช่วยกรองรังสีอันตราย ทำให้ตาเป็นต้อและมะเร็งผิวหนัง

สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากการกระทำของมนุษย์นั่นเอง เป็นต้นว่า มนุษย์ตัดไม้ทำลายป่ากันมาก มนุษย์ผลิตสารสังเคราะห์บางอย่างที่ไม่สลายตัว และสลายตัวยากมากขึ้น เช่น พลาสติก โฟม จึงทำให้เกิดขยะเหล่านี้มากขึ้น ส่วนสารบางอย่างที่เป็นก๊าซ เช่น ฟรีออน ซึ่งช่วยในการฉีดสเปรย์ และใช้ในเครื่องทำความเย็น ก็จะมีปริมาณเพิ่มขึ้นในอากาศฟุ้งกระจายทั่วไป ซึ่งจะไปทำลายโอโซนในบรรยากาศที่ห่อหุ้มโลกไว้ และมีผลกระทบทำให้อุณหภูมิของโลกสูงขึ้น มนุษย์สร้างผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ขึ้นใช้แทนวัตถุดิบที่ได้จากธรรมชาติ เช่น ใช้ไฟเบอร์กลาสแทนไม้ ใช้ฟรีออนแทนแอมโมเนียเหลวในตู้เย็น และใช้ผงซักฟอกแทนสบู่ เป็นต้น เมื่อใช้แล้วมีสิ่งตกค้างเป็นมลพิษอยู่ในอากาศ ในน้ำ และในดิน ทำให้เกิดผลเสียหายต่อพืช สัตว์ และมนุษย์ด้วยกันเองในที่สุด มนุษย์สร้างอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าบางชนิดที่ให้ความร้อน แสง เสียง ที่ทำให้เกิดอันตรายต่อมนุษย์ได้มากขึ้น มนุษย์สร้างยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทาง เช่น จักรยานยนต์ รถยนต์ และยานอวกาศ เพื่อออกไปสำรวจอวกาศภายนอกโลกมากขึ้น ก๊าซที่เหลือจากการเผาไหม้ของเชื้อเพลิง ได้แก่ ออกไซด์ของไนโตรเจนและคาร์บอนจะมีปริมาณเพิ่มขึ้นในอากาศ

ปัญหาด้านป่าไม้ จากผลการสำรวจเนื้อที่ป่าไม้ใน พ.ศ. 2504 มีเนื้อที่ป่าไม้ของประเทศอยู่ประมาณ 182 ล้านไร่หรือร้อยละ 57 ของเนื้อที่ทั้งประเทศ ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2517 จากการสำรวจ

ด้วยภาพถ่ายดาวเทียม ปรากฏว่ามีเนื้อที่ป่าเหลืออยู่ประมาณ 119 ล้านไร่ หรือร้อยละ 37 ของเนื้อที่ทั้งหมด สรุปลแล้วในระยะ 13 ปีที่ผ่านมาป่าไม้ถูกทำลายไปทั้งสิ้น 63 ล้านไร่ หรือในอัตราเฉลี่ยถึง 4.8 ล้านไร่ต่อปี อันมีสาเหตุมาจากการจัดสรรป่าสัมปทานในเขตป่าสงวนประเภทต่าง ๆ โดยไม่คำนึงถึงความจำเป็นในการรักษาทรัพยากรป่าไม้เป็นหลัก แต่มุ่งเฉพาะเพื่อเพิ่มจำนวนป่าสัมปทาน หรือป่าโครงการ ให้ตรงตามความต้องการของผู้รับสัมปทานที่เพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว สาเหตุมาจากการบุกรุกเข้าไปหาที่ทำกินในเขตป่าสงวนของราษฎร ทั้งผู้ไม่มีที่ทำกินและผู้มีที่ทำกินอยู่แล้วแต่ให้ผลผลิตต่ำ และรวมตลอดทั้งชาวเขาเผ่าต่าง ๆ การบุกรุกของราษฎร นอกจากทำให้สามารถมีที่ทำกินใหม่แล้ว ยังมีรายได้จากการรับจ้างตัดไม้ทำลายป่าจากนายทุนผู้ค้าไม้อีกด้วย ด้วยเหตุนี้ จึงเกิดมีการร่วมมือเป็นอย่งดีระหว่างราษฎรผู้บุกรุกและนายทุนผู้ค้าไม้หรือผู้ได้รับสัมปทานป่าไม้ที่นิยมการตัดไม้นอกเขตป่าสัมปทานดังกล่าวข้างต้น และมีสาเหตุมาจากการจัดสร้างปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจของรัฐบาลในระบอบที่เลื่อมล่งเพื่อสนองวัตถุประสงค์เฉพาะด้านเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว แต่ไม่ได้คำนึงถึงการป้องกันรักษาทรัพยากรของประเทศควบคู่ไปด้วย ตัวอย่างเช่น การตัดถนนเพื่อการคมนาคมและขนส่งการสร้างอ่างเก็บน้ำ การสร้างเขื่อนชลประทานและการสร้างนิคมสร้างตนเอง เป็นต้น ซึ่งในหลายโครงการปรากฏว่ามีส่วนอำนวยความสะดวกให้มีการบุกรุกทำลายป่ามากยิ่งขึ้น

แนวทางการนำหลักธรรมคำสอนของศาสนามาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อส่งเสริมให้เกิดความมั่นคงของมนุษย์ด้านสิ่งแวดล้อม

ศาสนาคริสต์

ศาสนาคริสต์สอนให้ห่วงใยและรักธรรมชาติ ศาสนาคริสต์เป็นศาสนาที่เกิดในภูมิภาคที่มีความใกล้เคียงกับภูมิภาคที่เป็นแหล่งกำเนิดศาสนาอิสลาม แต่ก็ได้ไปเจริญรุ่งเรืองในดินแดนที่มี 4 ฤดูกาล บุคคลมีความคิดอ่านที่กว้าง มีทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ในบางชนิด ซึ่งทรัพยากรเหล่านั้นก็เป็นประโยชน์ต่อมนุษย์เป็นอย่างมาก ซึ่งก็ได้ใช้ผลพวงของทรัพยากรเหล่านั้นทั้งในอดีตและปัจจุบัน ศาสนาคริสต์จึงสอนไปในทางให้บุคคลมีความรัก อันเกิดจากพระบิดา พระจิต และพระบุตร มีความสามัคคีปรองดองซึ่งกันและกัน หลักธรรมของศาสนาคริสต์ คือ มีพระเจ้าองค์เดียว เคารพในพระวณะ รักพระเจ้า รักเพื่อนบ้าน รักเพื่อนมนุษย์เหมือนรักตนเอง หลักความคิดในพระคัมภีร์ มีความเชื่อในพระเจ้าทรงสร้างทั้งโลก ดวงจันทร์ สร้างกลางคืน สร้างกลางวัน สร้างพื้นดิน สร้างทะเล สร้างน้ำ สร้างต้นไม้ สิ่งที่พระเจ้าทรงสร้างขึ้นมานี้ คริสตศาสนิกชนที่รักในพระเจ้าต้องดูแลรักษา และมนุษย์เองก็อยู่ไม่ได้ถ้าไม่มีธรรมชาติ ดังนั้นถ้าเราไปทำลายป่า ทำลายน้ำก็เท่ากับว่าเราไม่รักพระเจ้า สิ่งนี้เป็นคำสอนที่ชัดเจน แต่บางครั้งคนก็ลืม ถ้าเราเอาหลักคำสอนของพระเจ้ามาใช้ในกรณีของสิ่งแวดล้อม อย่างคนไทยในอดีตเขาเคารพธรรมชาติมาก คนสมัยก่อนจะคิดว่าต้นไม้

ใหญ่ ๆ จะมีเจ้าที่เจ้าทางสิงสถิตอยู่ เขาจึงไม่กล้าไปทำลาย แม้จะไปปีศาจอะไรใส่ต้นไม้ใหญ่ก็กลัวจะเป็นภัยต่อตนเอง ความเชื่ออย่างนี้เป็นความเชื่อที่สามารถช่วยปกป้องรักษาป่า แต่ในปัจจุบันมนุษย์ไม่เชื่อเรื่องนี้ ต้นไม้ใหญ่ก็ถูกทำลายมากขึ้น ทุกอย่างเป็นกิเลส เราต้องรักพระเจ้าอย่างสุดจิตสุดใจ มนุษย์มีความมั่นคงได้โดยไม่เบียดเบียนธรรมชาติ ถ้าเกิดคนทั่วไปหรือว่าประชาชนในสังคมนี้ ยึดตามหลักของศาสนาแล้วธรรมชาติก็จะ คงอยู่ ไม่เกิดภัยธรรมชาติดังเช่นปัจจุบัน เพราะเราทำลายสมดุลธรรมชาติที่พระเจ้าสร้างให้ ต้องเร่งสร้างสมดุลธรรมชาติให้คงเดิม หากเราปฏิบัติตามหลักศาสนาที่จะช่วยสร้างความมั่นคงของมนุษย์ ด้านสิ่งแวดล้อมแน่นอน

ศาสนาอิสลาม

ศาสนาอิสลามช่วยสร้างความมั่นคงของมนุษย์ด้านสิ่งแวดล้อม คือ การไม่มีปัญหาคุกคามด้านสิ่งแวดล้อม ภาวะการขาดแคลน การสูญเสียพื้นที่ป่า มลภาวะทางอากาศ เป็นต้น โดยศาสนาอิสลามห้ามทำการตัดไม้ทำลายป่า ทำลายทางน้ำ แหล่งน้ำ ต้นน้ำ ศาสดามูฮัมหมัดกล่าวไว้ว่า อย่าถ่ายปัสสาวะลงในบ่อขัง แม้จะเป็นสิ่งเล็กน้อยแต่หากเป็นการสร้างมลภาวะทำลายสิ่งแวดล้อมก็จะเป็นความผิดตามหลักศาสนาอิสลาม การสร้างมลพิษเพียงน้อยนิดอาจปัญหาให้กับผู้อื่นได้

เนื่องจากศาสนาอิสลามถือกำเนิดในพื้นที่ที่แห้งแล้ง การรักษาทรัพยากรป่าไม้ และสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่สำคัญ ในกรณีการศึกษาสงครามศาสนานบีมูฮัมหมัดได้เรียกแม่ทัพมากำชับว่าอย่าทำลายบ้านเรือน อย่าฆ่าเด็กและสตรี อย่าฆ่านักบวช ห้ามตัดต้นไม้ แสดงถึงความห่วงใยสิ่งแวดล้อมของศาสนา ศาสดามูฮัมหมัดสนับสนุนให้มีการปลูกต้นไม้ นอกจากจะเพื่อสิ่งแวดล้อมแล้ว ยังเป็นการสร้างแหล่งอาหารเลี้ยงชีพเหล่านมนุษย์และสัตว์ด้วย

ศาสดามูฮัมหมัดสอนให้ทุกคนขยันขันแข็ง ในสมัยที่พระองค์ยังมีชีวิตอยู่มีชายคนหนึ่งติดหนี้ชาวยิวแต่ไม่มีเงินชดใช้ท่านศาสดาจึงและนำให้ชดใช้ด้วยแรงงาน จึงได้ไปดูแลสวนและปลูกอินทผลัมให้ชาวยิว โดยให้ทุกคนไปช่วยชายผู้นี้ลงแขกขุดหลุมแล้วกล่าวว่า แล้วเราจะไปช่วยปลูก นอกจากจะเป็นการสร้างงานสร้างผลผลิตแล้ว สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีด้วยการสร้างทรัพยากรป่าไม้ด้วย

จากคัมภีร์ได้กล่าวไว้ว่า พระอัลเลาะห์ คือ พระผู้อภิบาลแห่งสากลโลก และโลกที่เราอาศัยอยู่ก็ถูกออกแบบมาโดยเฉพาะและถูกทำให้แผ่ขยายออกไปโดยพระอัลเลาะห์ เพื่อมนุษย์และพระอัลเลาะห์ คือ ผู้ทรงทำให้แผ่นดินนี้เป็นที่พำนักของมนุษย์และชั้นฟ้าเป็นเพดานอันมั่นคงและทรงทำให้มนุษย์เป็นรูปร่างสวยงามและทรงประทานสิ่งที่ดี ๆ หากเราใช้ทรัพยากรไม่ยั้งด้วยความโลภ สุดท้ายความจุของระบบก็รองรับไม่ได้ ความเชื่ออย่างหนึ่งที่ใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิตของมุสลิม คือ ต้องเชื่อมโยงกับพระเจ้า เชื่อมโยงกับเพื่อนมนุษย์ เชื่อมโยงกับธรรมชาติ

และสิ่งแวดล้อม จึงจะเห็นได้ว่าท่านศาสดาได้สอนให้ชาวมุสลิมรักเพื่อนบ้านเหมือนรักตนเอง โดยที่เพื่อนบ้านนั้นไม่ได้หมายถึงเพื่อนมนุษย์เพียงอย่างเดียว แต่ได้หมายรวมถึงสัตว์ พืช และ สิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ที่อยู่ข้างกายเรา ดังนั้นมุสลิมจึงควรมีความห่วงหา และดูแลรักษาธรรมชาติ ที่พระเจ้าทรงประทานให้แก่มนุษยชาติ ทั้งนี้จากแนวหลักธรรมคำสอนของศาสนาต่าง ๆ พบว่า สามารถแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม และสร้างความมั่นคงของมนุษย์ทางด้านสิ่งแวดล้อม ได้อย่างชัดเจน

ศาสนาพุทธ

ศาสนาพุทธสอนให้เห็นถึงประโยชน์ของธรรมชาติ ปัญหาผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันนี้มาจากหลายสาเหตุด้วยกัน แต่สาเหตุหนึ่ง คือ ความเห็นแก่ตัวไม่รู้จักเป็นความเห็นแก่ตัวของประชาชนทั่วไปหรือความเห็นแก่ตัวของทุกคนล้วนสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม อันมีเหตุเริ่มต้นมาจากประชาชนไม่เข้าใจในกฎของธรรมชาติ ประโยชน์จากธรรมชาติหรือโทษของการทำลายธรรมชาติ มองเห็นเฉพาะประโยชน์ในปัจจุบันเท่านั้น คือ ทรัพยากรมีประโยชน์ ไม่คำนึงถึงประโยชน์ข้างหน้า คือ สัมปรายิยะประโยชน์ หรือประโยชน์สูงสุดจากการใช้สอยทรัพยากรธรรมชาติ คือ ปรมัตถะประโยชน์ จากการที่มนุษย์เข้าไปจัดการกับธรรมชาติโดยไม่เข้าใจถึงกฎของธรรมชาติย่อมส่งผลกระทบต่อธรรมชาติอย่างร้ายแรง ทำให้เกิดความแปรปรวนทางธรรมชาติ เช่น ฝนไม่ตกตามฤดูกาล หรือตกมากจนไม่สามารถจะควบคุมธรรมชาติได้ เกิดน้ำท่วมซ้ำซาก ฯลฯ กว่าจะเข้าใจและเห็นประโยชน์ของป่าไม้ก็สายเกินไปเสียแล้ว ต้องได้รับโทษก่อนจึงจะรู้ประโยชน์ ปัญหาเหล่านี้กลายเป็นความเห็นแก่ตัว ที่นับวันจะเพิ่มมากขึ้น หากเราไม่ขจัดออกยิ่งจะทำลายมนุษย์เอง ต้องสอนให้คนลดละความโลภ ความเห็นแก่ตัว แล้วหันมามองปัญหาส่วนรวม รู้คุณ และโทษของธรรมชาติ การเป็นแบบอย่างที่ดีในการพัฒนาวัดให้มีสภาพแวดล้อมเป็นธรรมชาติ มีสิ่งปลูกสร้างพอสมควรตามความจำเป็นตามแบบฉบับของพุทธศาสนาดั้งเดิม จะมีส่วนสำคัญต่อการสร้างจิตสำนึกและเป็นทางออกให้กับสังคมในการใช้ทรัพยากรป่าไม้ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อไปในอนาคต

ศาสนาสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมจึงควรรักษาให้คงอยู่ ศาสนาย่อมต้องมีความเหมาะสมกับบุคคลและสภาพแวดล้อม เพื่อที่จะสามารถกลมกลืนจิตใจหรือสอนให้บุคคลเหล่านั้นได้รู้หลักความเป็นจริงแห่งธรรมชาติ สามารถหลุดพ้นจากความทุกข์หรือกิเลส ความโลภ ความโกรธ ความหลงได้ไม่มากนักน้อย ศาสนาย่อมต้องมีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เช่น สภาพลมฟ้าอากาศ สภาพภูมิประเทศ และอื่น ๆ เพราะสภาพแวดล้อมเหล่านั้นล้วนย่อมมีส่วนที่จะทำให้นักบวชเกิดความทุกข์ เกิดกิเลสแตกต่างกันไป แต่สภาพจิตใจที่เกิดความทุกข์นั้นก็คล้าย ๆ กัน อีกทั้งศาสนาต่าง ๆ ก็จะเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันไปด้วย ดังนั้นศาสนา

ต่าง ๆ จึงเกิดขึ้นในดินแดนที่มีลักษณะภูมิประเทศและสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกันไป ศาสนา พราหมณ์ ฮินดู ศาสนาซิกข์ ศาสนาพุทธ เกิดในดินแดนที่มีการแบ่งชั้นวรรณะ เหตุที่เกิดการแบ่งชั้นวรรณะก็เพราะอาชีพต่าง ๆ ก็ล้วนแต่เห็นว่าอาชีพหรือฐานะของตนนั้นเหนือกว่าอาชีพหรือฐานะอื่น ศาสนาพุทธ ก็เกิดจากดินแดนนี้ เพื่อขัดเกลาจิตใจให้เกิดความคิดตามหลักความจริงต่าง ๆ เพื่อลดการแบ่งชั้นวรรณะประการหนึ่ง เพื่อลดการแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นเป็นอีกประการหนึ่ง และเพื่อลดการฆ่าฟันกันในสมัยครั้งนั้นเป็นอีกประการหนึ่ง ดังนั้นจึงควรรักษาสภาพแวดล้อมให้คงอยู่และเหมาะสมต่อการดำรงชีวิตของผู้นับถือศาสนาตลอดไป

พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนไม่ให้ทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมกับธรรมชาติก็เป็นสิ่งสำคัญ ปัจจุบันผู้คนเห็นแก่ตัวตัดไม้ทำลายป่าทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น น้ำท่วม ภัยแล้ง พระพุทธเจ้าท่านทรงตรัสไว้ในสมัยพุทธกาลว่าใครจะสร้างวัด สร้างโบสถ์ อย่าได้ใช้เนื้อที่มากเพราะจะทำลายธรรมชาติ เบียดเบียนสัตว์อื่น อยู่ได้ร่มไม้ใดจงอย่าเด็ดทำลายร่มใบจากต้นไม้นั้น แม้นแต่ถอนหญ้าก็ยังไม่ควรคิด ในความเป็นจริงเราเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติดังนั้นก็อย่าทำลายธรรมชาติ พระพุทธเจ้าสอนให้รักษา พระพุทธเจ้าชอบอยู่กับดินกับป่า เรียบง่าย ไม่ชอบสร้างสิ่งที่ใหญ่โต รวมถึงกตัญญูต่อดินไม้ ผู้ใดที่นั่งอยู่ใต้ต้นไม้แล้วไปหักกิ่งไม้โดยไม่จำเป็น คนนั้นคือคนอกตัญญู เป็นการห้ามคนไม่ให้ทำลายธรรมชาติ ในพระสงฆ์มีข้อห้ามพรากของเขียว ห้ามตัดกิ่งไม้ แต่ไม่ได้ห้ามคนทั่วไป แต่มีข้อแก้ในปัจจุบันให้ใช้ในการพัฒนาศาสนสถานให้เหมาะสมสวยงามตามสมควร มีการห้ามภิกษุถวายของเสียลงแม่น้ำลำคลอง

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้นได้เมื่อพอเพียง และไม่เห็นแก่ตัว ชีวิตที่ดีคือชีวิตที่พอเพียง อยู่แบบเรียบง่าย ไม่ต้องสิ้นเปลือง คนปฏิบัติตามหลักศาสนาย่อมรู้จัก ผิดชอบ ชั่วดี ไม่ตัดไม้ทำลายป่า ไม่ทิ้งของเสียลงแม่น้ำ ไม่จับรถที่มีควันดำเนื่องจากเกรงอากาศเสีย และไม่ปรบกวผู้อื่นโดยรู้ได้ด้วยตนเองไม่ต้องให้ผู้อื่นคอยบอก ตามหลักศาสนาจะต้องไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมด้วยความเห็นแก่ตัว เช่น การตัดไม้มาขายเพื่อความร่ำรวยของตนเอง เอาของเสียไปทิ้งทั่วไปให้พ้นจากบ้านของตน สิ่งนี้ไม่ควรทำ ไม่ก่อไฟให้คนในชุมชนเหม็น มนุษย์ที่มีคุณธรรมจะรู้จักสร้างสุข ขจัดทุกข์ให้แก่ตนเองและผู้อื่น สิ่งไหนที่สร้างปัญหาให้กับสิ่งแวดล้อมก็จะไม่ทำ ย่อมจะสร้างความมั่นคงของมนุษย์ด้านสิ่งแวดล้อมให้เกิดขึ้นได้

ด้านศาสนากับความมั่นคงของบุคคล

ปัญหาความมั่นคงของมนุษย์ด้านความมั่นคงของบุคคล

ผู้วิจัยได้แบ่งนำเสนอตามความคิดเห็นจากเอกสาร และการสัมภาษณ์ของศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม และศาสนาพุทธ ตามลำดับที่จะช่วยสร้างความมั่นคงของบุคคล คือ ภาวะที่ปลอดภัย

จากการถูกร้ายและทารุณกรรมทางร่างกายที่มาจากการกระทำของรัฐจากประเทศอื่น จากกลุ่มคนต่างเชื้อชาติ ต่างศาสนา หรือผู้มีอิทธิพลจากบุคคลใกล้ชิด เช่น ความรุนแรงในครอบครัว การทำร้ายเด็ก และการทำร้ายตนเอง

มิติส่วนบุคคลประเด็นที่น่าห่วงใย และยังคงเป็นปัญหาที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขให้ดีขึ้นคือ อัตราผู้เสียชีวิต บาดเจ็บ และทพพลภาพจากอุบัติเหตุและอุบัติเหตุที่มีตัวเลขสูงมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงเทศกาลต่าง ๆ กล่าวกันว่า พอถึงหน้าเทศกาล จะมีประชากรไทยหายไปราว 1 หมู่บ้านทีเดียว ทั้งนี้ เนื่องจากอัตราการตายจากอุบัติเหตุสวดวิสัยและการเมาหรือดื่มแล้วขับสูงจนน่าตกใจ การแก้ไขทำได้โดยการรณรงค์ให้ผู้ขับขี่ดื่มหรือเมาแล้วไม่ขับรด ซึ่งเป็นนโยบายที่ดี หากแต่การจูงใจ หรือการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของประชากรในลด ละ เลิก สุราควรจะมีการรณรงค์อย่างจริงจังมากกว่าที่เป็นอยู่ ในปัจจุบันมีบางหมู่บ้านที่ประชากรติดสุราเป็นจำนวนมาก หากแต่ได้รับความร่วมมือจากภาครัฐให้ความช่วยเหลือทางด้านการแพทย์ อนามัย และกำลังใจแก่ ผู้เข้ารับการบำบัด จนในที่สุดสามารถเลิกสุราได้ แนวประพฤติดังกล่าว ควรนำไปปรับใช้และพัฒนาขึ้นเป็นนโยบายแห่งชาติ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น สิ่งที่น่าห่วงใยเป็นอย่างยิ่งในมิตินี้ คือ ประเด็นเรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน จากสื่อต่างๆ ที่มีการนำเสนอข่าวการก่ออาชญากรรม ประทุษร้ายโดยต่อทรัพย์สินและร่างกาย การข่มขืนกระทำชำเรา ซึ่งมีข่าวปรากฏอยู่อย่างต่อเนื่อง บางคดีเป็นคดีสะเทือนขวัญ ที่อาชญากรกระทำการด้วยความอุกอาจและไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายบ้านเมือง มีหลายปัจจัยที่เป็นมูลเหตุที่ก่อให้เกิดคดีดังกล่าว

มิติด้านครอบครัว สำหรับประชากรที่มีการศึกษาน้อย มีแนวโน้มที่จะมีครอบครัวโดยที่ยังไม่มีความพร้อมด้านอาชีพหรือมีรายได้เพียงพอต่อการมีครอบครัว มีการทอดทิ้งเด็กไว้ตามสถานสงเคราะห์ต่าง ๆ หลายครอบครัวแตกแยก ซึ่งบางครอบครัวพ่อแม่ต้องไปหาอาชีพยังต่างถิ่น ฝากลูกให้เป็นภาระเลี้ยงดูของญาติผู้ใหญ่ อดอยาก ขาดแคลน เพราะผู้สูงอายุมักเป็นผู้ไม่มีรายได้ และค่อนข้างยากจน บางรายถูกทารุณกรรม ถูกล่วงละเมิดทางเพศจากญาติและผู้ใกล้ชิด กลายเป็นปัญหาสังคมที่ต่อเนื่อง แนวทางแก้ไข คือ ต้องให้ความรู้แก่ประชาชนในการสร้างครอบครัวคุณภาพ การวางแผนครอบครัวให้มีขนาดเล็กที่สามารถรับผิดชอบได้ดีและทั่วถึง มีความรักความอบอุ่นในครอบครัว ปลูกฝังค่านิยมรักครอบครัว รวมทั้งดูแลให้ความเอาใจใส่ต่อผู้สูงอายุ ผู้พิการ และสมาชิกทุกคนในครอบครัวให้มีความสุข

แนวทางการนำหลักธรรมคำสอนของศาสนามาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อส่งเสริมให้เกิดความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพ

ศาสนาคริสต์

ความรักตามหลักศาสนาช่วยให้ชีวิตมีความมั่นคง ศาสนาคริสต์เน้นในเรื่องของความรัก แต่ความรักเป็นนามธรรมไม่ได้เป็นรูปธรรม ถ้าเราจะแสดงให้ออกมาเป็นรูปธรรม สามารถแสดงออกได้ชัดเจนในรูปแบบครอบครัว การแสดงออกในครอบครัวจะต้องสัมผัสดี พูดดี แนะนำสิ่งที่ดีให้โอกาส แล้วก็นำชีวิตของคนในครอบครัวไปพบสิ่งที่ดี สิ่งดีในที่นี้หมายถึงความถึงเข้าโบสถ์ฟังธรรมของพระเจ้า ปฏิบัติตามคำสอนของพระเจ้า มีความรักแก่สังคม ปัจจุบันบ้านเมืองเราความเจริญทางด้านวัตถุก็จะเปลี่ยนไป ทำให้จิตใจคนเยือกเย็นมากขึ้นมันไม่มีความรู้สึกแม้แต่การฆ่าคนตาย เพราะจิตใจของเขาไม่มีความรัก มีแต่ความเยือกเย็น ถ้าสภาพจิตใจของเขาจะไม่มีการยืดหยุ่น เราต้องเริ่มต้นจากการมีความรักให้แก่ครอบครัว ครอบครัวก็จะอบอุ่น ต่อไปก็มอบความรักให้แก่คนอื่น ๆ ในสังคม สังคมรอบข้างเราก็จะเป็นสังคมที่ดี มีการดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน ช่วยกันปกป้องจากสิ่งที่จะมาทำร้ายทำอันตรายเรา ให้เราอยู่ได้อย่างเป็นสุข

การไม่เบียดเบียนผู้อื่นช่วยสร้างความมั่นคงของบุคคล ศาสนาจะสอนให้เป็นคนดี ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่เอาเปรียบผู้อื่น ปัญหาการหย่าร้างจะไม่มีปัญหาการทำร้าย การแย่งชิงซึ่งกันก็จะลดลง เพราะว่าเรามีจิตใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จากสภาพปัจจุบันเราจะต้องหันมาปฏิบัติตามหลักของศาสนาให้มากขึ้น มีเจตนาสิ่งเลวร้ายก็จะมากยิ่งขึ้น ถ้าทุกคนพยายามธรรมาธิปไตยช่วยกันหันมาปฏิบัติหน้าที่ให้ดีขึ้น หรือผู้คนที่ให้ความช่วยเหลือกัน เหตุการณ์ก็จะไม่เลวร้ายไปกว่านี้ ถ้าไม่ปฏิบัติตามหลักคำสอนหรือว่าละเลยไปก็ทำให้สังคมนี้แย่ลง ๆ ในปัจจุบันคนแยกชีวิตออกจากศาสนา เพื่อการดำรงชีวิตด้วยตนเอง คิดว่าเรามีความรู้ มีสติปัญญาโดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับศาสนา ทำให้เกิดผลกระทบทางจริยธรรมของคนในสังคม ในรูปแบบการชิงดีชิงเด่น ปัญหาการคดโกง คอสูร ฆ่าฟัน สังคมไม่ปลอดภัย ผลข้างเคียงแยกชีวิตออกจากกัน ไม่ได้มองภาพรวมว่า ชีวิตร่างกายฝ่ายกาย ฝ่ายใจ กับร่างกายซีกหนึ่งต้องมาเชื่อมโยงกัน เพราะคนไม่มีศีลธรรมมุ่งมองแต่โลก เราต้องหันกลับมาอยู่ในหลักคำสอนของศาสนา มาดำเนินชีวิตแบบธรรมชาติที่พระเจ้าทรงสร้าง ให้มีความพอดีกับชีวิต ถ้าผู้คนที่หันมานับถือศาสนาอย่างเคร่งครัดตามหลักธรรมคำสอน ทุกอย่างในโลกนี้ก็จะมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

ศาสนาอิสลาม

ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่คำนึงถึงความมั่นคงของบุคคลมาก คือ บุคคลต้องอยู่ในภาวะที่ปลอดภัยจากการถูกทำร้าย และหาอาชญากรรมทางร่างกายที่มาจากการทำงานของผู้อื่น จากกลุ่มคนต่างเชื้อชาติ ต่างศาสนา หรือผู้มีอิทธิพล จากบุคคลใกล้ชิด เช่น ความรุนแรงในครอบครัว การทำร้ายเด็ก และการทำร้ายตนเอง ปัญหาการทำร้ายร่างกาย การลักขโมย การฆ่าตัวตายจะไม่พบในกลุ่มคนที่นับถืออิสลาม เนื่องจากพระเจ้าได้วางระบบควบคุมการดำเนินชีวิตของชาวมุสลิม ตั้งแต่การ

ปฏิญาณตนเมื่อเริ่มต้นนอน ต้องมีการปฏิญาณตนสองประโยคว่า ข้าพเจ้าขอปฏิญาณตนว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลเลาะห์ และข้าพเจ้าขอปฏิญาณตนว่าแท้จริงแล้วศาสนาคืออิสลาม ศาสนาของพระองค์ ตั้งแต่ตื่นนอนและทุกครั้งเมื่อละหมาด เป็นการให้คำมั่นสัญญาต่อพระเจ้าว่า จะจงรักภักดีต่อพระองค์ และฉันมีพระองค์คอยมองดูการกระทำของฉันอยู่ คนที่เดินออกจากบ้านไปพร้อมมีความรู้สึกว่ามีพระเจ้าคอยมองดูอยู่จึงไม่กล้าที่จะทำความผิด การละหมาดที่พระเจ้าให้ไว้วันละ 5 เวลา เป็นการเข้าเฝ้าอัลเลาะห์ จูบกราบพระองค์ ขอพรจากพระองค์โปรดประทานพรแก่ข้าพเจ้าและครอบครัว ตอนเช้าตื่นมาก่อนไปทำงาน ตอนบ่าย ตอนเย็น หัวค่ำ ก่อนนอน ตลอดเวลาของชีวิตจะคำนึงถึงว่าอีกสักครู่ก็ต้องเข้าเฝ้าพระเจ้าอีกครั้ง ทำให้รู้สึกว่ามีพระเจ้าอยู่ตลอดเวลา เมื่อสักครู่ยังขอพรพระเจ้าแล้วมากระทำความผิดเป็นเสมือนการล้อเลียนพระองค์ การมีคุณธรรม การทำความดี สิ่งใดก็ตามที่ท่านทำความดีนั้นให้ทำเสมือนหนึ่งอยู่ต่อหน้าพระพักตร์ของพระผู้เป็นเจ้า เสมือนท่านเห็นพระผู้เป็นเจ้าอยู่ หากท่านไม่เห็นพระผู้เป็นเจ้า ให้รู้ว่าพระผู้เป็นเจ้ากำลังมองดูการกระทำของท่านเป็นจิตวิทย์อย่างหนึ่งที่พระเจ้าได้วางไว้ เพื่อสร้างวินัยให้แก่มนุษย์

ในสังคมอิสลามคนที่ไม่ปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลามจะถูกลงโทษ โดยมีการบัญญัติไว้ในพระคัมภีร์ เช่น หากผู้ใดลักลอบล่วงประเวณีให้จับมาเย็บ 80 ที่ต่อธารกำนัลในที่ชุมนุมชนแล้วยังได้รับโทษหลังความตายคือการตกนรก หากกระทำความผิดหลักศาสนาอิสลามไม่ต้องรอบาป ไม่ต้องรอการตกนรก ต้องได้รับโทษในขณะนั้นเลย ขณะนี้ชาวมุสลิมอาศัยอยู่ในประเทศไทย นำไปลงโทษเองไม่ได้ก็ต้องดำเนินการตามหลักกฎหมายของประเทศ หากเป็นรัฐอิสลามก็จะเข้มงวดและลงโทษอย่างจริงจัง หากลักขโมยให้ตัดมือ หากทำสิ่งร้ายแรงก็ต้องประหารชีวิตอาจจะมีมองว่าเป็นสิ่งที่ร้ายแรง หรือป่าเถื่อน แต่การดำเนินการตามสิ่งที่พระเจ้ากำหนดไว้นั้นเป็นการให้ชีวิต คนผิดผู้นั้นอาจถูกประหารเพียงคนเดียว แต่ช่วยชีวิตคนอื่นมากมาย ดังนั้นสังคมในรัฐอิสลามผู้คนก็จะใส่ใจเรื่องระดับมีค่ามากมายเดินตามท้องถนน แต่ไม่มีการจี้ ปล้น ชิงทรัพย์ เพราะหากจับได้ก็จะถูกตัดมือหน้าสุเหร่า หากฆ่าคนก็ต้องประหารตายตามกันไปหน้าสุเหร่าด้วยการใช้มีดคม กริบบัดศีรษะ ประหารให้ผู้คนเห็นแล้วเกรงกลัว แต่มีการประหารน้อยมากเนื่องจากคนประพฤติดี เกรงครีดี ไม่กระทำความผิด นอกจากการทำร้ายด้านร่างกายแล้ว ยังห้ามทำร้ายจิตใจผู้อื่นไม่ให้สบายใจ อึดอัดใจ คนที่เป็นมุสลิมต้องไม่ทำร้ายเพื่อนบ้าน เพื่อนบ้านในที่นี้หมายถึงมนุษย์ทุกคน

มุสลิมทุกคนมีความศรัทธามั่นในความมีเกียรติของมนุษย์ไม่ว่ามนุษย์ผู้นั้นมีศาสนาใด หรือมีเชื้อชาติใดหรือมีสีผิวใดก็ตามดังที่พระเจ้าตรัสว่า โดยแน่นอน เราได้ให้เกียรติแก่ลูกหลานอาดัม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพระเจ้ารักและให้เกียรติทุกคน และทุกคนเกิดมาจากที่เดียวกัน มีผู้กล่าวกับท่านศาสดาเมื่อมีศพหนึ่งได้ถูกเคลื่อนผ่านไปว่า นั่นมันศพของยิว ท่านศาสดากล่าวว่า นั่นมันไม่ใช่ชีวิตหนึ่งกระนั้น หรือแสดงให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิดของมุสลิมที่หนึ่งสงบ คนมุสลิมจะไม่

เผชิญหน้ากับสรีรภาพของศาสนิกอื่นอันให้เกิดการปะทะ และให้มุสลิมหันมาทำความดีและการให้
ความยุติธรรม ให้ศาสนิกอื่นได้ประกาศความเชื่อตามพระสอนของพวกเขา ซึ่งการทำร้ายกันส่งผล
ต่อความมั่นคงของบุคคล ดังนั้นจึงเป็นสิ่งต้องห้ามอย่างยิ่งทั้งกับมุสลิมด้วยกัน และศาสนาอื่น

การฆ่าผู้หนึ่งผู้ใดโดยปราศจากความผิดเป็นถือเป็นบาปใหญ่ ในอัลกุรอานไม่อนุญาตให้
ฆ่าคนบริสุทธิ์โดยไม่คำนึงว่าเขาหรือเธอจะนับถือศาสนาใด ชีวิตของมนุษย์ทุกคน มีค่าตามคำสอน
ของกุรอาน พระอัลเลาะห์ได้ตรัสไว้อีกว่า จงอย่าฆ่าชีวิตที่พระอัลเลาะห์ทรงห้าม เว้นแต่เพื่อความ
ยุติธรรม และผู้ใดถูกฆ่าอย่างไม่เป็นธรรม ดังนั้นเราได้ให้อำนาจแก่ผู้ปกครองตัดสินโทษ ดังนั้นจึง
อย่าได้ล่วงเกินขอบเขตในเรื่องการฆ่า และการฆ่าผู้หนึ่งผู้ใดโดยปราศจากความผิดเป็นถือเป็นบาป
ใหญ่เหมือนกับการฆ่านุชนชาติทั้งหมด และการไว้ชีวิตใครคนหนึ่งถือเป็นการดีเหมือนกับการ
ไว้ชีวิตมนุษย์ทั้งหมด ความเป็นจริงในคัมภีร์กุรอานมีข้อความมากมายที่กล่าวถึงการส่งเสริมคนทำ
ความดี ละเว้นความชั่ว และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติระหว่างศาสนิกต่าง ๆ แต่ผู้คนกลับไม่กล่าวถึง
และนำมาปฏิบัติ ในเมื่ออัลกุรอานเป็นคัมภีร์เพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตในทุก ๆ ด้านและมีมติที่
เกี่ยวข้องกับมนุษย์ ทั้งนี้ จากแนวหลักธรรมคำสอนของศาสนาต่าง ๆ พบว่า สามารถแก้ไขปัญหา
ของบุคคล และสร้างความมั่นคงของมนุษย์ของบุคคลได้อย่างชัดเจน

ศาสนาพุทธ

ศีล สมาธิ ปัญญา ทำให้เกิดความมั่นคงของบุคคล หลักธรรมมีอยู่ 84,000 พระธรรมชั้น
สรุปให้ง่ายได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา ศีลว่าด้วยข้อปฏิบัติข้อห้ามพุทธบริษัท อุบาสก อุบาสิกา ทั้ง
นักบวช ภิกษุ สามเณร จากข่าวสารที่มีการฆ่ากันทำร้ายกันเป็นเพราะคนปฏิบัติตามหลักของศาสนา
น้อยลง มีความศรัทธาน้อยลง หากไม่ได้นำหลักธรรมไปปฏิบัติจริงก็ไม่มีประโยชน์ หากทุกคนใน
สังคมปฏิบัติตามหลัก ศีล สมาธิ ปัญญา ทุกคนก็จะไม่มีการทำร้ายกัน ไม่มีการลักขโมยกัน ไม่มีการ
ฉ้อโกงว่าร้ายกัน ไม่เกิดปัญหาเรื่องชู้สาว เมื่อคนมีสติก็จะรู้จักคิด รู้จักไตร่ตรอง กระทำการโดย
ไม่มีความประมาท และเมื่อเรามีปัญญาจะทำให้เรารู้จักหลีกเลี่ยง และแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้ เมื่อ
ปฏิบัติตามหลักศีล สมาธิ ปัญญาแล้ว มนุษย์ก็จะปลอดภัยจาก การถูกทำร้าย และทารุณกรรมทาง
ร่างกายที่มาจากการกระทำความรุนแรงในครอบครัว การทำร้ายเด็ก และการทำร้ายตนเอง
ด้านศาสนากับความมั่นคงของชุมชน

ด้านศาสนากับความมั่นคงของชุมชน

ปัญหาความมั่นคงของมนุษย์ด้านความมั่นคงของชุมชน

ผู้วิจัยได้แบ่งนำเสนอตามความคิดเห็นจากเอกสาร และการสัมภาษณ์ของศาสนาคริสต์
ศาสนาอิสลาม และศาสนาพุทธ ตามลำดับ ที่จะช่วยสร้างความมั่นคงของมนุษย์ ทางด้านความ

มั่นคงของชุมชน คือ การช่วยเหลือซึ่งกันและกันของสมาชิกในชุมชน ความสามารถในการดำรงรักษาอัตลักษณ์ และวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมทั้งอยู่ร่วมกันอย่างปรองดองระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนมีความขัดแย้งกันน้อย

มิติด้านชุมชน การพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน หรือชุมชนเป็นสิ่งจำเป็นอย่างเร่งด่วน นอกเหนือจากการพัฒนาด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน สวัสดิการของชุมชน และชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน การเปิดโอกาส และผลักดันให้สมาชิกในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของชุมชนหรือท้องถิ่น ซึ่งเป็นการกำหนดนโยบายในการพัฒนาที่มาจากความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่น หนึ่ง แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนต้องมุ่งเน้นการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาให้มากขึ้น ภายใต้อาณัติของเศรษฐกิจพอเพียง มิใช่อิงกับแนวคิดทุนนิยมของชาติตะวันตก เพื่อก้าวสู่การเป็นผู้นำของการพัฒนา มิใช่เป็นผู้ตามกระแสของโลกที่ผันผวน สามารถดำรงไว้ซึ่งจิตวิญญาณและเอกลักษณ์ของชุมชน ให้รอดพ้นจากการถูกรอบงำโดยกระแสวัฒนธรรมโลกในยุคเศรษฐกิจทุนนิยม เช่น การบริโภคอย่างฟุ่มเฟือย การเสพติดเทคโนโลยี การเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในสังคมไทย เป็นต้น

แนวทางบูรณาหลักธรรมคำสอนของศาสนาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อส่งเสริมให้เกิดความมั่นคงของมนุษย์ด้านความมั่นคงของชุมชน

ศาสนาคริสต์

ศาสนาคริสต์ให้ความสำคัญกับชุมชนตามหลักศาสนาเรื่องความรัก พระเจ้าทรงสอนให้คนเป็นคนดี ทรงสอนจงรักศรัทธาของท่านจงอย่าทำชั่วตอบแทน เรารักตัวเองอย่างไรก็ขอให้เรารักเพื่อนบ้านอย่างนั้น จงรักกันด้วยใจจริง จงเกลียดชังสิ่งที่ชั่ว ยึดมั่นสิ่งที่ดีไว้ จงชื่นชมต่อความหวัง จงอดทนต่อความยากลำบาก จงเห็นอกเห็นใจเพื่อนบ้านเมื่อเขาขัดสน จงอวยพรต่อคนที่เลวเข็ญ ท่าน จงชื่นชมยินดีกับผู้ที่ชื่นชมต่อผู้ที่ยินดี เป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิต ถ้าคนส่วนใหญ่ปฏิบัติตามที่ปฏิบัติเองก็จะพบกับสันติสุขเราก็จะได้รับแต่สิ่งดี ถึงแม้เราจะได้รับสิ่งไม่ดี ได้รับความเจ็บปวดต่าง ๆ ในขณะที่เราทำดี เราก็มีสันติสุขในสิ่งที่ทำนั้น เมื่อเรารักเพื่อนบ้านเหมือนรักตนเอง และรักด้วยความจริงใจ เพื่อนบ้านก็จะรักเราเช่นเดียวกัน ชุมชนที่เราอยู่อาศัยก็จะอบอุ่นด้วยความรักจะมีการช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกัน ในชุมชน ไม่มีความขัดแย้งกัน และช่วยกันพัฒนาและรักษาสິงที่ดีของชุมชนเอาไว้ นับว่าเป็นสังคมในฝันที่น่าอยู่สำหรับทุกคนทุกชนชาติ โดยคริสเตียนทุกคนต้องเข้าโบสถ์ในทุกวันอาทิตย์ ฟังพระวจนะของพระเจ้า และจะนำเอาพระวจนะนั้น ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ในครอบครัว ในชุมชนที่อยู่อาศัย หลักศาสนาที่นำมาใช้ในชีวิตประจำวันเรื่องความรักที่ส่งผลถึงความมั่นคงของชุมชน เช่น เหตุการณ์สันามิ เยวชนคริสเตียนได้ลงพื้นที่ร่วมกันสร้างบ้านชั่วคราว มีศูนย์ของคริสตจักรที่ยังช่วยเหลืออยู่ทั้งทางด้านอาหาร ฟื้นฟูทางด้านการอาชีพ

การให้คำปรึกษา รวมทั้งการฟูมฟักทางด้านจิตวิทยาอย่างต่อเนื่อง กระทั่งเหตุการณ์น้ำท่วมที่ผ่านมา ในจังหวัดน่าน ในศาสนาคริสต์การช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ต่าง ๆ ที่ประสบภัยหรือไม่ประสบภัย เชื่อว่าเป็นการประกาศเกียรติคุณของพระเจ้า เมื่อเราให้ความสำคัญแก่ชุมชนแล้วจะพบว่า สมาชิกในชุมชนมีความเห็นอกเห็นใจกัน อยู่ร่วมกันอย่างปรองดองระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน มีความขัดแย้งกันน้อย ทำให้ชุมชนนั้นมีความเข้มแข็งมากขึ้น สามารถรวมกลุ่มดำรงรักษาอัตลักษณ์ และวัฒนธรรมท้องถิ่นได้

การให้ธรรมะแก่เยาวชนเป็นการสร้างความมั่นคงของชุมชน ในการจะสร้างความมั่นคงแก่ชุมชนนั้น ต้องเริ่มที่สถาบันแรกคือสถาบันครอบครัว พ่อแม่ต้องให้ความสำคัญกับวิถีชีวิตทางศาสนา เพื่อให้เด็กได้มีธรรมะยึดเหนี่ยวจิตใจ ให้เด็กได้เรียนรู้ถึงพระวจนะของ พระเจ้านำไปใช้ในการดำเนินชีวิต การปฏิบัติต่อพ่อ แม่ และผู้อื่น ปัญหาในปัจจุบันสามารถแก้ได้โดยเริ่มจากสถาบันครอบครัว มีผลต่อหน่วยใหญ่ หน่วยย่อย ต้องร่วมมือกันไม่ได้เป็นหน้าที่ของใครคนใดคนหนึ่ง โดยเฉพาะธรรมะเราต้องฝังให้อยู่ในจิตใจเขา บางครั้งอาจจะหลงไปตามกระแส สักวันเขาก็หันกลับมา ถ้าทุกคนเข้าใจและยอมรับในธรรมะ จะช่วยให้คนรู้สึกมั่นคงและปลอดภัย ยกตัวอย่าง ถ้าเรามีปัญหาเราอาจจะพึ่งผู้อื่น ไม่ได้แต่เราอาจจะพึ่งธรรมะได้ ทำให้เรารู้สึกว่ายังมีความหวังที่จะเดินก้าวไป ทำให้เราพบกับทางออกและรู้วิธีที่จะแก้ไขปัญหา ในที่สุดก็จะพบแสงสว่างในชีวิต เมื่อครอบครัวสร้างคนที่มีศีลธรรมออกมาสู่ชุมชน ความมั่นคงของชุมชน ย่อมเกิดขึ้นได้อย่างแน่นอน

ความมั่นคงของชุมชนเกิดจากคนในชุมชนปฏิบัติตามหลักศาสนา ปัจจุบันพบเห็นว่า สังคมมีปัญหามากขึ้น ชุมชนมีความอ่อนแอ ความมั่นคงของชุมชนที่มีอยู่ลดลง เป็นเพราะคนมีความศรัทธาน้อยลง ไม่ได้นำหลักธรรมไปปฏิบัติจริง ๆ นับถือศาสนาด้วยปาก มิใช่ด้วยชีวิตจิตใจจริง ๆ จึงไม่มีประโยชน์ ศาสนาไม่เคยเสื่อม แต่คนไม่ปฏิบัติตาม ถ้ารักพระเจ้าจริงจะต้องเชื่อฟัง สัจธรรม น้อมนำพระวจนะของพระเจ้ามาปฏิบัติในชีวิตจริง ทำทุกอย่างต้องนึกถึงว่าทำถวายพระเจ้าผู้เป็นเจ้า สิ่งที่ต้องเป็นสิ่งที่ดี ถ้าไม่ปฏิบัติตามหลักคำสอนหรือว่าจะเลยมั่นไปก็ทำให้สังคมนี้แย่ลง เป็นเหตุเป็นผลธรรมดามากไม่ว่าในศาสนาไหน ถ้าศาสนิกชนทุกคนนำหลักธรรมมาปฏิบัติ ไม่ต้องมากข้อ ถือว่าเป็นสาระ หรือหัวใจทางปฏิบัติ ชีวิตนี้จะดีขึ้นได้ เมื่อคนเข้มแข็งอยู่ในความศรัทธา หันไปพึ่งสัจธรรมของศาสนามากขึ้น แล้วดึงเอาสัจธรรมของศาสนามาช่วยสังคมให้ดีขึ้น เช่น การที่ไปมุ่งความเจริญทางเศรษฐกิจ เอาเงินเป็นที่ตั้ง เอาความร่ำรวยเป็นที่ตั้ง ไม่ได้ทำให้ชีวิตและสังคมดีขึ้นอย่างแท้จริง ทางศาสนาคุณภาพชีวิตที่แท้จริง คือ รักเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน รักธรรมชาติไม่เบียดเบียนใคร ถือว่าทำให้ตัวเองเป็นคนมีคุณภาพ สร้างความมั่นคงของมนุษย์ ความสุขที่แท้จริง คือ ความรู้สึกพอใจสิ่งที่ตนมีอยู่อย่างเพียงพอ เพราะฉะนั้นหลักศาสนาจึงเข้ากับหลักความพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ ผู้ปฏิบัติก็จะมีความสุขในใจ ถ้าทุกคนอยู่

อย่างพอเพียงไม่จำเป็นต้องตั้งรั้ว ถ้าเราใช้หลักศาสนาชุมชนก็จะมีความมั่นคง คนในชุมชนจะเป็นกำแพงปกป้องเรา โดยไม่ต้องทุ่มเทงบประมาณมากเพื่อสร้างความปลอดภัย ความปลอดภัยที่แท้จริงเกิดจากมนุษย์ทุกคนรักซึ่งกันและกันให้ทุกคนเป็นกำแพงให้กันและกัน

ศาสนาอิสลาม

ศาสนาอิสลามให้ความสำคัญในด้านความมั่นคงของชุมชนมาก โดยในชุมชนต้องมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความรักในท้องถิ่น รวมทั้งอยู่ร่วมกันอย่างปรองดองระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ศาสนาอิสลามมีการกล่าวถึงคุณธรรมด้านสิทธิและหน้าที่ของบุคคลที่มีต่อสังคม โดยเริ่มจากในครอบครัว สามีต้องมีหน้าที่ดูแลภรรยา ให้ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม อาหาร ในคัมภีร์อัลกุรอานระบุว่าท่านได้บริโภคสิ่งใดต้องให้ภรรยาท่านได้บริโภคลิ่่นนั้น ท่าน คือ อารมณ์สำหรับนาง นาง คือ อารมณ์สำหรับท่าน ถอดความได้ว่าท่านใส่เสื้อผ้าอบอุ่นฉันใดต้องให้เสื้อผ้าที่อบอุ่นแก่นางฉันนั้น ท่านใส่เสื้อผ้าสวยงามภรรยาต้องให้ภรรยาใส่เสื้อผ้าสวยงามเช่นเดียวกับท่าน

ศาสนาอิสลามไม่ได้เป็นเรื่องของการกราบไหว้นับถือ หรือศีลธรรมเพียงอย่างเดียว แต่เป็นเรื่องของระบบการดำเนินชีวิต คนดีของศาสนาอิสลามต้องเป็นผู้ที่จะมีอิหม่ามศรัทธามุสลิมที่สมบูรณ์ คือ เชื่อในอัลเลาะห์ ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของอัลเลาะห์แล้วจะต้องปฏิบัติดีต่อครอบครัว สังคม และมนุษยชาติ จึงจะเป็นคนดีในศาสนาอิสลามอย่างแท้จริง มิใช่เพียงแต่ท่องคัมภีร์ หรือละหมาดเก่งเพียงเท่านั้น การทำสิ่งที่ดีในศาสนาอิสลามได้ผลตอบแทนทันที ไม่ต้องรอโลกหน้า พระองค์จะให้ผลตอบแทนในโลกนี้ โดยกล่าวไว้ว่า หากท่านช่วยเหลือการงานของพระเจ้าเป็นเจ้า พระเจ้าเป็นเจ้าก็จะช่วยเหลือการงานของท่าน พระองค์จะทำให้สองเท้าของท่านมั่นคง

ศาสนาอิสลาม ศาสดานบีมุฮัมมัดทรงสอนให้ใส่ใจเพื่อนบ้านเป็นอย่างมาก ในเวลาปรุงอาหารท่านศาสดาสอนให้เผื่อคนข้างบ้าน มีมากแบ่งมาก มีน้อยแบ่งน้อย กรณีไม่สามารถแบ่งได้ ถ้าท่านซื้อของเข้าบ้านแล้วไม่สามารถแบ่งเพื่อนบ้านได้ ให้ปิดให้มิดชิด เพื่อไม่ให้ไปทำร้ายจิตใจเพื่อนบ้าน การเอาใจใส่เพื่อนบ้าน และคนในชุมชนย่อมทำให้เกิดความมั่นคงของชุมชนอย่างแน่นอน ความเข้มแข็งของชุมชนนั้นเกิดจากความเข้มแข็งของบุคคลที่ปฏิบัติตามหลักศาสนา เมื่อปฏิบัติตามหลักศาสนาแล้วสังคมก็จะเป็นสุข ทำให้ชุมชนของมุสลิมเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง

อิสลาม แปลว่า สันติ มุสลิม แปลว่า ผู้รักสันติหรือผู้อ่อนน้อม ศาสดานบีมุฮัมมัดกล่าวว่า ฉันถูกส่งมาเพื่อทำให้มารยาทของมนุษย์นั้นสวยงามเกิดความสมบูรณ์ มุสลิมในปัจจุบันจะต้องมีความนอบน้อมต่อพระเจ้า และมีความนอบน้อมต่อมนุษยชาติ มุสลิมในปัจจุบันต้องรู้เรื่องมารยาท พระองค์ทรงสอนให้มีความนอบน้อม ให้เอากริยาอาการในการละหมาดมาใช้ในชีวิตประจำวัน ต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นผู้ที่มีมารยาทสวยงาม สมบูรณ์ ต้องมีความสะอาดทั้งกายและใจ พบปะผู้คนต้องมีความนอบน้อม มีมารยาทที่ดี เมื่อผู้คนอ่อนโยนมีความเป็นมิตรย่อมเกิด

ความมั่นคงในชุมชนแน่นอน

ศาสนาอิสลามมีประเด็นการสอนคนที่นับถือศาสนาที่สำคัญประเด็นหนึ่ง คือ การควบคุมจิตใจหรือเรียกว่าสุนทรียศาสตร์ จิตใจของเราต้องมีความรัก ความรักต่อมนุษย์ จิตใจของเราต้องมีความเสียสละ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ นั่นก็หมายถึงต้องมีคุณธรรมและจริยธรรม ดังนั้น ถ้าคนรู้จักนำคำสอนของศาสดามาใช้ก็จะทำให้สังคมมีแต่ความสงบสุข มีการเอื้อเฟื้อแบ่งปันให้กับผู้ที่ด้อยกว่า ดังจะเห็นได้ชัดในกรณีที่มุสลิมทุกคนจะต้องบริจาคซะกาต หรือการบริจาคทานของชาวมุสลิมเป็นลักษณะสังคมสงเคราะห์ กล่าวคือ ตัวแทนของศาสนาจะเก็บเงินได้จากผู้บริจาคเพื่อไว้ช่วยเหลือคนยากจน เป็นการทำให้สังคมของชาวมุสลิมอยู่อย่างพึ่งพากันได้ สำหรับผู้ที่ศรัทธาในศาสนาแล้ว เขาย่อมรู้ว่าข้อห้ามและหลักการศาสนาไม่ว่าจะเป็นเรื่องการอธรรมทางชีวิตและทรัพย์สิน เบียดเบียนสร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่นการทำร้ายเด็กสตรี คนชรา รวมถึงผู้บริสุทธิ์ทั้งหลาย การทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนนั้น ไม่ว่าทางกายและใจ ดังนั้น ชาวมุสลิมที่ไม่ปฏิบัติตามข้อห้ามและหลักการของศาสนาจึงถือว่าไม่ใช่มุสลิมโดยแท้จริง

พระเจ้าได้ตรัสว่า การถือศีลอดจะทำให้เป็นผู้ที่ยำเกรง หมายถึงการกระทำความดีและละเว้นความชั่ว การถือศีลอดที่แท้จริงจะสามารถป้องกันและปรับปรุงตัวของผู้ที่ถือศีลอดเอง และจะส่งผลดีต่อสังคมโดยนำสังคมไปสู่ สันติสุขอย่างแท้จริง เพราะสังคมจะปราศจากความชั่วและอบายมุขและเต็มไปด้วยความดี ในช่วงเดือนรอมฎอน ชุมชนจะมีทุกคนในชุมชนไม่ว่าจะเด็กเล็กนักเรียน นักศึกษา ผู้ใหญ่ คนชรา หรือที่มีตำแหน่งทางราชการ นักการเมืองท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเข้าไปประกอบศาสนกิจในมัสยิด ทั้งนี้ จากแนวหลักธรรมคำสอนของศาสนาต่าง ๆ พบว่า สามารถแก้ไขปัญหาด้านชุมชน และสร้างความมั่นคงของมนุษย์ทางด้านชุมชนได้อย่างชัดเจน

ศาสนาพุทธ

ศีล สมาธิ ปัญญา สร้างความมั่นคงของชุมชน ศีล สมาธิ ปัญญา ศีลว่าด้วยข้อปฏิบัติ ข้อห้ามพุทธบริษัท อุบาสก อุบาสิกา ทั้งนักบวช ภิกษุ สามเณร ศีลมีประโยชน์เป็นตัวควบคุมกาย วาจาที่แท้จริง เป็นพื้นฐานของการไม่ทำความชั่ว อีกระดับหนึ่ง คือสมาธิ เป็นการฝึกจิต สามารถควบคุมจิตใจ ทำให้คนมีความสุขมากไปกว่านี้เป็นปัญญา ปัญญาเป็นการฝึกความคิดให้มีความสุขกับตนเอง สามารถพัฒนาความคิดความอ่านไม่ให้มีความโกรธ ความอิจฉาริษยา ความหลงเข้ามาครอบงำ รู้จักในการปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ศีล สมาธิ ปัญญาจะช่วยให้ศีลห้าสร้างความมั่นคงของชุมชน ศีลห้าเป็นพื้นฐานของคนในสังคม ถ้าคนในสังคมปฏิบัติศีลห้า ได้อย่างสมบูรณ์คนในสังคมและชุมชนก็จะมีคามมั่นคง เมื่อมีศีลห้าจิตใจก็สงบ สำหรับความมั่นคงของมนุษย์ในชาวพุทธเราไม่เคยเบียดเบียนผู้อื่น และเบียดเบียนตนเองเมื่อรู้จักอย่างนี้แล้ว ต่อไปก็รู้จักแบ่งปันคนยาก

คนจน แบ่งปันผู้อื่นในชุมชน ถ้าบุคคลปฏิบัติตามหลักของศาสนาชีวิตจะมีแต่ความสุข จิตใจ
ผ่องใส มีความพอเพียงและเพียงพอ อาชีพการงานดีขึ้น สังคมอยู่อย่างสงบสุข ไม่เบียดเบียนซึ่งกัน
และกัน ปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นทุกวันนี้เป็นเพราะคนขาดการคิด หรือการยังคิด เมื่อขาดยังคิดก็จะ
เกิดการขาดสติจะทำให้การตัดสินใจหุนหันพันแผ่นดินทำให้เกิดหายนะได้เพราะว่าขาดสติขาดศีล
ควบคุมร่างกายและจิตใจ

สังคหวัตถุ 4 แนวทางสร้างความสุขแก่สังคม สังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย ทาน ปิยวาจา
อรรถจริยา สมานัตตา ทานถ้าเรารู้จักการให้ทำให้เรารู้สึกว่าเรามีความสามารถ การให้เบื้องต้น คือ
อามิสทาน เป็นการให้ทรัพย์สินของ เป็นสิ่งที่เราพอมีให้แก่เพื่อนฝูงญาติมิตร ธรรมทานยิ่งใหญ่กว่า
คือการให้ความรู้ การให้คำแนะนำ ตักเตือน และอภัยทานเป็นทานที่สูงยิ่ง การให้อภัยจะทำให้เรา
เป็นผู้ที่ นับถือตนเอง การที่จะเกิดผลดีต่อสังคมเราจะต้องให้ทั้งอามิสทาน ธรรมทาน และอภัยทาน
การให้อภัย การให้ความรู้ การแนะนำ ตักเตือน การให้โอกาส การให้กำลังใจ การให้ชีวิตเป็นทาน
โดยไม่มาสัตว์ ตัดชีวิต ปลอยนก ปลอยปลาตามสมควร ตามความเชื่อของชาวพุทธ ปิยวาจา ต้อง
พูดสุภาพอ่อนหวานต่อเพื่อนมนุษย์กัน พูดดี พูดสร้างสรรค์ พูดให้เกิดความสามัคคี ไม่พูด
ในสิ่งที่ทำร้ายจิตใจผู้อื่น พูดเท็จ พูดหยาบคาย พูดส่อเสียด นินทา ต้องพูดที่ดีต่อคนรอบข้างกับ
ผู้ที่มาติดต่อ หรือคนทั่วไปจะทำให้เราได้รับความสำเร็จในงาน อรรถจริยา การทำประโยชน์แก่ญาติ
มิตรพี่น้อง ต่อคนทั่วไป ซึ่งต้องทำอยู่แล้วในชีวิตประจำวัน เราต้องพึ่งพาอาศัยกัน ทำสิ่งที่เป็น
ประโยชน์ต่อครอบครัว จากนั้นจึงขยายไปสู่ที่ทำงาน และคนทั่วไปในสังคมถึงแม้ไม่ใช่ญาติเรา
ก็ต้องช่วยเหลือ โลกทั้งผองเป็นพี่น้องกัน ถือว่าเป็นญาติทางธรรม เมื่อเรามีโอกาสต้องช่วยเหลือ
ตามหน้าที่ของมนุษย์ เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้ เราไม่รู้จักรักก็ต้องช่วยเหลือ ทำประโยชน์ต่อส่วนรวม
สมานัตตา เป็นคนที่เสมอดันเสมอปลาย ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ไม่มีอคติ เป็นที่ให้อีกาสผู้อื่น มิใช่
จะชอบเฉพาะคนร่ำรวย คนเก่ง คนโดดเด่น ต้องให้ความเป็นมิตรกับคนกันเองทั่ว ๆ ไป ตามแต่
กาลเทศะและบุคคล สิ่งเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยหมายถึงสังคมครอบครัว และสังคม
ที่กว้างไกลออกไป

อิทธิบาท 4 สร้างความสุขแก่คนในสังคม อิทธิบาท 4 ประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา
อุเบกขา กล่าวไว้ว่าเป็นธรรมสำหรับผู้ใหญ่ที่มีต่อผู้น้อย ผู้บังคับบัญชาต่อลูกน้อง พ่อแม่มีต่อ
ลูกหลาน ครูอาจารย์มีต่อลูกศิษย์ แต่แท้ที่จริงต้องมีแก่ทุกคนทั่วไปในสังคม เมตตาเป็นความรัก
ความปรารถนาดีจริงใจต่อผู้อื่น กรุณาเรามีโอกาสช่วยเหลือคนให้พ้นทุกข์เราก็ช่วย มุทิตาเราก็
ต้องพลอยยินดีกับคนอื่นเมื่อเขายินดี ไม่ควรอิจฉาริษยา อุเบกขาในบางครั้งเราก็ต้องวางเฉย
ไม่จำเป็นต้องเดือดดาล หรือตำหนิ วางเฉยบ้างในบางสิ่งบางอย่าง ถึงแม้ว่าคนนั้นจะเป็นลูก
ของเรา พ่อแม่ของเรา หากเป็นที่พอใจของเขา อยู่แล้ว ไม่ผิดกฎหมายและศีลธรรม ก็ควรจะ

ปล่อยไปตามสิทธิที่เขาควรจะมี หลักธรรมนี้จะช่วยสร้างความมั่นคงให้เกิดแก่ชุมชนได้

ด้านศาสนากับความมั่นคงทางการเมือง

ปัญหาความมั่นคงของมนุษย์ด้านความมั่นคงทางการเมือง

ผู้วิจัยได้แบ่งนำเสนอตามความคิดเห็นจากเอกสาร และการสัมภาษณ์ของศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม และศาสนาพุทธตามลำดับที่จะช่วยสร้างความมั่นคงของมนุษย์ทางการเมือง คือ ภาวะที่ประชาชนสามารถมีชีวิตอยู่ในสังคมโดยไม่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนพื้นฐาน การที่ประชาชนมีเสรีภาพในการเลือกรับข่าวสาร โดยไม่ถูกควบคุมและจัดการ โดยความต้องการของผู้ควบคุมอำนาจรัฐ รวมทั้งการจัดสรรงบประมาณของรัฐบาลต้องให้น้ำหนักกับการพัฒนาด้านอื่น ๆ มากกว่าการพัฒนาศักยภาพด้านการทหาร

นักวิชาการต่างประเทศต่างยอมรับว่า การปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประเทศกำลังพัฒนามักไม่มีเสถียรภาพ ปัจจัยสำคัญ คือ การขาดความรู้ความเข้าใจของกระบวนการและรูปแบบของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ทั้งผู้ปกครอง นักการเมือง รวมทั้งภาคประชาชน ยังขาดวัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) ทำให้ขาดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ขอบเขตของสิทธิและเสรีภาพของตนในระบอบประชาธิปไตย ทำให้มีการซื้อเสียง และทุจริตในการเลือกตั้งด้วยวิธีการต่าง ๆ นักการเมืองมุ่งแต่ผลประโยชน์ของตนและพรรคพวก มากกว่าคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยแท้จริง ทำให้ระบอบประชาธิปไตยล้มลุกคลุกคลานเนื่องจากมีพรรคการเมืองมากไป มีการปฏิวัติรัฐประหารโดยระบอบเผด็จการทหารเข้ามาแทรกแซง ทำให้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยต้องล้มเหลว ประเทศไทยตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบัน กล่าวได้ว่าระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ไม่มีเสถียรภาพ มีการซื้อเสียงในการเลือกตั้งสูง พรรคการเมืองมีมากแต่ไม่ยั่งยืน และขาดนโยบายที่ชัดเจน คำนึงถึงผลประโยชน์ของพรรคมากกว่าประเทศ มีการจัดรัฐบาลผสม ส่วนใหญ่ทำให้รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งทำหน้าที่บริหารปกครองไม่ได้นาน เพราะไม่สามารถประสานผลประโยชน์ของกลุ่มได้ ประกอบกับการปฏิวัติรัฐประหารจากทหารบ่อยครั้ง ทำให้เกิดระบอบการปกครองแบบเผด็จการเข้ามาแทรกเป็นระยะเวลานาน รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งต้องสูญเสียอำนาจไปจากการฉีกกำลังต่อต้านของกลุ่มองค์กรอิสระทางการเมือง นักการเมืองฝ่ายค้าน นักวิชาการบางกลุ่มและกลุ่มผู้เสียประโยชน์จากนโยบายของรัฐบาล คุณธรรมและความมีจริยธรรมของผู้นำในการปกครองประเทศเป็นเรื่องที่ถูกหยิบยกมาเป็นประเด็นสำคัญ การใช้หลักจริยธรรมมาปกครอง จะทำให้เกิดธรรมาภิบาลในการปกครองแบบประชาธิปไตย

แต่จะต้องใช้ให้ครอบคลุมกับทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมในการปกครองแบบประชาธิปไตย ไม่เฉพาะ
 นักการเมือง ผู้บริหารปกครอง แต่ต้องรวมถึงกลุ่มองค์กรอิสระ กลุ่มผลประโยชน์ หลักจริยธรรม
 ดังกล่าวไม่ควรนำมาเป็นข้ออ้างแต่อย่างใดอย่างเดียวจนล่วงละเมิดต่อกฎระเบียบข้อบังคับและปทัสฐาน
 ที่ใช้เป็นกติการักษาระเบียบวินัย และความสงบเรียบร้อยของประเทศ ที่สำคัญการขาดความสำนึก
 ในเรื่องขอบเขตของเสรีภาพ ขาดความสำนึกต่อประเทศชาติบ้านเมือง ในเรื่องความสงบ สันติภาพ
 และการเรียกร้องตามครรลองที่ถูกต้องของกระบวนการประชาธิปไตย มีผลเสียหายต่อชาติและ
 ความมั่นคงของชาติอย่างใหญ่หลวง เพราะไม่เพียงแต่เป็นการทำลายระบอบประชาธิปไตย แต่ยัง
 เป็นการทำให้เกิดความเสียหายแก่เศรษฐกิจ ประเทศชาติสูญเสียภาพพจน์ และเกียรติยศในสายตา
 นานาชาติด้วย จึงเป็นหน้าที่ของภาครัฐต้องส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน
 ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย เพื่อให้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย
 ดำเนินไปด้วยดี

แนวทางการนำหลักธรรมคำสอนของศาสนามาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อส่งเสริมให้เกิด
 ความมั่นคงของมนุษย์ด้านความมั่นคงทางการเมือง

ศาสนาคริสต์

ศาสนาสร้างคนให้มีค่าในความมั่นคงของมนุษย์ทางการเมืองสังคมแบบวัตถุนิยม
 ในปัจจุบันมีผลให้มนุษย์แยกชีวิตออกจากศาสนาคิดว่าเรามีความรู้ สติปัญญาโดยไม่ต้องพึ่งหลัก
 ศาสนา ลักษณะสังคมและพฤติกรรมนี้ส่งผลกระทบทางจริยธรรมต่อคนในสังคมในรูปแบบการ
 ชิงดีชิงเด่น การดำเนินศีลธรรมในรูปคอร์รัปชัน คริสตจักรมีความพยายามให้ศาสนิกชนตั้งแต่ระดับ
 เด็กสุดจนถึงอายุมากที่สุด มีส่วนร่วมในศาสนาให้มาก ไม่ใช่เฉพาะในพิธีกรรมเท่านั้น แต่ต้องนำ
 หลักคำสอนมาใช้ในชีวิตให้มากที่สุด ศาสนาจะช่วยให้มนุษย์มีมุมมองเห็นคนมีค่ามากกว่าทาง
 เศรษฐกิจ ทางสังคม ทางจิตวิทยา และทางวิทยาศาสตร์ ทำให้มนุษย์รู้สึกว่ามีค่ามีประโยชน์ต่อ
 สังคม การเมืองและการปกครอง

ผู้นับถือศาสนาคริสต์ควรมีทำที่ที่ถูกต้องต่อการเมือง โดยไม่เล่นการเมือง หรือไม่ยุ่ง
 กับการเมืองในทางผิด เพื่อแย่งชิงอำนาจหรือผลประโยชน์เฉพาะของตัวเอง หรือกลุ่ม แต่เกี่ยวข้อง
 และพัฒนาการเมือง ผ่านกระบวนการของการได้มาซึ่งอำนาจของพระเจ้าอย่างชอบธรรม จาก
 ประชาชน เพื่อใช้สิทธิอำนาจนั้นในการปกครอง ตามครรลองขององค์พระผู้เป็นเจ้าอย่างถูกต้อง
 เหมาะสม ดังที่ อาจารย์เปาโล เคยกล่าวไว้ว่า ทุกคนจงยอมอยู่ใต้บังคับของผู้ที่มีอำนาจปกครอง
 เพราะว่าไม่มีอำนาจใดเลยที่มีได้มาจากพระเจ้า และผู้ที่ทรงอำนาจนั้น พระเจ้าทรงแต่งตั้งขึ้น เหตุ
 ฉะนั้นผู้ที่จัดขึ้นอำนาจนั้น ก็จัดขึ้นผู้ซึ่งพระเจ้าทรงแต่งตั้งขึ้น เพราะว่าผู้ครอบครองนั้นเป็นผู้รับใช้
 ของพระเจ้าเพื่อให้ประโยชน์แก่ท่าน เหตุฉะนั้นท่านจะต้องอยู่ในบังคับบัญชา มิใช่เพราะเกรง

พระอาชญาสิ่งเดียว แต่เพราะจิตที่สำนึกผิดชอบด้วย เพราะว่าผู้มีอำนาจนั้นเป็นผู้รับใช้ของพระเจ้า (โรม 13, หน้า 1-7) ด้วยเหตุนี้ไม่ว่าคณะรัฐบาลซึ่งเป็นฝ่ายบริหารหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นวุฒิสภาฝ่ายนิติบัญญัติ หรือศาลซึ่งเป็นผู้พิพากษาฝ่ายตุลาการ จะเป็นผู้ใด คริสต์ศาสนิกชน จะต้องยอมรับอำนาจของบุคคลเหล่านั้น ด้วยหลักการปกครองที่ถูกต้องและมีความเป็นธรรม เพื่อความสงบสุขของสังคม และความมั่นคงของมนุษย์

ศาสนาอิสลาม

ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่ไม่ได้แยกศาสนาออกจากการเมืองการปกครอง อิสลาม คือ หลักการดำเนินชีวิต ดังนั้นศาสนาจึงอยู่ในทุกอย่าง ทั้งเรื่องการปฏิบัติส่วนตัวแล้ว ยังครอบคลุมถึง เรื่องคุณธรรม การปฏิบัติต่อสังคมในวงกว้าง หลักประชาธิปไตยมีในศาสนาอิสลาม เป็นส่วนหนึ่งของศาสนาอิสลาม พระเจ้ากล่าวไว้ว่า พวกท่านทั้งหลายเกิดจากสาดอาดัมมนุษย์คนแรก แล้วอาดัมนั้นมาจากดิน ไม่มีความแตกต่างระหว่างคนที่ผิวดำกับผิวขาว คนอาหรับที่ผิวแดงนั้นไม่ได้ประเสริฐกว่าคนผิวดำที่ผมหยิก โกรน แสดงให้เห็นว่ามนุษย์นั้นเท่าเทียมกันมีบรรพบุรุษเดียวกัน เรา คือ ลูกหลานของอาดัมทั้งหมด หลักสำคัญที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด คือ พิธีฮัจจ์ มนุษย์โลกไม่ว่าขาวดำ สูง ต่ำ ชนชาติไหนก็จะไปรวมในพิธีหลายล้านคน เมื่อเข้าไปถึงดินแดนนั้นทุกคนเท่าเทียมกัน ไม่ว่ากษัตริย์ ยากด ประธานาธิบดี หากเข้าสู่ดินแดนนั้นต้องนุ่งผ้าที่ไม่มีกำมะหยี่ ผืนหนึ่งสำหรับนุ่ง ผืนหนึ่งสำหรับห่ม อนุญาตให้ใส่รองเท้าได้แต่ห้ามห่มส้นจะเห็นผู้คนใส่ชุดสีขาว โพลนหมดทุกคน ขึ้น ทุกคนต้องทำพิธีกรรมเหมือนกันหมด ไม่มีพิธีสำหรับราชา ประธานาธิบดี ไม่มีตำรวจทหาร คอยคุ้มกัน คนจนคนรวยเดินไหล่กระทบกัน พร้อมกัน วนรอบวิหาร นั่นคือ ความเสมอภาคของคนในสังคมอิสลาม

ความมั่นคงของมนุษย์ทางการเมืองที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ สิทธิ เสรีภาพในการพูดและแสดงความคิดเห็น ท่านศาสดากล่าวว่า จงพูดความจริงต่อหน้าผู้นำถึงแม้ว่าความจริงนั้นจะขื่นขม หรือเป็นอันตรายต่อตนก็ตาม ผู้นำชุมชน ก็คือ อิหม่าม ผู้นำประเทศก็นายกรัฐมนตรี ประธานาธิบดี กษัตริย์ ถ้าเป็นความจริงก็สามารถพูดได้เป็นการแสดงถึงสิทธิ และเสรีภาพ ตามแนวทางของประชาธิปไตย ซึ่งอาจจะเป็นยิ่งกว่าประชาธิปไตยในบางประเทศแม้จะเป็นความจริงก็ไม่สามารถพูดได้ทั้งสื่อมวลชน หรือประชาชนโดยทั่วไป

ศาสดานบีมุฮัมมัดสอนไว้ว่า ความรักที่มีต่อประเทศนั้นเป็นส่วนหนึ่งของศาสนา ไม่ว่าจะเชื้อชาติไหนถ้าอยู่ในประเทศนั้น ๆ ถ้าท่านอยู่ในประเทศไหน ท่านต้องรักประเทศนั้น จึงจะเป็นมุสลิมที่สมบูรณ์ เป็นคำสอนที่กว้างและครอบคลุม เป็นทหารรับใช้ชาติ เสียภาษี ปฏิบัติตามกฎหมาย ห้ามก่อให้เกิดความแตกแยกในประเทศนั้น ศาสดานบีมุฮัมมัดกล่าวว่า การสร้างความแตกแยกให้เกิดขึ้นในสังคมนั้นมีโทษรุนแรงยิ่งกว่าฆ่าคน เพราะหากสังคมแตกแยกแล้ว

อาจทำให้เกิดการเสียชีวิต เป็นการฆ่าเศรษฐกิจ และสังคมอีกด้วยทำให้เกิดความปั่นป่วน

ศาสนาอิสลามระบุว่าจงเลือกผู้นำของท่านจากการปรึกษาหารือกัน เน้นประชาธิปไตย และความพึงพอใจของประชาชน เป็นการห้ามเผด็จการ

มุสลิมนั้นมีความศรัทธาว่าพระอัลเลาะห์ได้สั่งให้พวกเขามีความยุติธรรม ให้รัก ความยุติธรรมและได้เรียกร้องพวกเขาให้มีบุคลิกลักษณะและมารยาทที่มีเกียรติแม้แต่เป็น การปฏิบัติกับผู้นำพระเจ้าหลายองค์ก็ตาม และพระองค์ได้สั่งให้มุสลิมนั้นรังเกียจ การกดขี่ข่มเหงและพระองค์จะลงโทษบรรดาผู้กดขี่ แม้กระทั่งว่าการกดขี่นั้นมุสลิมได้ทำกับศาสนิกอื่นก็ตาม พระอัลเลาะห์ตรัสว่า จงอย่าให้การเกลียดชังพวกหนึ่งพวกใดทำให้พวกเจ้า ไม่ยุติธรรม จงยุติธรรมเถิด มันเป็นเรื่องที่ใกล้กับความยำเกรงยิ่งกว่า ในแง่คิดและหลักธรรมของศาสนาอิสลามทำให้มุสลิมไม่กระทำผิดพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง เช่น การซื้อสิทธิขายเสียง การรับสมัครผู้สมัครที่ขาดคุณสมบัติโดยทุจริต การจัดทำบัญชีผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยนำผู้ที่ไม่มีสิทธิเลือกตั้งมาพิมพ์ลงไว้โดยทุจริต เป็นต้น

ศาสนาพุทธ

ประชาธิปไตยจะต้องมีศีลธรรม การที่พระสอนศีลธรรมนักรบเมืองก็เพื่อให้การเมืองดีขึ้น ถือเห็นการวางรากฐานทางการเมือง เพราะถ้าศีลธรรมไม่ดี การปฏิรูปการเมืองก็ไม่ได้ผล เมืองก็รออิสระมาตรวจสอบก็ทำอะไรไม่ได้ เพราะคนไม่มีหิริ โอตตัปปะ คือ ความละอายต่อบาป การเมืองไม่มีศาสนาที่หายนะ และพระก็สอนการเมืองที่ถูกต้องให้กับประชาชน มิฉะนั้นจะทำให้มีการคอร์รัปชันอย่างสมบูรณ์แบบ

ผู้ปกครองที่ดีต้องควบคุมตนเองด้วยหลักธรรมสี่ ความซื่อสัตย์ ซื่อตรง ทุกคนทราบดีว่าเป็นสิ่งสำคัญของการเมืองการปกครอง มัธวะ คือ ความเป็นคนอ่อนน้อม สุภาพนุ่มนวล มือโกธะ คือ ความไม่โกรธ ไม่ลุแก่อำนาจ และอวิโกธะ ความไม่คลาดเคลื่อนจากธรรมอันเป็นเหตุให้วินิจัยเรื่องผิด พระจะต้องเอาราชธรรมไปดักเตือน สันติสุขจะเกิดขึ้นได้ถ้าผู้นำประเทศใช้หลักธรรมในการดูแลทุกข์สุขของประชาชน มิใช่ผู้มีอำนาจทางการเงินอยากเล่นการเมืองก็ซื้อ ส.ส.ชนิดยกพรรคหลายพรรคเข้ามาอยู่ในสังกัด จนทำให้มีอำนาจทางการเมือง และก็ใช้อำนาจทางกฎหมายเอาเปรียบสังคมที่ไม่ใช่พวกตน ในทางกลับกันถ้าเดินตามหลักศาสนาที่สอนให้ผู้ปกครองมีความเสียสละ เริ่มตั้งแต่การใส่บาตร แบ่งข้าวปลาอาหารให้พระฉัน การไปทำบุญ ให้ทาน แบ่งปันความสุขให้กับคนอื่น บุญนั้นก็จะกลับมา อย่างน้อยที่สุดก็กลายเป็นความรัก หรือความรู้สึกดี ๆ ระหว่างผู้ให้และผู้รับ ไม่ใช่ของตนก็จะครอบครองของคนอื่นก็จะเอาเป็นของตน

ปัญหาทำให้เกิดสันติสุขและความมั่นคงทางการเมือง สาเหตุที่แท้จริงของการระเบิดตึก World Trade Center โดยผู้ก่อการร้ายกลุ่มอัลเคด้า และการทิ้งระเบิดที่ออฟฟิศสถานของสหรัฐอเมริกา นั้น เมื่อมองแบบศาสนาพุทธสาเหตุหลักเกิดจากข้างในมิใช่ปัจจัยภายนอก เป็นเรื่องความ

เข้าใจผิด ตีความผิด ยึดถือผิด ศึกษาเล่าเรียนมาผิด อาจเรียกว่า มิจฉาทิฐิ และความหลงไม่รู้จักความจริงที่เรียกว่าโมหะ หรืออวิชชา ทั้งฝ่ายสหรัฐอเมริกา จอร์จ ดับเบิลยู. บุช และบิล คลินตัน ต่างก็อ้างว่าทำเพื่อสันติภาพถาวร ทำเพื่อพระเจ้า ฝ่ายคนเป็นสาวกที่จงรักภักดีต่อพระเจ้า ขณะที่เราอ้างพระเจ้า อ้างเสรีภาพ สันติภาพ เราทำตามพระประสงค์ ทำตามคำสอนของพระองค์จริงหรือไม่ หรือเรากำลังอ้างพระเจ้าเพื่อสนองกิเลสของตน เพื่อผลประโยชน์แก่พวกพ้องของตน โดยไม่คำนึงถึงหลักการความถูกต้องที่แท้จริง ถ้าตีความ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) แนะนำว่าเราจะต้องไม่มองคนอื่นเป็นศัตรู เป็นคู่แข่ง หรือเป็นเหยื่อของเขา แต่เราต้องมองคนอื่นว่าเป็นเพื่อนญาติมิตรของเราทุกคน โดยไม่มีการแบ่งแยก ไม่มีความเห็นผิดหรือมิจฉาทิฐิ ไม่หยิ่งผยองลำพอง ดูหมิ่นถ่มถุยคนอื่นหรือมานะ และไม่เอาวัดเอาเปรียบแสวงหาประโยชน์บนความทุกข์ยากของผู้อื่นหรือค้นหาตระหนักรู้ว่า คนที่มีศักยภาพสามารถจะฝึกฝนพัฒนาตนเอง จนบรรลุภาวะแห่งความสงบสุขสันตินิรันดร์ ได้เข้ามาปกครองประเทศหรือกลุ่มคนจะทำให้เกิดความมั่นคงทางการเมือง อันมีผลต่อความมั่นคงของมนุษย์

ความเมตตาเป็นเหตุแห่งความมั่นคงทางการเมือง ศาสนิกชนของแต่ละศาสนาแต่ละลัทธิจิตวิญญาณ ต้องร่วมแรงร่วมใจกันตรวจสอบระบบการเมือง การเศรษฐกิจ และการศาสนาที่ผ่านมามีถูกผิดอย่างไร การดำเนินชีวิตแบบผู้ที่คลั่งอำนาจ คลั่งศาสนา ก็อาจจะเป็นระบอบสุดโต่งหย่อนไปบ้าง ดังไปบ้าง เราต้องหาจุดสมดุลมาสู่วิถีมาปฏิบัติทางสายกลางของพระพุทธเจ้า ระบอบไม่แข่งขันแต่แบ่งปัน ระบอบที่ลดอำนาจอาชญาแด่มาหาความรักใคร่ เมตตา แบ่งปันกัน พระพุทธศาสนามีวิธีการคิดใหม่ คือ การสร้างความเห็นชอบ เห็นถูกต้อง เมตตาความรักความเมตตาปรารถนาดีต่อกัน เพียงแค่นี้คิดว่าโลกก็รอดปลอดภัยจะเห็นได้ว่าในพระพุทธศาสนา การแบ่งปันรักใคร่เมตตาเป็นทางนำไปสู่ความสันติสงบร่มเย็น เป็นทางไปสู่ความมั่นคงทางการเมืองและความมั่นคงของมนุษย์ ตามพุทธศาสนสุภาษิตที่ว่า โลโกปิตถัมภิกา เมตตา เมตตาคุณธรรม คำจุนโลก

ศีลธรรมต้องกำกับการเมือง ประชาธิปไตยและการเมืองในความเข้าใจของนักการเมืองเป็นแค่รูปแบบ ยังไม่ได้เป็นสาระตะ ดังนั้นจึงไม่ค่อยได้ยืนยันว่า การพัฒนาประชาธิปไตยจะต้องพัฒนาเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต การไม่ซื้อสิทธิขายเสียง การมีสิทธิเสรีภาพของประชาชนให้คนมีศีลธรรม แต่แท้จริงแล้วศีลธรรม คือรากฐานของประชาธิปไตยที่แท้จริง โดยไม่อาจแยกอำนาจทางศีลธรรมออกไปจากอำนาจทางการเมืองหรือเศรษฐกิจได้ เช่นเดียวกับอำนาจทางการเมืองก็มีมิติทางศีลธรรมแฝงอยู่อย่างสำคัญ เป็นต้นว่าการไม่ซื้อเสียงไม่ได้เกิดจากคณะกรรมการการเลือกตั้งที่เข้มแข็งเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากความเลื่อมใสสิ่งที่ดีถูกต้องและเป็นธรรม ซึ่งเป็นความรู้สึกทางศีลธรรมทั้งของคนซื้อและคนขายด้วย ดังนั้นศาสนาจึงเกี่ยวกับการเมืองอย่างยิ่ง

และจะทำให้เกิดความมั่นคงของมนุษย์ทางการเมือง

ทั้งนี้จากแนวหลักธรรมคำสอนของศาสนาต่าง ๆ พบว่า สามารถแก้ไขปัญหาด้านการเมือง และสร้างความมั่นคงของมนุษย์ทางการเมืองได้อย่างชัดเจน

แนวทางการนำหลักธรรมคำสอนมาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อส่งเสริมให้เกิดความมั่นคงของมนุษย์

การนำหลักคำสอนของศาสนาคริสต์มาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ควรให้มีแบบแผนการนำหลักธรรมคำสอนของศาสนาคริสต์มาใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อสร้างความมั่นคงของมนุษย์ ดังนี้

กิจวัตรประจำวัน ตื่นนอนตอนเช้าจะต้องกล่าวสรรเสริญพระเจ้า สรรเสริญถึงความสำคัญและคุณความดีของพระองค์ สารภาพบาปต่อพระเจ้า เพื่อตระหนักถึงความผิดและขอให้พระองค์ชำระบาปให้ การทูลขอต่อพระเจ้า ขอสิ่งที่ต้องการเพื่อความหวัง และความสุขแก่เรา ขอบพระคุณพระเจ้า ขอบคุณในทุกสิ่งทุกอย่างที่พระเจ้าประทานแก่เรา ก่อนอาหารทุกมื้อ ต้องกล่าวขอบคุณพระเจ้าให้เราเฝ้าอาหารรับประทาน ก่อนนอน อ่านบททวนพระคัมภีร์ โดยต้องมีการหมั่นอ่านบททวนอย่างสม่ำเสมอ กล่าวสรรเสริญพระเจ้า สรรเสริญถึงความสำคัญและคุณความดีของพระองค์ สารภาพบาปต่อพระเจ้า เพื่อตระหนักถึงความผิดและขอให้พระองค์ชำระบาปให้ การทูลขอต่อพระเจ้า ขอสิ่งที่ต้องการเพื่อความหวังและความสุขแก่เรา ขอบพระคุณพระเจ้า ขอบคุณในทุกสิ่งทุกอย่างที่พระเจ้าประทานแก่เรา

การเข้านิเวศวันอาทิตย์

เริ่มด้วยการอารัมภบทธรรม เป็นการยกส่วนหนึ่งของพระคัมภีร์ กล่าวแก่ผู้มาร่วมพิธี ในโบสถ์ร้องเพลงสรรเสริญพระเจ้า การร่วมอธิษฐานถึงพระเจ้า โดยผู้นำ ผู้นำกล่าวต้อนรับผู้มาเข้าร่วม ผู้มาเทศนาให้ความรู้ ผู้มาเลี้ยงอาหาร กล่าวถึงพันธกิจ อันเป็นกิจกรรมที่ต้องทำตามพระประสงค์ของพระผู้เป็นเจ้า ร้องเพลงสรรเสริญพระเจ้าอีกครั้ง การเทศนา ประมาณ 30-40 นาที โดย ชรวาสา/ผู้นำ/ บาทหลวง/ ศิษยาภิบาล/ ศาสนาจารย์ ร้องเพลงสรรเสริญพระเจ้าอีกครั้ง กล่าวขอบคุณพระเจ้า ผู้มาเข้าร่วม ผู้มาเทศนาให้ความรู้ ผู้มาเลี้ยงอาหาร ร้องเพลงและอธิษฐานขอพรพระเจ้าเสร็จสิ้นพิธี

วันหยุด มีการปฏิบัติตามพันธกิจ เป็นการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ตามพระประสงค์ของพระเจ้า เช่น การบำเพ็ญประโยชน์ ทำบุญ เยี่ยมผู้ป่วย เลี้ยงอาหารผู้พิการ เป็นต้น

สถาบันการศึกษาจะต้องมีอนุสาวรีย์เป็นครูอาจารย์ หรือคณะศาสนิกจ ดูแลเรื่องเกี่ยวกับกิจกรรมทางศาสนาและจิตวิญญาณ โดยเฉพาะ ก่อนเข้าชั้นเรียนตอนเช้าต้องมีการร้องเพลง

สรรเสริญพระเจ้า อธิษฐานแก่พระเจ้า ตามแบบพระเยซูคริสต์ ต้องมีวิชาคริสตจริยธรรม สอนเกี่ยวกับการร้องเพลงสรรเสริญพระเจ้าสอนเรื่องบัญญัติ 10 ประการ สอนเรื่องราวในพระคัมภีร์ ต้องมีการอธิษฐานก่อนรับประทานอาหาร เพื่อขอบคุณพระเจ้าที่ทำให้เรามีอาหารกินทุกวัน ต้องมีกิจกรรมฟื้นฟูจิตวิญญาณคริสตศาสนิกชนของนักเรียนทุกภาคการศึกษา ภาคการศึกษา ละ 1 สัปดาห์ เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการร้องเพลง การเล่าเรื่องเกี่ยวกับพระเจ้า การกระทำความดี การระลึกถึงพระเจ้า

ผู้วิจัยเห็นว่า หากคริสตศาสนิกชนปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของศาสนาคริสต์ ประกอบกับสังคมทุกภาคส่วนตั้งแต่สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถานที่ทำงาน และแนวทางของรัฐส่งเสริมให้บุคคล ปฏิบัติตามแบบแผนข้างต้นย่อมกระตุ้นและปลูกฝังความรู้สึกลึกซึ้งในศาสนา คนทั่วไปในสังคมจะหันมาปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของศาสนามากขึ้น ทำให้สังคมเป็นสังคมที่ดีมีความสุข และมีความมั่นคงของมนุษย์ในทุก ๆ ด้าน การนำหลักคำสอนของศาสนาพุทธมาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อความมั่นคงของมนุษย์

แบบแผนการนำหลักธรรมคำสอนของศาสนาพุทธมาใช้ในสถาบันและหน่วยงาน ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ควรให้มีแบบแผนการนำหลักธรรมคำสอนของศาสนาพุทธมาใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อสร้างความมั่นคงของมนุษย์ในสถาบันต่าง ๆ ดังนี้

1. ครอบครัว ทุกวันก่อนออกจากบ้าน ทุกคนต้องสวดมนต์เข้าบูชาพระรัตนตรัย ลูกกราบพ่อแม่หรือผู้ปกครองหากใครออกเดินทางไปนอกบ้าน เวลา 21.00 น. หรือก่อนนอน ทุกคนต้องสวดมนต์
2. สถาบันการศึกษา ส่งเสริมให้มีการนำหลักศาสนาใช้กับนักเรียนเป็นกฎระเบียบอย่างเหมาะสมให้มีการจัดกิจกรรมด้านพุทธศาสนามากขึ้น จัดกิจกรรมการสวดมนต์ การฟังเทศนาธรรม การนั่งสมาธิ กิจกรรมทำความดีเพื่อขัดเกลาจิตใจของนักเรียนนักศึกษา
3. สถานที่ทำงาน จัดให้มีการสวดมนต์ก่อนการทำงาน และจัดให้มีการนั่งสมาธิในที่ทำงาน โดยจัดอย่างเป็นสัดส่วน จัดให้มีการฟังพระธรรมเทศนา สัปดาห์ละหนึ่งครั้ง หรือวันพระ และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาจัดให้มีกิจกรรมทางศีลธรรมทุกวันอย่างสม่ำเสมอ และควรมีระเบียบที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมคำสอน เพื่อให้บุคลากรเป็นคนดี มีความมั่นคงของมนุษย์
4. รัฐ ออกกฎปฏิบัติทางด้านศีลธรรม เพื่อควบคุมสังคมให้มีความสุข ส่งเสริมและจัดให้มีการวิจัย เรื่องเกี่ยวกับศาสนา การนำมาใช้ และการนำมาพัฒนาเพื่อให้คนนับถือศาสนา มากขึ้น ให้สามารถแก้ไขปัญหาภายในสังคมได้จริง และเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของมนุษย์อย่างยั่งยืน มีแผนนโยบายให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้คนหันมานับถือศาสนามากขึ้นมีการปรับแนวทางการบริหารงานของประเทศให้สอดคล้องกับหลักธรรมคำสอนของศาสนา

แบบแผนการนำหลักธรรมคำสอนของศาสนาพุทธมาใช้ในสถาบันการศึกษา ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ควรให้มีแบบแผนการนำหลักธรรมคำสอนของศาสนาพุทธมาใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อสร้างความมั่นคงของมนุษย์ ในสถาบันการศึกษา แบ่งเป็นระดับการศึกษาต่าง ๆ ดังนี้

1. ระดับอนุบาล ให้มีการท่องคำขวัญ ร้องเพลงเด็กดี ฝึกการเรียนการสอนด้านเหตุผล พร้อมอธิบายให้เข้าใจ ท่องคำขวัญวันเด็กในปีปัจจุบัน และย้อนหลังประมาณ 10 ปี โดยสลับกันท่องในแต่ละวัน

2. ระดับประถมศึกษา จัดให้มีการอบรมอธิบายเหตุผล และประโยชน์ของการบูชา พระรัตนตรัย การรักษาศีล 5 อุดมคติของนักเรียน รวมถึงจัดให้มีการนั่งสมาธิ ส่งเสริมให้มีการทำความดี และให้มีการสวดมนต์ในบทที่เคยสวดเป็นประจำในระดับชั้นที่ผ่านมาแล้วทุกวัน

3. มัธยมศึกษาตอนต้น จัดให้มีการอบรม สอน อธิบายเหตุผลและประโยชน์ของ บทสวดระลึกถึงคุณของพระสงฆ์ บิณฑบาต ครูอาจารย์ รวมถึงจัดให้มีการนั่งสมาธิ ส่งเสริมให้มีการทำความดี และให้มีการสวดมนต์ในบทที่เคยสวดเป็นประจำในระดับชั้นที่ผ่านมาแล้วทุกวัน

4. มัธยมศึกษาตอนปลายหรือวิชาชีพ จัดให้มีการอบรม สอน อธิบายเหตุผลและประโยชน์ของบทสวดระลึกถึงพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ รวมถึงจัดให้มีการนั่งสมาธิ ส่งเสริมให้มีการทำความดี และให้มีการสวดมนต์ในบทที่เคยสวดเป็นประจำในระดับชั้นที่ผ่านมาแล้วทุกวัน

5. ระดับมหาวิทยาลัย จัดให้มีการอบรม สอน อธิบายเหตุผลและประโยชน์หลักการของ บัณฑิต อุดมคติของบัณฑิต การประพฤติตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีตามหน้าที่ รวมถึงจัดให้มีการนั่งสมาธิ ส่งเสริมให้มีการทำความดี และให้มีการสวดมนต์ในบทที่เคยสวดเป็นประจำในระดับชั้นที่ผ่านมาแล้วทุกวัน

แนวทางการปฏิบัติตามหลักศาสนาพุทธกับความพอเพียงในชีวิตประจำวัน

พอประมาณ คือ การทำอะไรที่พอเหมาะ พอควร สมดุลกับอัตภาพ ศักยภาพของตนเอง และสภาวะแวดล้อม พอประมาณของแต่ละคน ในแต่ละช่วงเวลาก็ต่างกัน อย่างเช่น บางคนในบางวันทานข้าวจานเดียวอิ่ม แต่บางวันก็ไม่อิ่มต้อง 2 จาน ถึงจะอิ่มแล้วแต่เหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องในช่วงเวลานั้น ๆ ความพอประมาณสามารถพิจารณาได้จาก 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยภายใน พอเหมาะกับความชอบ ศักยภาพและความสามารถของแต่ละคนหรือไม่ และปัจจัยภายนอก คือพอประมาณกับภูมิสังคม สิ่งแวดล้อม และสถานการณ์ในแต่ละขณะหรือไม่ ในหลักสัปปริสธรรม 7 สอนไว้ว่าจะสร้างความพอดีให้เกิดขึ้นได้จะต้อง รู้เหตุ รู้ผล รู้ตน รู้ประมาณ รู้กาล รู้ชุมชน รู้บุคคล ความพอประมาณ จึงครอบคลุมความพอเหมาะ พอควรกับทุก ๆ เรื่อง

หากเราใช้ชีวิตอย่างไม่พอเพียง เช่น ใช้จ่ายอย่างไม่พอเพียง ดูแลสุขภาพอย่างไม่พอเพียง บริโภคอย่างไม่พอเพียง ทำงานอย่างไม่พอเพียง มากไป น้อยไป หรือนักศึกษาดูหนังสืออย่างไม่พอเพียง การใช้ชีวิต การปฏิบัติตนอย่างไม่พอเพียง น้อยเกินไป มากเกินไป ไม่พอดี พอเหมาะ พอควรกับความสามารถของเรา กับสถานการณ์สิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบกับคนรอบข้าง กระทบกับสังคม กระทบกับสิ่งแวดล้อม ส่งผลถึงอนาคตของตนเองและสังคม ยกตัวอย่าง การทานข้าวแบบพอเพียงเป็นอย่างไร คือ ให้อิ่มพอประมาณ เพราะเรารู้ว่า ถ้าอิ่มมากเกินไป อึดอัด ถ้าอิมมน้อยเกินไป ก็ยังหิวอยู่ แต่ว่าอิ่มอย่างเดียว เป็นเรื่องเพียงแค่นี้ปริมาณ ยังไม่พอเพียง ไม่สมดุล ต้องสมดุลด้านคุณภาพด้วย บริโภคอย่างไม่พอเพียง เช่น รับประทานไขมัน มากเกินไป หรือว่าอาจจะบริโภคสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์กับร่างกาย เช่น ยาเสพติด เหล้า บุหรี่ต่าง ๆ เพราะฉะนั้นความพอเพียงในการบริโภคไม่ใช่เฉพาะปริมาณเท่านั้น คุณภาพด้วย ถึงจะบอกได้ว่าเราใช้ชีวิตอย่างพอเพียงสมดุล

หลักของศาสนาพุทธมองโลกว่า ทุกอย่างเป็นอนิจจัง มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาจะรู้ได้อย่างไรว่า ถ้าเราออกจากห้องนี้เดินออกไปข้างนอกจะไม่ถูกรถชน ถ้าเราไม่มีเงินเก็บออมหรือการทำประกันสุขภาพเตรียมไว้ในยามจำเป็น ก็จะทำให้เกิดปัญหาจนถึงขั้นเกิดวิกฤตในชีวิตได้ ฉะนั้นการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี คือต้องพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลง ไม่ประมาท มีสติในการดำเนินชีวิต ใช้ปัญญาในการคาดการณ์ความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เพื่อวางแผนรองรับ และรักษาสมดุลได้ทั้งในปัจจุบันและในอนาคตด้วย สมดุลแปลว่าสมดุลทั้งปัจจุบันและอนาคต วันนี้พอเพียงยังไม่พอ พรุ่งนี้ต้องพอเพียงด้วย คือ ต้องมีความเพียรอย่างต่อเนื่องที่จะรักษาความสมดุลให้ได้ อย่างสม่ำเสมอ ความเพียรในข้อปฏิบัติมรรค 8 นั้น หมายถึง ความเพียรที่จะแก้ไขข้อบกพร่อง เพียรที่จะละความชั่วที่เคยทำ หรือทำอยู่แล้ว หรือยังไม่เคยทำให้ค่อยลงจนหมดไป เพียรที่จะทำความดีที่เคยทำ หรือทำอยู่แล้ว หรือยังไม่เคยทำให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น หากเรามีความพอเพียงตามหลักของพระพุทธศาสนาแล้ว ย่อมส่งผลต่อการพัฒนาให้เรามีความมั่นคงของมนุษย์เพิ่มมากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยเห็นว่า หากพุทธศาสนิกชนปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของศาสนาพุทธ ประกอบกับสังคมทุกภาคส่วน ตั้งแต่สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถานที่ทำงาน และแนวทางของรัฐบาลส่งเสริมให้บุคคล ปฏิบัติตามแบบแผนข้างต้น ย่อมกระตุ้นและปลูกฝังความรู้สึกยึดมั่นในศาสนา คนทั่วไปในสังคมจะหันมาปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของศาสนามากขึ้น ทำให้สังคมเป็นสังคมที่ดี มีความสงบสุข และมีความมั่นคงของมนุษย์ในทุก ๆ ด้าน

ตารางที่ 1 แบบแผนการท่องบทสวดในชีวิตประจำวันของศาสนาพุทธแบ่งตามระดับช่วงอายุ

ช่วงระดับอายุ	แบบแผนการท่องบทสวดในชีวิตประจำวันของศาสนาพุทธ
ครอบครัว	คำทำวัตรเช้า (ก่อนออกจากบ้าน) ปูพพะภาคะณะการะคาถา (ก่อนเข้านอน)
ช่วงอนุบาล	เพลงเด็กดี ท่องคำขวัญวันเด็ก
ช่วงประถม	คำสรรเสริญพระรัตนตรัย คำสรรเสริญพระรัตนตรัย คำบูชาพระรัตนตรัย คำอาราธนาศีล 5 ศีล 5
ช่วงมัธยมศึกษาตอนต้น	อุดมคติของนักเรียน คำบูชาพระรัตนตรัย คำอาราธนาศีล 5 ศีล 5 อุดมคติของนักเรียน บทสวดเคารพครูอาจารย์ สำนึกถึง “วันเกิด”
ช่วงมัธยมศึกษาตอนปลาย	คำสรรเสริญพระรัตนตรัย คำบูชาพระรัตนตรัย คำอาราธนาศีล 5 ศีล 5 อุดมคติของนักเรียน บทสวดเคารพครูอาจารย์ บทสวดระลึกถึงพระพุทธคุณ บทสวดระลึกถึงพระธรรมคุณ บทสวดระลึกถึงพระสังฆคุณ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ช่วงระดับอายุ	แบบแผนการท่องบทสวดในชีวิตประจำวันของศาสนาพุทธ
ช่วงอุดมศึกษา	คำสรรเสริญพระรัตนตรัย คำบูชาพระรัตนตรัย คำอาราธนาศีล 5 / ศีล 5 อุคคคติของบัณฑิต บทสวดเคารพครูอาจารย์ บทสวดระลึกถึงพระพุทธคุณ บทสวดระลึกถึงพระธรรมคุณ บทสวดระลึกถึงพระสังฆคุณ
ช่วงทำงาน	คำไหว้ปารมี 30 ทิศ บทสวดคาถาสุณฺณุตตาผลักการมณั์ มงคล 38

การนำหลักคำสอนของศาสนาอิสลามมาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ควรให้มีแบบแผนการนำหลักธรรมคำสอนของศาสนาอิสลามมาใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อสร้างความมั่นคงของมนุษย์ ทั้งนี้ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่มีการกำหนดแบบแผนในการดำเนินชีวิตประจำวันไว้อย่างครบถ้วน และมีความเคร่งครัดมากในทางปฏิบัติ หากผู้นับถือศาสนาอิสลามปฏิบัติตามแบบแผนของศาสนาก็จะสร้างความมั่นคงของมนุษย์ได้ ดังมีแบบแผนดังนี้

การละหมาด เป็นการปฏิบัติศาสนกิจอย่างหนึ่งในศาสนาอิสลาม เพื่อเป็นการภักดีต่ออัลลอฮ์ มุสลิมทุกคนจะต้องละหมาด วันละ 5 เวลา เรียกว่า ละหมาดฟัรฎู ละหมาด หมายถึง การขอพร ความหมายทางศาสนาหมายถึง การกล่าวและการกระทำ ซึ่งเริ่มต้นด้วยดักบิร และจบลงด้วยสะลาม การละหมาดเป็นการสร้างเอกภาพอย่างหนึ่งของมุสลิม เมื่อละหมาดมุสลิมทั่วโลกหันหน้าไปทางกิบละฮ์ เพื่อเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์ การละหมาด ฝึกฝนให้เป็นคนตรงต่อเวลา มีความอดทน และขัดเกลาจิตใจ ให้บริสุทธิ์ผ่องแผ้ว ไม่ประพฤตสิ่งหนึ่งสิ่งใดในทางชั่วร้าย ดังอัลกุรอานระบุไว้ ความว่า และจงละหมาด แท้จริงการละหมาดจะยับยั้งความลามกอนาจารและสิ่งต้องห้าม การละหมาดฟัรฎู อัลลอฮ์ทรงกำหนดให้มุสลิมทำการละหมาด วันละ 5 เวลา คือ 1. เริ่มตั้งแต่ฟ้าสางจนถึงก่อนดวงอาทิตย์ขึ้น 2. เวลาเริ่มตั้งแต่ดวงตะวันตกล้อยจนเงาของสิ่งหนึ่งสิ่งใดทอด

ยาวออกไปเท่าตัว 3. เริ่มตั้งแต่เมื่อเงาของสิ่งหนึ่งสิ่งใด ยาวกว่าเท่าตัวของมันเอง จนถึงดวงอาทิตย์ตกดิน 4. เริ่มตั้งแต่ดวงอาทิตย์ตกดิน จนถึงแสงอาทิตย์ คือเวลาพลบค่ำ 5. เวลา เริ่มตั้งแต่เวลาค่ำ จนถึงก่อนฟ้าสว่าง

คุณสมบัติของผู้ที่ต้องละหมาด คือ 1. เป็นมุสลิม 2. บรรลุศาสนภาวะ 3. มีสติสัมปชัญญะ และ 4. ปราศจากหัยฎ์ นิฟาส หรือวิลาดะฮ์ มีความสำคัญ คือ ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามทุกคนต้องปฏิบัติศาสนกิจอย่างเคร่งครัดเพราะ การละหมาดเป็นศาสนกิจ เพื่อเข้าเฝ้าต่อเบื้องพระพักตร์ของพระผู้เป็นเจ้าอัลลอฮ์ (ซุบฮา ฯ) ด้วยความสงบ สำรวม จึงเป็นหน้าที่ของมุสลิมทุกคนที่จะต้องปฏิบัติเป็นกิจวัตรประจำวัน วันละ 5 เวลาตลอดไป

การบริจาคซะกาต

ซะกาต แปลว่า การทำให้บริสุทธิ์ผุดผ่อง การจ่ายซะกาตก็คือ การชำระจิตใจให้บริสุทธิ์จากความตระหนี่ ขี้เหนียว ซึ่งเป็น โรคที่เป็นภัยต่อความเจริญทางจิตใจของสังคมมนุษย์ ซะกาตจึงเป็นสิ่งชำระล้างสังคมให้บริสุทธิ์จากการขัดแย้งระหว่างคนมีกับคนจน ซะกาตเป็นหลักการที่ 3 ของอิสลาม นอกจากจะเป็นการภักดีต่อพระผู้เป็นเจ้าแล้ว ยังมีความสัมพันธ์ต่อสังคมส่วนรวมอีกด้วย เพราะตามเจตนารมณ์คำสอนแห่งอิสลาม การทำการภักดีต่อพระผู้เป็นเจ้า ไม่อาจแยกออกจากความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นของสังคมได้ นี่เป็นระบบทรัพย์สินในอิสลามอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นกฎที่เคยปฏิบัติกันมาแล้วในประวัติศาสตร์

ทรัพย์สินที่จำเป็นต้องจ่ายซะกาต ได้แก่ 1. ทองคำและเงิน ปุศุสัตว์ เช่น แพะ แกะ วัว ควาย อูฐ 2. ทรัพย์พืช เช่น ข้าวสาร ข้าวสาลี ข้าวบาร์เลย์ ข้าวโพด ถั่ว และผลไม้จำพวกอินทผลัมแห้ง องุ่นแห้ง และ 3. ทรัพย์สินที่ใช้ในการค้าหรือสินค้า ผู้มีสิทธิรับซะกาตตามที่ศาสนากำหนด คือ 1. คนยากจน 2. คนยากไร้ 3. เจ้าหน้าที่เก็บซะกาต 4. ผู้ที่ศรัทธาใหม่ 5. ทาสที่ต้องการไถ่ตน 6. คนมีหนี้สินในวิถีทางของอัลเลาะห์ และ 7. คนเดินทาง

การถือศีลอดสำหรับอิสลาม หมายถึง การอดอาหารเครื่องดื่ม การเสพเมถุน ออกล้นทำ ความชั่วทุกชนิด แม้เพียงนึกคิด ตั้งแต่รุ่งสางจนตะวันตกขอบฟ้าในเดือนรอมฎอน (เดือนที่ 9 ตามปฏิทินทางจันทรคติของอิสลาม) ของทุกปี เป็นเวลาประมาณ 29 ถึง 30 วัน บทบัญญัตินี้ถูกกำหนดบังคับใช้สำหรับมุสลิมทุกคน ซึ่งถูกบัญญัติในเดือนชะอบาน (เดือนที่ 8) หลังจากท่านศาสดามุฮัมมัด (ศ็อล ฯ) อพยพจากมักกะฮ์สู่มาดีนะฮ์ได้ 2 ปี (ปีฮิจเราะฮ์ที่ 2) และได้ปฏิบัติกันมาจนตราប់เท่าทุกวันนี้

การถือศีลอดเป็นการทดลองและฝึกหัดร่างกาย ให้รู้จักอดกลั้น ให้รู้จักสภาพอันแท้จริงของผู้ที่อดคัดค้าน ทำให้เกิดความเห็นอกเห็นใจกัน เป็นการขัดเกลาจิตใจให้บริสุทธิ์ผ่องแผ้วพ้นจากอำนาจใฝ่ต่ำ และมีคุณธรรม

กฎเกณฑ์ในการถือศีลอดและหลักปฏิบัติ ได้แก่ ผู้ถือศีลอด muslim ที่บรรลุนิติภาวะ คือ มีอายุ 15 ปี และหญิงที่เริ่มมีประจำเดือน ผู้ที่เจ็บไข้ได้ป่วยจะไม่สามารถถือศีลอดได้ หรืออยู่ในระหว่างเดินทาง ผู้ได้รับการยกเว้น คือ คนชรา คนป่วยเรื้อรังที่แพทย์วินิจฉัยว่ารักษาไม่หาย หญิงมีครรภ์แก่และแม่ลูกอ่อนที่ให้นมทารก

ผู้วิจัยเห็นว่า หากผู้นับถือศาสนาอิสลามปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของศาสนาอิสลาม ประกอบ กับสังคมทุกภาคส่วน ตั้งแต่สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถานที่ทำงาน และแนวทางของรัฐส่งเสริมให้บุคคล ปฏิบัติตามแบบแผนข้างต้น ย่อมกระตุ้นและปลูกฝังความรู้สึก ยึดมั่นในศาสนา คนทั่วไปในสังคมจะหันมาปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของศาสนามากขึ้นทำให้ สังคมเป็นสังคมที่ดี มีความสงบสุข และมีความมั่นคงของมนุษย์ในทุกๆ ด้าน

ตารางที่ 2 การปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม และศาสนา
พุทธในชีวิตประจำวัน ตามช่วงเวลาเช้า เวลาบ่าย เวลาเย็น-ค่ำ และ โอกาสพิเศษ

ช่วงเวลา	ศาสนาคริสต์	ศาสนาอิสลาม	ศาสนาพุทธ
เวลาเช้า	- กล่าวสรรเสริญพระเจ้า สรรเสริญถึงความสำคัญ และคุณความดีของ พระองค์ สารภาพบาปต่อ พระเจ้า เพื่อตระหนักถึง ความผิดและขอให้อภัย พระองค์ชำระบาปให้ การ ทูลขอต่อพระเจ้า ขอสิ่ง ที่ ต้องการเพื่อความหวัง และความสุขแก่เรา ขอบพระคุณพระเจ้า ขอบคุณในทุกสิ่งทุกอย่าง ที่พระเจ้าประทานแก่เรา ก่อนอาหารทุกมื้อ ต้อง กล่าวขอบคุณพระเจ้า ที่ ให้เรามีอาหารรับประทาน - ครูอาจารย์ หรือคณะ ศาสนกิจ ดูแลเรื่อง เกี่ยวกับกิจกรรมทาง ศาสนาและจิตวิญญาณ โดยเฉพาะ ก่อนเข้าชั้น เรียนตอนเช้า ต้องมีการ ร้องเพลงสรรเสริญพระเจ้า อธิษฐานแก่พระเจ้า ต้องนำหลักธรรมคำ	- การละหมาดเป็นการ รักดีต่ออัลลอฮ์ ผีกลั่น ให้เป็นคนตรงต่อเวลา มีความอดทน และขัดเกลา จิตใจ ให้บริสุทธิ์ผ่องแผ้ว ไม่ประพฤตสิ่งหนึ่งสิ่งใด ในทางชั่วร้าย เริ่มตั้งแต่ ฟ่าสาจนถึงก่อนดวงอาทิตย์ขึ้น - ต้องนำหลักธรรมคำสอน ของศาสนาอิสลามมาปรับ ใช้ตลอดเวลา	- ก่อนออกจากบ้าน ทุก คนต้องสวดมนต์เช้าบูชา พระรัตนตรัย คำอาราธนา สัต 5 - ลูกกราบพ่อแม่หรือ ผู้ปกครอง - สถานศึกษาดังแต่ระดับ อนุบาลถึงระดับอุดมศึกษา จัดกิจกรรมทางศาสนา ตามความเหมาะสมของ ระดับการศึกษา ควรมีการ สวดมนต์ การฟังเทศนา ธรรม การนั่งสมาธิ กิจกรรมทำความดีเพื่อ ชักเลาจิตใจ ห้องอุดมคติ ของนักเรียน ห้องอุดมคติ ของบัณฑิต บทสวดเคารพ ครูอาจารย์ บทสวดระลึก ถึงพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆ คุณ - ในสถานที่ทำงานจัดให้ มีการสวดมนต์ก่อนการ ทำงาน และจัดให้มีการ นั่งสมาธิในที่ทำงาน โดยจัดอย่างเป็นสัดส่วน

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ช่วงเวลา	ศาสนาคริสต์	ศาสนาอิสลาม	ศาสนาพุทธ
เวลาเช้า (ต่อ)	- สอนของศาสนาคริสต์ มาปรับใช้ตลอดเวลา		- ต้องนำหลักธรรมคำ สอนของศาสนาพุทธมา ปรับใช้ตลอดเวลา
เวลาบ่าย	- ก่อนอาหารทุกมื้อ ต้อง กล่าวขอบคุณพระเจ้า ที่ ให้เราเฝ้าอาหารรับประทาน - ต้องนำหลักธรรมคำ สอนของศาสนาคริสต์มา ปรับใช้ตลอดเวลา	- การละหมาดเป็นการ ภักดีต่ออัลลอฮ์ฝึกฝนให้ เป็นคนตรงต่อเวลา มี ความอดทน และขัดเกลา จิตใจ ให้บริสุทธิ์ผ่องแผ้ว ไม่ประพฤตสิ่งหนึ่งสิ่งใด ในทางชั่วร้าย เวลาเริ่ม ตั้งแต่ดวงตะวันคล้อยจน เงาของสิ่งหนึ่งสิ่งใดทอด ยาวออกไปเท่าตัว - การละหมาดเริ่มตั้งแต่ เมื่อเงาของสิ่งหนึ่งสิ่งใด ยาวกว่าเท่าตัวของมันเอง จนถึงดวงอาทิตย์ตกดิน - ต้องนำหลักธรรมคำสอน ของศาสนาอิสลามมาปรับ ใช้ตลอดเวลา	- สถานศึกษาจัดกิจกรรม การสวดมนต์ การนั่ง สมาธิ กิจกรรมทำความดี เพื่อขัดเกลาจิตใจ พิจารณาการประพฤตเป็น พุทธศาสนิกชนที่ดีตาม หน้าที่ - ในสถานที่ทำงานจัด กิจกรรมการสวดมนต์ การฟังเทศนาธรรม การ นั่งสมาธิ กิจกรรมทำ ความดีเพื่อขัดเกลาจิตใจ - ต้องนำหลักธรรมคำ สอนของศาสนาพุทธมา ปรับใช้ตลอดเวลา
เวลาเย็น-ค่ำ	- ก่อนนอน อ่านบททวน พระคัมภีร์ โดยต้องมีการ หมั่นอ่านบททวนอย่าง สม่ำเสมอ กล่าวสรรเสริญ พระเจ้า สรรเสริญถึง ความสำคัญ	- การละหมาดเป็นการ ภักดีต่ออัลลอฮ์ฝึกฝนให้ เป็นคนตรงต่อเวลา มี ความอดทน และขัดเกลา จิตใจ ให้บริสุทธิ์ผ่องแผ้ว ไม่ประพฤตสิ่งหนึ่งสิ่งใด	- เวลา 21.00 หรือก่อน นอน ทุกคนต้องสวดมนต์ คำบูชาพระรัตนตรัย คำอาราธนาศีล 5 ะ บทสวดระลึกถึง พุทธคุณ พระ พระสังฆค

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ช่วงเวลา	ศาสนาคริสต์	ศาสนาอิสลาม	ศาสนาพุทธ
เวลาเย็น-ค่ำ (ต่อ)	และคุณความดีของ พระองค์ สารภาพบาปต่อ พระเจ้า เพื่อตระหนักถึง ความคิดและขอให้ พระองค์ชำระบาปให้ การทูลขอต่อพระเจ้า ขอ สิ่งที่ต้องการเพื่อความหวัง และความสุขแก่เรา ขอบพระคุณพระเจ้า ขอบคุณในทุกสิ่งทุกอย่าง ที่พระเจ้าประทานแก่เรา - ต้องนำหลักธรรมคำ สอนของศาสนาคริสต์มา ปรับใช้ตลอดเวลา	ในทางชั่วร้าย เริ่มตั้งแต่ ดวงอาทิตย์ตกดิน จนสิ้น แสงอาทิตย์ คือ เวลาพลบ ค่ำ - การละหมาดเวลา เริ่ม ตั้งแต่เวลาค่ำจนถึงก่อน ฟ้าสว่าง - ต้องนำหลักธรรมคำสอน ของศาสนาอิสลามมาปรับ ใช้ตลอดเวลา	- นั่งสมาธิ - ต้องนำหลักธรรมคำ สอนของศาสนาพุทธ มาปรับใช้ตลอดเวลา
โอกาสพิเศษ	การเข้าโบสถ์จันทิพย์ ร่วมพิธีใน โบสถ์ ร้อง เพลงสรรเสริญพระเจ้า การร่วมอธิษฐานถึงพระ เจ้า กล่าวขอบคุณพระเจ้า ฟังเทศนาให้ความรู้ - อธิษฐานขอพรพระเจ้า - ในวันหยุดทำกิจกรรมที่ เป็นประโยชน์ตามพระ ประสงค์ของพระเจ้า เช่น การบำเพ็ญประโยชน์ ทำบุญ เยี่ยมผู้ป่วย เลี้ยง อาหารผู้พิการ เป็นต้น	- ละหมาดวันศุกร์ เป็น การละหมาดร่วมกันใน เวลาบ่าย ก่อนละหมาด จะมีเทศนา - ละหมาดในเดือนรอมะ ฎอน - ละหมาดเมื่อเกิดสุริย คราส และจันทรคราส - ละหมาดขอฝน ละหมาดให้ผู้ตาย - ละหมาดขอพรในกรณี ต่าง ๆ	- จัดให้มีการฟังพระธรรม เทศนา สัปดาห์ละหนึ่ง ครั้ง หรือวันพระ และ วันสำคัญทางพระพุทธ ศาสนา - ควรมีระเบียบที่เกี่ยวข้อง กับหลักธรรมคำสอน เพื่อให้บุคลากรเป็นคนดี มีความมั่นคงของมนุษย์

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ช่วงเวลา	ศาสนาคริสต์	ศาสนาอิสลาม	ศาสนาพุทธ
โอกาสพิเศษ (ต่อ)	- มีวิชาคริสตจริยธรรม สอนเกี่ยวกับการร้องเพลง สรรเสริญพระเจ้า สอน เรื่องบัญญัติ 10 ประการ สอนเรื่องราวในพระคัมภีร์ ต้องมีกิจกรรมฟื้นฟูจิต วิญญาณคริสตศาสนิกชน ของนักเรียน ทุกภาค การศึกษา ภาคการศึกษา ละ 1 สัปดาห์ เป็น กิจกรรมเกี่ยวกับการร้อง เพลง การเล่าเรื่องเกี่ยวกับ พระเจ้า การกระทำความ ดี การระลึกถึงพระเจ้า	- ต้องจ่ายชะกาตตาม ความเหมาะสม การถือศีลอดใน เดือนรอมฎอน	
เวลาเช้า	- กล่าวสรรเสริญพระเจ้า สรรเสริญถึงความสำคัญ และคุณความดีของ พระองค์ สารภาพบาปต่อ พระเจ้า เพื่อตระหนักถึง ความผิดและขอให้ พระองค์ชำระบาปให้ การ ทูลขอต่อพระเจ้า ขอสิ่งที่ ต้องการเพื่อความหวัง และความสุขแก่เรา ขอบพระคุณพระเจ้า ขอบคุณในทุกสิ่งทุกอย่าง ที่พระเจ้าประทานแก่เรา	- การละหมาดเป็นการ รักดีต่ออัลลอฮ์ ฝึกฝนให้ เป็นคนตรงต่อเวลา มี ความอดทน และขัดเกลา จิตใจ ให้บริสุทธิ์ผ่องแผ้ว ไม่ประพฤตสิ่งหนึ่งสิ่งใด ในทางชั่วร้าย เริ่มตั้งแต่ ฟ้าสางจนถึงก่อนดวง อาทิตย์ขึ้น - ต้องนำหลักธรรมคำสอน ของศาสนาอิสลามมาปรับ ใช้ตลอดเวลา	- ก่อนออกจากบ้าน ทุก คนต้องสวดมนต์เข้าบูชา พระรัตนตรัย คำอาราธนา ศีล 5 - ลูกกราบพ่อแม่หรือ ผู้ปกครอง สถานศึกษาดังแต่ระดับ อนุบาลถึงระดับอุดมศึกษา จัดกิจกรรมทางศาสนา ตามความเหมาะสมของ ระดับการศึกษา ควรมีการ สวดมนต์ การฟังเทศนา ธรรม การนั่งสมาธิ

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ช่วงเวลา	ศาสนาคริสต์	ศาสนาอิสลาม	ศาสนาพุทธ
เวลาเช้า (ต่อ)	ก่อนอาหารทุกมื้อ ต้องกล่าวขอบคุณพระเจ้า ที่ให้เรามีอาหารรับประทาน - ครูอาจารย์ หรือคณะศาสนกิจ ดูแลเรื่องเกี่ยวกับกิจกรรมทางศาสนาและจิตวิญญาณ โดยเฉพาะ ก่อนเข้าชั้นเรียนตอนเช้า ต้องมีการร้องเพลงสรรเสริญพระเจ้า อธิษฐานแก่พระเจ้า ต้องนำหลักธรรมคำสอนของศาสนาคริสต์มาปรับใช้ตลอดเวลา		กิจกรรมทำความดีเพื่อขัดเกลาจิตใจ ท่องอุตมคติของนักเรียน ท่องอุตมคติของบัณฑิต บทสวดเคารพครูอาจารย์ บทสวดระลึกถึงพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ - ในสถานที่ทำงานจัดให้มีการสวดมนต์ก่อนการทำงาน และจัดให้มีการนั่งสมาธิในที่ทำงาน โดยจัดอย่างเป็นสัดส่วน - ต้องนำหลักธรรมคำสอนของศาสนาพุทธมาปรับใช้ตลอดเวลา
เวลาบ่าย	- ก่อนอาหารทุกมื้อ ต้องกล่าวขอบคุณพระเจ้า ที่ให้เรามีอาหารรับประทาน - ต้องนำหลักธรรมคำสอนของศาสนาคริสต์มาปรับใช้ตลอดเวลา	- การละหมาดเป็นการภักดีต่ออัลลอฮ์ ฝึกฝนให้เป็นคนตรงต่อเวลา มีความอดทน และขัดเกลาจิตใจ ให้บริสุทธิ์ผ่องแผ้ว ไม่ประพฤตสิ่งหนึ่งสิ่งใดในทางชั่วร้าย เวลาเริ่มตั้งแต่ดวงตะวันคล้อยจนเงาของสิ่งหนึ่งสิ่งใดทอดยาวออกไปเท่าตัว	- สถานศึกษาจัดกิจกรรมการสวดมนต์ การนั่งสมาธิ กิจกรรมทำความดีเพื่อขัดเกลาจิตใจ พิจารณาการประพฤตเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีตามหน้าที่

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ช่วงเวลา	ศาสนาคริสต์	ศาสนาอิสลาม	ศาสนาพุทธ
เวลาบ่าย (ต่อ)		- การละหมาดเริ่มตั้งแต่ เมื่อเงาของสิ่งหนึ่งสิ่งใด ยาวกว่าเท้าตัวของมันเอง จนถึงดวงอาทิตย์ตกดิน ต้องนำหลักธรรมคำสอน ของศาสนาอิสลามมาปรับ ใช้ตลอดเวลา	- ในสถานที่ทำงานจัด กิจกรรมการสวดมนต์ การฟังเทศนาธรรม การ นั่งสมาธิ กิจกรรมทำ ความดีเพื่อขัดเกลาจิตใจ ต้องนำหลักธรรมคำ สอนของศาสนาพุทธมา ปรับใช้ตลอดเวลา
เวลาเย็น-ค่ำ	- ก่อนนอน อ่านบททวน พระคัมภีร์ โดยต้องมีการ หมั่นอ่านบททวนอย่าง สม่ำเสมอ กล่าวสรรเสริญ พระเจ้า สรรเสริญถึง ความสำคัญ และคุณความดีของ พระองค์ สารภาพบาปต่อ พระเจ้า เพื่อตระหนักถึง ความผิดและขอให้ พระองค์ชำระบาปให้ การ ทูลขอต่อพระเจ้า ขอสิ่งที่ ต้องการเพื่อความหวัง และความสุขแก่เรา ขอบพระคุณพระเจ้า ขอบคุณในทุกสิ่งทุกอย่าง ที่พระเจ้าประทานแก่เรา	- การละหมาดเป็นการ ภักดีต่ออัลลอฮ์ ฝึกฝนให้ เป็นคนตรงต่อเวลา มี ความอดทน และขัดเกลา จิตใจ ให้บริสุทธิ์ผ่องแผ้ว ไม่ประพฤตสิ่งหนึ่งสิ่งใด ในทางชั่วร้าย เริ่มตั้งแต่ ดวงอาทิตย์ตกดิน จนถึง แสงอาทิตย์ คือเวลาพลบ ค่ำ - การละหมาดเวลา เริ่ม ตั้งแต่เวลาค่ำจนถึงก่อนฟ้า สาง - ต้องนำหลักธรรมคำสอน ของศาสนาอิสลามมาปรับ ใช้ตลอดเวลา	- เวลา 21.00 หรือก่อน นอน ทุกคนต้องสวดมนต์ คำบูชาพระรัตนตรัย คำ อาราธนาศีล 5 สวดบท สวดระลึกถึงพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆ คุณ - นั่งสมาธิ - ต้องนำหลักธรรมคำ สอนของศาสนาพุทธมา ปรับใช้ตลอดเวลา

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ช่วงเวลา	ศาสนาคริสต์	ศาสนาอิสลาม	ศาสนาพุทธ
เวลาเย็น-ค่ำ (ต่อ)	- คือนำหลักธรรมคำสอนของศาสนาคริสต์มาปรับใช้ตลอดเวลา		
โอกาสพิเศษ	การเข้าโบสถ์วันอาทิตย์ ร่วมพิธีในโบสถ์ ร้องเพลงสรรเสริญพระเจ้า การร่วมอธิษฐานถึงพระเจ้า กล่าวขอบคุณพระเจ้า ฟังเทศนาให้ความรู้ - อธิษฐานขอพรพระเจ้า - ในวันหยุดทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ตามพระประสงค์ของพระเจ้า เช่น การบำเพ็ญประโยชน์ ทำบุญ เยี่ยมผู้ป่วย เลี้ยงอาหารผู้พิการ เป็นต้น - มีวิชาคริสต์จริยธรรม สอนเกี่ยวกับการร้องเพลงสรรเสริญพระเจ้า สอนเรื่องบัญญัติ 10 ประการ สอนเรื่องราวในพระคัมภีร์ ต้องมีกิจกรรมฟื้นฟูจิตวิญญาณคริสต์ศาสนิกชน ของนักเรียน ทุกภาค การศึกษา ภาคการศึกษา ละ 1 สัปดาห์ เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการ	- ละหมาดวันศุกร์ เป็น การละหมาดร่วมกันใน เวลาบ่าย ก่อนละหมาดจะมีเทศนา - ละหมาดในเดือน รอมะฎอน - ละหมาดเมื่อเกิด สุริยคราส และจันทร์คราส - ละหมาดขอฝน ละหมาดให้ผู้ตาย - ละหมาดขอพรใน กรณีต่าง ๆ - ต้องจ่ายซะกาตตาม ความเหมาะสม การถือศีลอดในเดือน รอมะฎอน	- จัดให้มีการฟังพระธรรม เทศนา สัปดาห์ละหนึ่งครั้ง หรือวันพระ และ วันสำคัญทาง พระพุทธศาสนา - ควรมีระเบียบที่เกี่ยวข้อง กับหลักธรรมคำสอน เพื่อให้บุคลากรเป็นคนดี มีความมั่นคงของมนุษย์

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ช่วงเวลา	ศาสนาคริสต์	ศาสนาอิสลาม	ศาสนาพุทธ
โอกาสพิเศษ (ต่อ)	ร้องเพลง การเล่าเรื่อง เกี่ยวกับพระเจ้า การ กระทำความดี การระลึก ถึงพระเจ้า		

การศึกษากับหลักธรรมคำสอนมาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อความมั่นคงของมนุษย์
จากการศึกษาศาสนาต่อความมั่นคงของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ พบว่า การให้ความรู้แก่นักเรียน
นักศึกษาให้มีแนวคิดที่จะนำหลักธรรมคำสอนของศาสนามาใช้ในชีวิตประจำวันนั้นมีความสำคัญ
มาก ซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงของครู อาจารย์ ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ
ที่ได้พระราชทานให้แก่บัณฑิตที่จบการศึกษาจากสถาบันต่าง ๆ ตัวอย่าง เช่น หน้าที่ครูมีความสำคัญ
อย่างยิ่ง เพราะเป็นหน้าที่ปลูกฝังความรู้ ความคิดและจิตใจเยาวชน ผู้เป็นครูจึงจัดได้ว่าเป็นผู้มี
บทบาทสำคัญในการสร้างสรรค์บันดาลอนาคตของชาติบ้านเมือง (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาสารคาม วันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2519) การที่บุคคลจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้ ผู้จัดและ
ผู้ให้การศึกษาต้องให้คนได้ เรียนดี ซึ่งทำได้โดยสอนให้มีวิชาการดีทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ อบรม
จิตใจและความประพฤติให้รู้เหตุผล ผิดชอบ ชั่วดี ให้มีกำลังและสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและ
จิตใจ (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒสงขลา วันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2521)

การพัฒนาจริยธรรมนักศึกษา จำเป็นต้องกระทำกับนิสิตบางคนที่มีพัฒนาการทางจิตใจ
และพฤติกรรมแต่เดิมนั้นบกพร่องหรือล่าช้า ซึ่งอาจเนื่องจากสภาพทางครอบครัวในวัยเด็ก และ
สภาพของโรงเรียนและสังคมใหญ่ในวัยรุ่น มาถึงวัยอุดมศึกษา ซึ่งอาจพบว่านักศึกษาบางคนยัง
เห็นความสำคัญของพรรคพวกเพื่อนฝูงมากกว่าสังคมส่วนรวมและมนุษยชาติ บางคนยังมุ่งปัจจุบัน
มากกว่ามุ่งอนาคต และควบคุมตนเองได้น้อย สถาบันอุดมศึกษามีอิทธิพลมากต่อพัฒนาการของ
นักศึกษา แต่ประสบการณ์ในระดับอุดมศึกษา อาจมีลักษณะเป็นดาบสองคม คือ ถ้าดำเนินการ
เหมาะสม ก็จะสามารถเสริมสร้างลักษณะที่ดีงามในผู้เรียนได้มาก แต่ถ้าจัดการไม่ดีก็จะทำให้ผู้เรียน
มีจิตใจที่ถดถอยลง หรือเกิดปัญหาที่แก้ยากติดตามมาในอนาคต หน้าที่ของการอุดมศึกษาคือการทำ
หน้าที่เป็นสะพานที่เชื่อมอดีตกับอนาคตที่ดีงามของผู้เรียน จากการใช้ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการทาง
จิตใจด้านต่าง ๆ ของมนุษย์เป็นพื้นฐาน สามารถจะกำหนดหน้าที่รับผิดชอบของสถาบันอุดมศึกษา
4 ประการ ดังต่อไปนี้

1. เสริมสร้างความเป็นสมาชิกที่ดีในสังคมและของศาสนา ให้นิสิต โดยสร้างเสริมความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ให้ความสำคัญและยอมรับกฎหมายศาสนาและระเบียบปฏิบัติ เพื่อความสงบเรียบร้อยของส่วนรวม ทำงานเพื่อผลของงานมากกว่าต้องการลาภยศสรรเสริญ ควรมีความสำคัญเป็นรอง

2. สร้างความเป็นตัวของตัวเอง พิจารณาไตร่ตรองรอบด้านก่อนตัดสินใจกระทำ เน้นความสำคัญของส่วนรวมและมนุษยชาติมากกว่าความสำคัญของตัวเองและพวกพ้อง

3. ฝึกฝนการรับรู้ การรู้การคิดในเชิงนามธรรม และคิดอย่างมีระบบในด้านต่าง ๆ นอกเหนือจากทางวิชาการของตน เช่น ในเชิงหลักทางศาสนา และในการตัดสินใจปฏิบัติ เกี่ยวกับสังคม การเมือง และครอบครัว

4. เตรียมตนเพื่อเป็นผู้นำของครอบครัวและหน่วยงาน ให้รู้จักวิธีการร่วมมือมีการให้มากกว่าการรับ รู้จักการให้ทุนให้โทษแก่ผู้อื่นอย่างถูกต้องหลัก และมีประสิทธิภาพสูง รู้จักธรรมชาติของมนุษย์ และความรับผิดชอบต่อผู้อื่น ต่องาน และต่อส่วนรวม

การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่นักเรียน นักศึกษานั้น ควรเริ่มต้นจากระดับอนุบาลจนถึงระดับมหาวิทยาลัย แต่จากการศึกษางานวิจัยต่าง ๆ ทำให้พบว่าปัญหาที่จะทำให้มนุษยชาติการนำหลักธรรมไปใช้ อยู่ที่ยุทธศาสตร์ในการจัดการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย โดยพบว่า นักศึกษาในมหาวิทยาลัยมีปัจจัยที่ทำให้เกิดความเสื่อมทางจริยธรรมสูงกว่าในระดับการศึกษาอื่น ๆ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน ได้กล่าวไว้ว่า มีแนวทางในการพัฒนานักศึกษาโดยใช้คุณธรรมจริยธรรมอยู่ 4 ประการ คือ

1. ให้เรียนวิชาทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ ซึ่งเกี่ยวกับบุคคลและสังคม โดยตรง จะช่วยให้เกิดการพัฒนาด้านจิตใจในนิสิต ทั้งทางตรงและทางอ้อม ในปัจจุบันได้มีการเพิ่มวิชาที่เกี่ยวกับจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพต่าง ๆ เข้าไปในหลักสูตร เช่น หลักสูตรการบริหารการศึกษา หลักสูตรการอุดมศึกษา และหลักสูตรบริหารธุรกิจ ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรกระทำเป็นอย่างยิ่ง และควรจัดให้มีในหลักสูตรอื่น ๆ เพิ่มอีกด้วยจากการวิจัยนิตเรื่องหนึ่ง (จิรวรรณา มั่นยืน, 2536) ได้ศึกษานิสิตจาก 7 มหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ จำนวน 260 คน ปรากฏว่า นิสิตที่เรียนวิชาที่เน้นพุทธศาสนา มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านิสิตชั้นเดียวกัน (ปี 2 ถึงปี 4) ที่เรียนวิชาที่เน้นพุทธศาสนา น้อย ผลนี้พบอย่างเด่นชัดเฉพาะในนิสิต ที่ได้รับการถ่ายทอดทางพุทธศาสนา ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แต่มีบิดามารดาที่เป็นแบบอย่างทางพุทธน้อย ผลการวิจัยเหล่านี้แสดงว่าวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรอุดมศึกษาควรมีการสอดแทรกและเน้นเนื้อหาทางด้านการพัฒนามนุษย์ การพัฒนาสังคม และหลักศาสนาจะช่วยพัฒนาจริยธรรมของผู้เรียน ได้มาก

2. การให้อาจารย์ และเพื่อนนิสิตได้ช่วยกระตุ้นความตระหนักด้านศีลธรรมและจริยธรรมต่อสังคม ทั้งในและนอกวิชาเรียน และส่งเสริมการกระทำร่วมกัน และอาจารย์ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ อันจะมีมีอิทธิพลต่อการพัฒนาจิตใจ และพฤติกรรมของศิษย์มาก จึงควรให้อาจารย์ในทุกสาขาวิชาได้ตระหนักในเรื่องคุณธรรมจริยธรรม และต้องพัฒนาอาจารย์ให้สามารถพัฒนาศิษย์ของตนทางด้านนี้ได้อย่างเหมาะสม ตามหลักจิตวิทยาจริยธรรมให้มากยิ่งขึ้น

3. การจัดโครงการหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อพัฒนาจิตใจโดยตรง เช่น กิจกรรมทางศาสนา การสังคมสงเคราะห์ ชุมชนสงเคราะห์ หรือมีกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์อื่น ๆ ซึ่งมีผลที่เกี่ยวข้องกับจิตลักษณะ ด้านเหตุผลเชิงจริยธรรมของนิสิตอย่างชัดเจน (สุรพงษ์ ชูเดชม, 2533) โดยพบว่า ในหมู่นิสิต เพศหญิงจากครอบครัวที่มีฐานะค่อนข้างสูงนั้น ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับเพื่อน ๆ ในมหาวิทยาลัยมาก ทั้งที่เป็นกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์และกิจกรรมทางกีฬาและสันทนาการ มักเป็นผู้ที่มีความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมใด ๆ มากนักอย่างชัดเจน

4. การสอดแทรกการพัฒนาบุคลิกภาพและจริยธรรมเข้าไปในเนื้อหาวิชาทุกวิชา เช่น ในเนื้อหาเกี่ยวกับชีวประวัติของนักวิชาการขึ้นดัง ประวัติเชิงสังคมของวิชานั้น ๆ และที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ คุณธรรมและจริยธรรมต้องอยู่ในจรรยาบรรณของทุกวงการ ทุกอาชีพ เช่น แพทย์ ทหาร ตำรวจ นักวิจัย ครู อาจารย์ วิศวกร สถาปนิก ฯลฯ อันจะทำให้เกิดการนำเอาหลักธรรมของศาสนามาปฏิบัติในชีวิตประจำวันอันจะทำให้เกิดความมั่นคงของมนุษย์ได้

ฉะนั้นกิจกรรมในมหาวิทยาลัยที่ส่งเสริมบุคลิกภาพและจริยธรรมของนิสิตนักศึกษาคือ วิชาทางสังคมศาสตร์ โดยเฉพาะวิชาจิตวิทยาและวิชาพฤติกรรมศาสตร์จะตรงที่สุด นอกจากนี้ยังควรมีกิจกรรมกลุ่ม และกิจกรรมทางศาสนา รวมเป็นกิจกรรม 3 ฝ่าย ซึ่งควรมุ่งเน้นที่จะพัฒนานิสิตนักศึกษาใน 3 ด้าน คือ ทางด้านจิตใจ รวมทั้งความตระหนัก หรือการรับรู้ ทางด้านพฤติกรรม และทางด้านสภาพแวดล้อม หรือสถานการณ์ จึงอาจมีกิจกรรมที่กำหนดเฉพาะการพัฒนาหนักไปทางด้านใดด้านหนึ่งเป็นกิจกรรมย่อย 9 ประเภทที่จะครอบคลุมการพัฒนาได้ครบทุกด้าน

ตารางที่ 3 กิจกรรมในสถาบันอุดมศึกษา 3 ประเภท โดยมุ่งเน้นที่จะพัฒนาใน 3 ด้าน
รวมเป็น 9 ชนิด

มุ่งเน้นการพัฒนา	กิจกรรมในสถาบันอุดมศึกษา		
	วิชาพฤติกรรมศาสตร์ และสังคมศาสตร์	กิจกรรมกลุ่ม	กิจกรรมทางศาสนา
จิตใจ	เรียนวิชาจิตวิทยาและ อื่น ๆ	เล่นกีฬา นันทนาการ	ฟังเทศน์ อ่านหนังสือ ธรรมะ
เช่น ความตระหนัก	เน้นการพัฒนาบุคลิกภาพ และจริยธรรมของผู้เรียน	การอภิปรายปัญหาสังคม เช่น เกมต่าง ๆ ที่มีคุณค่า	ฟังการอภิปราย ธรรมะ ในระหว่างเพื่อน หรือ ร่วมกันอาจารย์
พฤติกรรม	ฝึกพฤติกรรมการวางแผน การพัฒนาบุคคล ตนเอง และสังคม และมีภาค ปฏิบัติ	ฝึกพฤติกรรมที่ต้องการ ส่งเสริม เช่น พฤติกรรม ร่วมมือ พฤติกรรมรับผิดชอบ อาสาพัฒนาชุมชน	ฝึกการควบคุมตนเอง รักษาศีล 5 หรือ บางครั้ง รักษาศีล 8 ฝึกสมาธิ สันทนาธรรม ฝึก ธรรมทูต
จัดสภาพแวดล้อม ให้เกิดผล	ฝึกปรับสภาพแวดล้อม เพื่อพัฒนาจิตใจหรือ ปรับพฤติกรรมของตนเอง หรือของผู้อื่น	จัดโครงการเฉพาะเพื่อ กระตุ้นการพัฒนาจิตใจ หรือพฤติกรรมบางประการ ของนิสิต สร้างสภาพ ประชาธิปไตยใน มหาวิทยาลัยและในสังคม	พัฒนาจัดสร้างสภาพ สงบสงัดในที่ต่าง ๆ ช่วยทางด้านเอกสาร เกี่ยวกับศาสนา

การกำหนดวิธีการดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ได้ผลดีจะต้องดำเนินการตามตารางที่ 3 ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

1. รู้ธรรมชาติของผู้เรียนว่ามีพัฒนาการอยู่ในขั้นใด มีปัญหาที่จะต้องแก้ไขทางใดบ้าง ผู้เรียนอยู่ที่จุดใดในเส้นทางพัฒนาการทางจิตใจจะให้ดีไม่ควรเดา หรือกำหนดตามตำราโดยเฉพาะจากต่างประเทศ แต่ควรทำการวิจัยเพื่อตอบคำถามนี้ก่อนในนิสิตกลุ่มต่าง ๆ

2. รู้ทิศทางของการพัฒนาในขั้นต่อไปในแต่ละด้าน ว่าผู้เรียนปัจจุบันอยู่ขั้นใด และกำลังจะพัฒนาไปตามธรรมชาติไปสู่ขั้นใดหรือทิศทางใด จะฝืนธรรมชาติมิได้ จะต้องช่วยเสริมธรรมชาติทางด้านที่ค้างและป้องกันการถดถอย หรือเดินผิดทาง จะต้องกำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ไม่ฝืนธรรมชาติและไม่ข้ามขั้น

3. รู้วิธีดำเนินการพัฒนาจิตใจและพฤติกรรมทางด้านนั้นของตนประเภทนี้ในสถานการณ์ 3 ประเภทที่กล่าวคือ ในการเรียนการสอน ในกิจกรรมกลุ่ม และในกิจกรรมทางศาสนา ต้องมีผู้รู้มาช่วยแนะนำ ทำการฝึกฝนผู้ควบคุมซึ่งอาจจะเป็นเพื่อนด้วยกัน รุ่นพี่ อาจารย์หรือผู้อื่นก็ได้ แล้วแต่กรณี ไม่ควรทำตามมิตตามเกิด อาจเกิดผลเสียมากกว่าผลดี และเป็นการสูญเสียเปล่าและอาจถึงกับติดลบในผลที่ได้รับได้มาก

4. ควรมีการวิจัยประเมินผลโครงการพัฒนาใหญ่ ๆ ที่ทำเป็นประจำ เพื่อหาแนวทางการปรับปรุง เพื่อประหยัดเงิน หรือเวลาด้วย

5. ควรนำผลการวิจัย ข้อคิดเห็น และข้อสังเกตมาใช้ในการพิจารณาปรับปรุงกิจกรรมเหล่านั้นเป็นระยะ ๆ ไปอย่างจริงจัง